

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

58. årgang

8. oktober 2015

Indhold

I Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser

UDTALELSER

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

EØSU's 508. plenarforsamling den 27. og 28. maj 2015

2015/C 332/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om langtidspleje og afinstitutionisering (sonderende udtalelse)	1
2015/C 332/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fuldførelse af ØMU'en: den politiske søjle (initiativudtalelse)	8
2015/C 332/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af kreativitet, iværksætterånd og mobilitet inden for almen og faglig uddannelse (initiativudtalelse)	20
2015/C 332/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om en europæisk industripolitik for føde- og drikkevaresektoren	28
2015/C 332/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om morgendagens verden. 3D-printning: et værktøj, der indebærer nye muligheder for den europæiske økonomi (initiativudtalelse)	36
2015/C 332/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om investorbeskyttelse og tvistbilæggelse mellem investor og stat under EU's handels- og investeringsaftaler med tredjelande	45

III Forberedende retsakter

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU's 508. plenarforsamling den 27. og 28. maj 2015

2015/C 332/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2011/16/EU for så vidt angår obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger på beskatningsområdet (COM(2015) 135 <i>final</i> — 2015/0068 (CNS)) og forslag til Rådets direktiv om ophævelse af Rådets direktiv 2003/48/EF (COM(2015) 129 <i>final</i> — 2015/0065 (CNS))	64
2015/C 332/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets afgørelse om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker (COM(2015) 98 <i>final</i> — 2015/0051 (NLE))	68
2015/C 332/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1007/2009 om handel med sælprodukter (COM(2015) 45 <i>final</i> — 2015/0028 (COD)).	77
2015/C 332/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1236/2010 om en kontrol- og håndhævelsesordning for det område, der er omfattet af konventionen om det fremtidige multilaterale samarbejde vedrørende fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav (COM(2015) 121 <i>final</i> — 2015/0063 (COD)).	81

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 508. PLENARFORSAMLING DEN 27. OG 28. MAJ 2015

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om langtidspleje og afinstitutionalisering

(sonderende udtalelse)

(2015/C 332/01)

Ordfører: Gunta ANČA

Medordfører: José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO

I et brev af 25. september 2014 og i henhold til artikel 304 i TEUF anmodede Rihards Kozlovskis, fungerende udenrigsminister og indenrigsminister i Letland, på vegne af det lettiske formandskab, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om at udarbejde en sonderende udtalelse om:

»Langtidspleje og afinstitutionalisering«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, som vedtog sin udtalelse den 7. maj 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj 2015, følgende udtalelse med 139 stemmer for, 1 imod og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

EØSU

1.1. opfordrer til at øge opmærksomheden om situationen for personer, som bor på institution, gennem sammenhængende og opdelte data og menneskerettighedsindikatorer

1.2. opfordrer medlemsstaterne til i de nationale reformprogrammer at indføre foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling og til at fremme handicappedes ret til at deltage fuldt ud i samfundet og i økonomien

1.3. konkluderer, at økonomiske stramninger har reduceret de lokale og regionale myndigheders budgetter, hvilket har direkte konsekvenser for tilgængeligheden af sociale plejeordninger. Dette har i visse medlemsstater medført en tendens til institutionalisering

1.4. anbefaler, at medlemsstaterne anvender de europæiske struktur- og investeringsfonde til at fremme overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet og til at udvikle sociale og sundhedsmæssige plejeordninger samt uddanne støttetjenestepersonale

- 1.5. anbefaler medlemsstaterne at reformere langtidsplejeordningerne ud fra overvejelser om omkostningseffektivitet ved at vedtage en langsigtet tilgang, som omfatter investering i mennesker og tjenesteydelser frem for at indskrænke de finansielle ressourcer
- 1.6. fremhæver, at »afinstitutionalisering« er en proces, som kræver en langsigtet politisk strategi og tildeling af tilstrækkelige finansielle ressourcer til at udvikle alternative støttetjenester i nærmiljøet
- 1.7. opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at anerkende handicappede mænd og kvinders rets- og handleevne på lige fod med andre på alle områder af livet og støtte deres beslutningstagning, når der er behov for det ⁽¹⁾
- 1.8. anbefaler, at der udvikles plejeordninger af høj kvalitet i nærmiljøet som et vigtigt skridt i afinstitutionaliseringsprocessen ⁽²⁾. Det er farligt at lukke institutioner uden at tilbyde alternative plejeordninger
- 1.9. mener, at den nødvendige udvikling af professionelle plejeordninger til overkommelige priser skal sikres i forbindelse med pleje i hjemmet
- 1.10. anbefaler, at der i hele Europa uddannes personer til at arbejde med plejeordninger i nærmiljøet, og at de informeres om afinstitutionaliseringsprocessen
- 1.11. anbefaler, at der lokalt tilbydes plejeordninger i nærmiljøet, som er prismæssigt overkommelige og tilgængelige for alle
- 1.12. understreger betydningen af adgang til beskæftigelse for mennesker, der forlader institutioner, så de kan deltage fuldt ud i samfundet. Specialiserede arbejdsformidlinger og erhvervsuddannelser bør være tilgængelige for personer med behov herfor uden forskelsbehandling
- 1.13. anbefaler, at der indgås partnerskaber mellem alle involverede parter i afinstitutionaliseringsprocessen
- 1.14. fremhæver, at forskellige brugergrupper har forskellige behov, og at der skal findes særlige løsninger i samarbejde med alle relevante parter, blandt andre brugerne og deres repræsentative organisationer, familierne, serviceudbydere, de involverede økonomiske sektorer og de offentlige myndigheder
- 1.15. opfordrer indtrængende Kommissionen til at vedtage en europæisk kvalitetsramme for plejeordninger i nærmiljøet og gentager det presserende behov for bindende standarder for at sikre den højeste mulige kvalitet
- 1.16. opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at etablere en uafhængig og effektiv kontrol- og tilsynsvirksomhed for at sikre overholdelse af de regulerings- og kvalitetsnormer, der gælder for plejeordningerne
- 1.17. anbefaler at bekæmpe de negative stereotyper og øge bevidstheden i skolerne og i samfundet gennem inklusiv uddannelse og kampagner i medierne.

2. Indledning

- 2.1. Afinstitutionaliseringsprocesser og respekt for menneskerettighederne i Europa har udviklet sig på forskellig vis over en lang periode i det forrige århundrede. Derfor er det vanskeligt at opnå sammenlignelige data fra forskellige lande.
- 2.2. EØSU mener, at det i et samfund i forandring er vigtigt at analysere situationen for mennesker, der har behov for sociale plejeordninger og et højt niveau af støtte i hele EU med henblik på at udvikle passende løsninger og udveksle god praksis.

⁽¹⁾ Som fastsat i artikel 12 i FN's konvention om handicappedes rettigheder.

⁽²⁾ Dette gælder også for lukning af psykiatriske institutioner. Der skal indføres reelle alternativer.

2.3. EØSU

2.3.1. bemærker således, at mere end en million børn og voksne med handicap lever i institutioner i hele Europa ⁽³⁾

2.3.2. anser en »institution« for at betyde ethvert plejecenter, hvor beboerne er isoleret fra samfundet som helhed og/eller tvinges til at leve sammen. Sådanne beboere har ikke tilstrækkelig kontrol over deres liv eller over de beslutninger, der påvirker dem, og selve organisationens krav har tendens til at gå forud for borgernes individuelle behov ⁽⁴⁾

2.3.3. påpeger, at gode plejeordninger i nærmiljøet resulterer i bedre resultater med hensyn til livskvalitet end institutionel pleje, hvilket kan føre til social integration og mindske risikoen for isolation ⁽⁵⁾

2.3.4. fordømmer enhver form for forskelsbehandling og misbrug, som mænd, kvinder og børn med eller uden handicap og personer med behov for et højt niveau af støtte samt personer med psykosociale handicap kan opleve i institutioner og ved brug af plejeordninger

2.3.5. henviser til anbefalingerne i tidligere udtalelser fra EØSU ⁽⁶⁾

2.3.6. henleder opmærksomheden på de forpligtelser, der — i henhold til FN's konvention om rettigheder for personer med handicap ⁽⁷⁾ — påhviler EU og medlemsstaterne til at respektere borgernes værdighed, frihed og retten til et selvstændigt liv og til at lade dem vælge, hvor og med hvem de vil leve og til at give dem adgang til støttetjenester, herunder personlig assistance, i nærmiljøet

2.3.7. påpeger, at et barn i overensstemmelse med FN's Konvention om Barnets Rettigheder »med henblik på fuld og harmonisk udvikling af sin personlighed bør vokse op i et familiemiljø, i en atmosfære af glæde, kærlighed og forståelse«. Forældrene har det primære ansvar for at opfostre deres børn, og det er statens ansvar at støtte forældrene — især de socialt dårligst stillede — med passende sociale beskyttelsesinstrumenter. Børn har ret til beskyttelse mod skade og misbrug. Hvis deres familie ikke kan yde den pleje, de har brug for, selv om staten yder tilstrækkelig bistand, har børn ret til familiepleje

2.3.8. understreger på ny, at unge med handicap, navnlig unge med intellektuelle handicap, har ret til overalt at blive anerkendt ud fra et retligt synspunkt.

3. Overgang fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet

EØSU

3.1. glæder sig over, at mange lande er i gang med at reformere den måde, de yder pleje og støtte til børn og voksne på ved at erstatte nogle eller alle institutioner beregnet til længerevarende beboelse med familiebaseede plejeordninger og plejeordninger i nærmiljøet ⁽⁸⁾

3.2. opfordrer til at gennemføre afinstitutionaliseringsprocessen på en måde, der respekterer brugergruppernes rettigheder, mindsker risikoen for skade og sikrer positive resultater for alle involverede. Nye pleje- og støtteordninger skal respektere den enkelte persons og dennes families rettigheder, værdighed, behov og ønsker

⁽³⁾ Børn og voksne med handicap (herunder personer med psykiske problemer). Dette omfatter EU og Tyrkiet. Kilde: Mansell, J., Knapp, M., Beadle-Brown, J. og Beecham, J. (2007): »Deinstitutionalisation and community living — outcomes and costs: report of a European Study«. Volume 2: Main Report Canterbury: Tizard Centre, University of Kent (i det følgende kaldet »DECLOC-rapporten«).

⁽⁴⁾ Rapport — ad hoc-ekspertgruppe om overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4017&langId=en>

⁽⁵⁾ De fælles europæiske retningslinjer for overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet (www.deinstitutionalisationguide.eu).

⁽⁶⁾ EUT C 204 af 9.8.2008, s. 103; EUT C 181 af 21.6.2012, s. 2; EUT C 44 af 15.2.2013, s. 28.

⁽⁷⁾ Jf. <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>

⁽⁸⁾ Eksempler på langtidspleje kan findes i en Eurobarometer-undersøgelse om sundhed og langtidspleje (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_283_en.pdf). Yderligere god praksis med hensyn til afinstitutionisering kan findes i »Fælles europæiske retningslinjer for overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet« (www.deinstitutionalisationguide.eu).

3.3. mener, at enhver person har ret til at vælge, hvor og hvordan vedkommende ønsker at leve.

4. Afinstitutionalisering for forskellige interessegrupper

4.1. EØSU erkender, at der er stor forskel på behovet for pleje af henholdsvis børn, personer med handicap — herunder personer med psykosociale handicap — og ældre. Derfor bør der i forbindelse med afinstitutionalisering af langtidspleje tages hensyn til de enkelte brugergruppers særlige behov.

4.2. Plejeordninger i nærmiljøet, herunder professionel pleje og pleje i familien og det sociale miljø, skaber en merværdi, som mangler i døgninstitutioner.

4.3. Det institutionelle system bør derfor tilpasses, så det supplerer sociale og sundhedsmæssige plejeordninger i nærmiljøet, når disse ikke er til rådighed og i overgangsperioden.

4.4. En uafhængig tilværelse betyder ikke, at folk er henvist til at leve isoleret. Det betyder snarere, at de kan vælge specialiseret pleje og gængse tjenesteydelser i det nærmiljø, de har valgt at bosætte sig i.

4.5. Afinstitutionalisering handler ikke blot om at etablere de rette plejeordninger, men også om at skabe de rette rammevilkår i samfundet. Det er nødvendigt at forberede offentligheden på denne overgang for at skabe opmærksomhed om og bekæmpe stigmatisering. Ellers bliver resultatet snarere reinstitutionalisering end afinstitutionalisering, idet der skabes »ghettoer« af personer med psykosociale handicap, der lever i samfundet, men forbliver isoleret på grund af negative holdninger. Medierne spiller en vigtig rolle i denne forbindelse.

4.6. EØSU noterer sig forskellene mellem EU-medlemsstaterne, ikke mindst med hensyn til definition af langtidspleje. Forskellene kan også vedrøre typen af pleje og de anvendte plejeordninger. På samme måde er der i medlemsstaterne store forskelle mellem regioner og kommuner, navnlig mellem byer og landområder ⁽⁹⁾. Efter EØSU's mening retfærdiggør dette ikke de manglende fremskridt i en medlemsstat med egne særlige kendetegn, og udvalget støtter en gradvis overgang til plejeordninger i nærmiljøet.

4.7. I en tidligere sonderende udtalelse ⁽¹⁰⁾ anbefalede EØSU at evaluere telepleje og intelligente omgivelser og etablere en omfattende og decentral struktur i nærheden af folks bopæl, baseret på direkte kontakt med de ældre. Udvalget gentager denne anbefaling og støtter en hensigtsmæssig afinstitutionaliseringsproces for ældre, børn, handicappede personer i alle aldre og personer med psykosociale handicap ⁽¹¹⁾.

4.8. Disse brugergrupper omfatter personer, hvis evne til at træffe beslutninger kan være reduceret eller mangler på grund af deres alder, handicap, eller fordi de er plejekrævende. EØSU opfordrer derfor medlemsstaterne til at yde maksimal beskyttelse af sådanne personer i en gradvis og kontrolleret afinstitutionaliseringsproces, således at deres rettigheder til enhver tid respekteres og de får den bedst mulige pleje i nærmiljøet, herunder støttet beslutningstagning.

4.9. EØSU er opmærksom på den indvirkning, som overgangen fra institutioner til pleje i nærmiljøet kan have på de involverede arbejdstagere. Alle myndigheder og parter, der er involveret i processen, skal samarbejde for at sikre, at afinstitutionaliseringsprocessen har en positiv og gradvis virkning på plejepersonerne. Arbejdsvilkårene bør under alle omstændigheder være rimelige.

4.10. Alternativet til institutionalisering er ikke pleje i hjemmet, men pleje i nærmiljøet, og derfor må investeringer i plejeinfrastruktur sikres.

⁽⁹⁾ Langtidspleje i EU ISBN 978-92-79-09573-3. Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor.

⁽¹⁰⁾ EUT C 44 af 11.2.2011, s. 10.

⁽¹¹⁾ Idem.

4.11. EØSU bifalder de gode eksempler, f.eks. plejeorlov, deltidsplejeorlov og anerkendelse af forsikringen for uformelle plejepersoner ⁽¹²⁾. Udvalget opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at tilskynde til udveksling af god praksis.

4.12. EØSU anerkender plejepersonernes betydning. Uformelle plejepersoner, der handler på et frivilligt grundlag, bestræber sig på at skabe balance mellem omsorgsforpligtelserne og deres eget liv. Dette kan føre til et »hjælper syndrom«, hvorved den vigtigste plejeperson bliver fysisk og psykisk opbrugt. EU bør sikre følgende: at balanceskabende politikker og omsorgsforpligtelser bygger på lighed for alle, og at uformelle plejeopgaver deles lige og rimeligt ⁽¹³⁾; at plejepersonernes grundlæggende rettigheder bevares; at uformel pleje og familiepleje anerkendes og støttes; og at frivilliges rolle i forbindelse med formel og uformel pleje anerkendes og støttes ⁽¹⁴⁾.

4.13. EØSU erkender, at mange af de udsatte grupper, der har brug for institutionel pleje, er overrepræsenteret blandt hjemløse. EØSU opfordrer derfor medlemsstaterne til at udvikle afinstitutionaliseringsstrategier og -programmer, der fuldt ud tager hensyn til hjemløshed og behovet for plejeordninger i nærmiljøet med henblik på at forebygge og håndtere hjemløshed.

4.14. Udvikling og professionalisering af husligt arbejde er strategisk vigtigt for ligestillingen på arbejdsmarkedet, idet det hovedsageligt er kvinder, som udfører denne type arbejde og har behov for børnepasning, hjælp til ældrepleje og vedligeholdelse af boligen for at være på lige fod med mændene i deres karriere. Disse ydelser kommer den enkelte og hele samfundet til gode. De skaber nye job, opfylder behovene i et samfund, der ældes, og letter balancen mellem arbejde og familieliv. Ydelserne forbedrer livskvaliteten og den sociale inklusion og bidrager til, at ældre kan blive længere i eget hjem ⁽¹⁵⁾.

4.15. EØSU anerkender behovet for at uddanne fagligt personale i hele Europa til afinstitutionalisering. F.eks. skal den nye generation af psykiatere uddannes, således at det sikres, at de udøver deres hverv i overensstemmelse med FN-konventionen om handicappedes rettigheder.

4.16. EØSU er bekymret over, at folk i visse tilfælde sendes på institution uden samråd og klare procedurer. Udvalget anerkender betydningen af en formel vurdering af folks behov for langtidspleje. Denne proces må respektere personernes værdighed og resultere i udviklingen af individualiserede tjenester.

5. Finanskrisens konsekvenser for sociale plejeordninger

5.1. EØSU er klar over, at udbuddet af langtidspleje til de brugergrupper, der har behov for det, er en af de største sociale og økonomiske udfordringer, EU står over for, især i en tid med økonomisk krise, som det er tilfældet nu.

5.2. Meddelelsen om sociale investeringer ⁽¹⁶⁾ gør det klart, at den økonomiske krise har truet de sociale beskyttelsessystemer, idet arbejdsløsheden er steget, skatteindtægterne faldet og antallet af mennesker med behov for ydelser steget. På denne baggrund er EØSU enig med Kommissionen i, at det er nødvendigt at støtte medlemsstaterne i at udforme langsigtede strategier for pleje for at mindske virkningerne af den økonomiske krise.

⁽¹²⁾ I Østrig er der indført relevant lovgivning. Eksempler:

Plejeorlov og deltidsplejeorlov: For at sikre en bedre balance mellem arbejde og pleje har arbejdstagere siden den 1. januar 2014 haft mulighed for at aftale plejeorlov (med fuldstændig afskaffelse af deres løn) eller deltidsplejeorlov (med delvis afskaffelse af lønnen) for en periode på en til tre måneder. I denne periode har de juridisk ret til plejeydelse, til beskyttelse mod afskedigelse på grund af fravær og til sociale sikringsordninger (ikkebidragspligtig sundheds- og pensionsforsikring). Plejeorlovsydelsen svarer til den potentielle arbejdsløshedsunderstøttelse. Formålet med en sådan orlov eller deltidsorlov er at give de berørte arbejdstagere mulighed for at (om)organisere deres plejeordninger, navnlig i tilfælde af et pludseligt behov for at tage sig af et nært familiemedlem, eller for at aflaste en plejeperson i en bestemt periode.

Pensionsforsikring for familiemedlemmer, der arbejder som plejepersoner: Plejepersoner, der tager sig af et tæt familiemedlem i hele eller en stor del af deres arbejdstid, har følgende muligheder for at opnå ikkebidragspligtige pensionsforsikringsrettigheder: fortsættelse af forsikring som en del af pensionsforsikringen; personlig forsikring som en del af pensionsforsikringen; fortsættelse af forsikring eller personlig forsikring som en del af sundhedsforsikringen. Forsikringsbidragene overtages af forbundsregeringen, hvilket betyder, at familiemedlemmer, der arbejder som plejepersoner, ikke har nogen omkostninger.

⁽¹³⁾ Mellem mænd og kvinder og mellem generationer.

⁽¹⁴⁾ Den sociale platforms anbefalinger om plejeordninger: http://www.socialplatform.org/wp-content/uploads/2013/03/20121217_SocialPlatform_Recommendations_on_CARE_EN1.pdf

⁽¹⁵⁾ EUT C 12 af 15.1.2015, s. 16.

⁽¹⁶⁾ COM(2013) 83 final.

5.3. I sin udtalelse⁽¹⁷⁾ om den pågældende meddelelse erklærede EØSU, at sociale investeringer i vækst og samhørighed også bør anvendes til at styrke sociale plejeordninger. Dermed vil man også støtte oprettelsen af job i servicesektoren og udviklingen af nye tjenester i samfundet.

5.4. Den økonomiske krise har haft en negativ virkning på handicappedes mulighed for at leve selvstændigt samt på familier og sårbare grupper, som i forvejen har en højere risiko for fattigdom og social udstødelse.

5.5. Den sociale investeringspakke (SIP) har til formål at tage fat på udfordringerne i forbindelse med den økonomiske krise og de demografiske ændringer⁽¹⁸⁾.

5.6. EØSU er overbevist om, at krisen har ført til et stort tilbageskridt med hensyn til anerkendelse af sociale rettigheder, da budgetterne for disse politikker er blevet reduceret. Udvalget opfordrer derfor Rådet, Kommissionen og medlemsstaterne til at sikre, at sociale investeringer giver sig udslag i socialbeskyttelsespolitikker for — i det mindste — at genoprette det niveau, der gjorde sig gældende før den økonomiske krise⁽¹⁹⁾.

5.7. EØSU understreger, at hvis der skal gøres noget ved de behov, der følger af stigningen i den forventede levealder, må man drøfte det vanskelige spørgsmål om retfærdighed og solidaritet mellem generationerne. Det må være målet at gøre det muligt for gamle og meget gamle mennesker i Europa at få en værdig og tryk alderdom, også når de har behov for pleje, og samtidig drage omsorg for, at solidariteten mellem generationerne ikke medfører så tung en byrde, at de efterfølgende generationer ikke kan bære den⁽²⁰⁾.

5.8. Selv om forskellene i EU hvad angår langsigtet institutionel pleje og pleje i nærmiljøet allerede var åbenbare, har krisen forværret de i forvejen store økonomiske og sociale uligheder i EU. Den har desuden fremhævet forskellene i konkurrenceevne og social samhørighed, øget polariseringen af vækst og udvikling med tydelige konsekvenser for den rimelige fordeling af indtægter, velstand og trivsel mellem medlemsstaterne og mellem regionerne⁽²¹⁾.

6. Anvendelse af EU-midler til langsigtede sociale plejeordninger og afinstitutionalisering

EØSU

6.1. beklager, at EU's strukturfonde i den sidste programmeringsperiode blev anvendt til afsondrede institutioner i stedet for plejeordninger i nærmiljøet

6.2. glæder sig over bestemmelserne i de nye europæiske struktur- og investeringsfonde 2014-2020 om at fremme finansieringen af overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet ud fra en forventning om, at Den Europæiske Fond for Regionaludvikling kan forbedre de sociale og sundhedsmæssige infrastrukturer

6.3. formoder, at en flerfondstilgang kan fremskynde overgangen til pleje i nærmiljøet, bl.a. gennem anvendelse af Den Europæiske Socialfond til bløde foranstaltninger såsom uddannelse af støttetjenestepersonale og indførelse af nye sociale plejeordninger

6.4. bifalder de forudgående tematiske bestemmelser i forordningen om fælles bestemmelser for de europæiske struktur- og investeringsfonde vedrørende bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse, som gør indførelsen af en afinstitutionaliseringstrategi til et krav til medlemsstaterne

6.5. anbefaler, at medlemsstaterne anvender de europæiske struktur- og investeringsfonde til at fremme overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet og til at udvikle sociale og sundhedsmæssige plejeordninger samt uddanne støttetjenestepersonale

6.6. mener, at instrumentet til førtiltrædelsesbistand og Den Europæiske Udviklingsfond bør anvendes til at støtte retten til at leve i nærmiljøet og vokse op i et familiemæssigt miljø

6.7. forstår, at overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet er kompleks. Udvalget opfordrer derfor Kommissionen og medlemsstaterne til at udarbejde en meddelelse om og politiske retningslinjer for fremme af afinstitutionaliseringen, selv og især i en tid med økonomisk krise.

⁽¹⁷⁾ EUT C 271 af 19.9.2013, s. 91.

⁽¹⁸⁾ Den henvender sig blandt andre til børn og unge, personer med handicap, hjemløse og ældre. SIP's målsætninger er at: sikre, at de sociale beskyttelsessystemer opfylder folks behov; opnå forenkede og mere målrettede socialpolitikker og opgradere aktive inklusionsstrategier i medlemsstaterne. (værktøjssæt vedrørende anvendelsen af EU-midler til overgangen fra institutionel pleje til pleje i nærmiljøet — <https://deinstitutionalisationdotcom.files.wordpress.com/2015/03/annex-1-en-orig.pdf>).

⁽¹⁹⁾ EUT C 170 af 5.6.2014, s. 23 og EUT C 226 af 16.7.2014, s. 21.

⁽²⁰⁾ EUT C 204 af 9.8.2008, s. 103.

⁽²¹⁾ EUT C 12 af 15.1.2015, s. 105.

7. Plejeordninger af høj kvalitet i nærmiljøet

EØSU

- 7.1. opfordrer indtrængende Kommissionen til at vedtage en europæisk kvalitetsramme for plejeordninger i nærmiljøet og gentager det presserende behov for strenge bindende standarder for at sikre den højest mulige kvalitet
- 7.2. konkluderer, at plejeordningerne skal være tilgængelige i nærmiljøet, herunder i fjertliggende områder og landdistrikter, og at borgerne skal modtage tilstrækkelige individuelle midler til frit at vælge den plejeordning, de har behov for
- 7.3. mener, at plejeordninger i nærmiljøet bør udvikles i tæt samarbejde med brugerne og deres repræsentative organisationer, og at kvaliteten bør fastlægges af disse i samarbejde med andre relevante parter, herunder tjenesteydere, offentlige myndigheder og fagforeninger
- 7.4. opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at etablere en uafhængig og effektiv kontrol- og tilsynsvirksomhed for at sikre overholdelse af regulerings- og kvalitetsnormerne for såvel plejeordningerne som for de institutionelle tjenester
- 7.5. anbefaler, at der lokalt tilbydes plejeordninger i nærmiljøet, som er prismæssigt overkommelige og tilgængelige for alle
- 7.6. mener, at disse plejeordninger skal godkendes af de relevante myndigheder og akkrediteres af certificeringsorganer
- 7.7. Kompenserende teknologier og tekniske hjælpemidler er af central betydning for handicappedes, herunder børn og ældre, liv i samfundet. Disse teknologier er mest effektive, når de er i overensstemmelse med brugerens præferencer og respekterer privatlivets fred.

Bruxelles, den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fuldførelse af ØMU'en: den politiske søjle**(initiativudtalelse)**

(2015/C 332/02)

Ordførere: Carmelo CEDRONE og Joost VAN IERSEL

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 22. januar 2015 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at udarbejde en udtalelse om:

»Fuldførelse af ØMU'en: den politiske søjle«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som vedtog sin udtalelse den 6. maj 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj 2015, følgende udtalelse med 183 stemmer for, 16 imod og 16 hverken for eller imod:

Præambel

Med henblik på Europa-Parlamentets og Kommissionens kommende mandatperiode vedtog EØSU i juli 2014 en udtalelse om »Endelig gennemførelse af ØMU'en — EU's næste lovgivningsperiode«. I november 2014 foretog ordførerne en opdatering. Målet var at formulere en sammenhængende række politikker for at styrke ØMU'ens arkitektur og effektivitet.

EØSU skelner mellem fire søjler: en monetær og finansiell søjle, en makro- og mikroøkonomisk søjle, en social søjle og en politisk søjle. De fire søjler er indbyrdes forbundne. EØSU har allerede vedtaget et antal udtalelser om den monetære og finansielle søjle, den økonomiske søjle og den sociale søjle. Nu undersøger EØSU mere specifikt spørgsmål vedrørende ØMU'ens overliggende politiske og institutionelle dimension, som medlemsstaterne og Det Europæiske Råd har fuldstændig kontrol over. Denne dimension begynder med en kerne af ØMU-lande, men er også åben for andre potentielle eurolande, som ønsker at begive sig ad samme vej.

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Efter seks år med finansiell og økonomisk krise er det sværere end nogensinde at forudsige den sociale og økonomiske fremtid. I betragtning af de geopolitiske og økonomiske udfordringer vil kun en solid ØMU kunne sikre en fremtidsorienteret stabilitet.

1.2. ØMU'en er fortsat skrøbelig — se diagnosen og SWOT-analysen nedenfor. Det er EØSU's opfattelse, at de vedblivende ubalancer samt tilvejebringelse af tillid og tiltro i Europa forudsætter en mere effektiv og demokratisk økonomisk styring, navnlig i eurozonen.

1.3. EØSU er klar over, at afgørende skridt ikke kan tages fra den ene dag til den anden, men der er to elementer, der bør tages behørigt i betragtning: a) EU kan ikke tillade sig at udskyde beslutningerne i årevis, og b) den første forudsætning, der skal opfyldes, er, at man på tværs af eurozonen enes om principperne for de nødvendige økonomiske politikker, som skal gennemføres gennem en effektiv styring.

1.4. Parallelt med økonomisk konvergens er der brug for demokratisk legitimitet, solide politiske rammer og en gensidig følelse af skæbnefællesskab. I denne henseende kan der inden for rammerne af de nuværende traktater og regler tages konkrete skridt. På mellemlang sigt bør en traktatrevision sikre, at de institutionelle bestemmelser lever op til de nødvendige fordringer, der følger af en egentlig økonomisk og politisk union.

1.5. Der er behov for et kohærent system med Det Europæiske Råd, de nationale regeringer, Europa-Parlamentet, de nationale parlamenter og Kommissionen, som er udtryk for demokratisk legitimitet, ansvarlighed og gennemsigtighed, og som kan handle på effektiv vis i borgernes og de økonomiske aktørers interesse.

1.6. Det står klart, at det nuværende system af regler, som danner grundlaget for EU og navnlig eurozonen, har ført til juridisk, institutionel og demokratisk forvirring. Der må derfor en ny metode til. I betragtning af den politiske og økonomiske dynamik kan EU ikke længere tillade sig at fortsætte med den nuværende institutionelle arkitektur. Derfor mener EØSU, at integrationsprocessen i eurozonen bør uddybes.

1.7. EØSU foreslår i denne forbindelse en køreplan med nedenstående etaper:

1.7.1. 1. etape

- 1) Fast formand for Eurogruppen
- 2) Operationalisering af den interparlamentariske konference
- 3) »Parlamentarisering« af eurozonen (Storkomité i EP med alle medlemmer af ØMU-landenes parlamenter).

1.7.2. 2. etape

- 4) Råd om Lovgivningsmæssige Anliggender i ØMU'en
- 5) Afstemning blandt parlamentarikere i eurozonen om spørgsmål inden for ØMU'ens kompetenceområde
- 6) En udøvende myndighed (regering) for ØMU'en (nuværende Eurogruppe og Kommissionen)
- 7) Styrkelse af den interparlamentariske konferences beføjelser og kompetencer (EP og nationale parlamenter).

1.7.3. 3. etape

- 8) Styrkelse af EP's beføjelser i forbindelse med ØMU'en (demokratisk legitimitet) og oprettelse af egentlige europæiske politiske partier
- 9) Statskammer (ØMU) (regeringer)
- 10) Adskillelse af den lovgivende og udøvende magt
- 11) Afskaffelse af krav om enstemmighed.

1.8. Desuden bør der tages følgende initiativer til at forberede og gennemføre de foranstaltninger, der er beskrevet ovenfor:

— Civilsamfundskonference, organiseret i fællesskab af EØSU/RU og EU's formandskab og Kommissionen

- Interparlamentarisk konference
- Europa-Parlamentets forslag til tiltag uden traktatændringer og til en revision af Lissabontraktaten
- Forfatningskonvent
- Eventuel vurdering af muligheden for fælleseuropæisk folkeafstemning.

2. Diagnose

2.1. Meget er allerede nået med ØMU'en. ØMU'en har en fælles valuta og en centralbank. Den sikrer en vis koordinering af finanspolitikken og den økonomiske politik. Den kan træffe bindende beslutninger om de enkelte lande, som i princippet begrænser deres økonomiske og finanspolitiske autonomi, knytter betingelser til eventuelle ekspansive tiltag i medlemsstaterne og forpligter dem til at iværksætte økonomiske og sociale reformer.

2.2. Dette betyder, at ØMU'en er en føderation under udvikling. Som det er nu, agerer den som en »vagt«, men handler endnu ikke i fællesskab. Dens målbevidsthed er forholdsvis stærk og har skabt et »offentligt debatrum«. ØMU'en indebærer en mere betydelig suverænitetsafgivelse fra medlemsstaterne, på trods af at dens forvaltning hovedsagelig varetages af en teknokratisk struktur.

2.3. Denne union skal fuldendes, ved at der skabes de nødvendige betingelser, for at de lande, der er med i ØMU'en, eller de lande, der ønsker at komme med, kan opnå såvel stabilitet som udvikling og velstand. Det bør være mere fordelagtigt at være med i eurozonen end at stå udenfor.

2.4. Udbruddet af finanskrisen i 2008 og den efterfølgende udvikling udgjorde sammen med de katastrofale følger for den reale økonomi og det europæiske samfund en brat opvågnen for alle dem, der indtil da havde troet, at ØMU'ens arkitektur ville fortsætte med at virke på nogenlunde tilfredsstillende vis, og at spillovereffekten på harmonisk vis ville fremme konvergens mellem medlemsstaterne imellem.

2.5. Kort efter de første chokbølger begyndte EU-institutionerne at lede efter kortsigtede løsninger på de mest presserende problemer. At der blev skabt mekanismer, som sikrede, at ØMU'en, euroen og eurozonen kunne forblive intakte, var en stor bedrift, selv om der var alvorlige forsinkelser og udeladelser, som f.eks. fraværet af en fælles plan for at skabe vækst og beskæftigelse.

2.6. Det er også en stor bedrift, at man under ekstremt vanskelige betingelser har kunnet tage konstruktive skridt til — i det mindste delvis — at skabe en fastere grund for ØMU'en. EØSU har hilst samtlige disse tiltag velkommen, men har også kritiseret deres begrænsninger og fremlagt andre ideer, som var bedre egnet til at tackle krisen.

2.7. Den finansielle og økonomiske krise førte til en fortsat økonomisk nedtur med markante økonomiske ubalancer i de nationale økonomier imellem. Store dele af EU befinder sig seks år senere i en langt fra misundelsesværdig situation med lav vækst og vaklende beskæftigelse. De økonomiske og sociale konsekvenser taler for sig selv.

2.8. Til trods for alle fremskridtene er ØMU'en fortsat ufuldstændig. Situationen er særdeles kompleks. Trods håbefulde tegn på genopretning er en række lande præget af økonomisk stagnation, mangelfuld jobskabelse og fattigdom, i vid udstrækning af dybtliggende årsager, som er blevet mere synlige og alvorlige under krisen: historie, styringstraditioner (eller fraværet af sådanne), divergerende vækstmønstre, forskellige økonomiske og sociale strukturer og forskellige udenrigspolitikker.

2.9. I eurozonen er der uenighed mellem fortalere for en stabilitetsunion, baseret på økonomisk konvergens og reformer i medlemsstaterne, og fortalere for en egentlig finanspolitisk union. Denne uenighed fører til divergerende syn på, hvilke økonomiske politikker der bør føres på nationalt og EU-niveau, både rent politisk og mellem arbejdsmarkedets parter.

2.10. Divergerende synspunkter og praksisser har skabt et klima af mistillid, ikke alene politisk, men også i de forskellige medlemsstaters almindelige befolkning, omend denne gensidige kritik ikke stikker så dybt. Denne udvikling er blevet en selvpfyldende profeti — den fratager de politiske beslutningstagere deres potentielle manøvrerum og skaber bølger af EU-fobi blandt borgerne.

2.11. Med en ØMU, der primært er domineret af mellemstatslig beslutningstagning og en teknokratisk styring, har manglen på demokratisk legitimitet og troværdighed alvorlige følgevirkninger, som tillige forstærker modsætningerne mellem partnerlandene.

2.12. EU er ikke nogen undtagelse. Andre store lande, såsom USA, Kina, Rusland, Indien og Brasilien, og en lang række mindre lande lider også under lignende vanskelige omstændigheder. Men der er ubestrideligt, at EU, og navnlig eurozonen, har stort besvær med at komme over forhindringerne, sammenlignet med USA og det asiatiske kontinent (»den asiatiske fabrik«).

2.13. På det principielle plan mener EØSU, at selv om den europæiske økonomi formes af mange forskellige og indviklede aspekter, burde en mere effektiv politisk styring af ØMU'en være en betragtelig hjælp til at skabe mere stabilitet i forbindelse med håndtering af nuværende og fremtidig vanskeligheder. Under alle omstændigheder vil en stærkere ØMU være en nødvendig forudsætning for at kunne beskytte visse centrale europæiske interesser i verden.

2.14. EØSU erkender, at definitive løsninger ikke i øjeblikket er inden for rækkevidde. Udvalget medgiver ligeledes, at den aktuelle dynamik og kompleksitet og de aktuelle dilemmaer lægger sig hindrende i vejen for en robust køreplan. På den anden side kan de nuværende institutionelle og styringsmæssige mangler ikke fortsætte i lang tid, uden at det medfører blivende skadevirkninger for tilliden og det økonomiske output. EØSU accepterer derfor ikke forsinkelser, resignation og fravær af en plan for fremtiden.

2.15. Således mener EØSU, at man ikke kan komme uden om en seriøs debat om en velfunderet ØMU-arkitektur med konsensus om de økonomiske og sociale målsætninger og enighed om styringen.

2.16. Siden ØMU'ens start har debatten om mere eller mindre europæisk integration vedrørt national suverænitet. EØSU understreger, at dette er et falsk paradigme, da national suverænitet gradvist forsvinder. Med det nuværende paradigme af globalisering og dermed forbundne udfordringer ser udvalget ikke noget brugbart alternativ til en bedre forankring af en fælles eller sammenlagt suverænitet i EU og navnlig i eurozonen. Dette vil forudsætte en fast sammenlagt økonomisk styring eller en økonomisk myndighed. På samme måde er ØMU'ens fremtid således nært forbundet med andre vitale »suveræne« politikker, såsom udviklingen af en fælles sikkerheds- og forsvarspolitik og en energiunion.

3. SWOT-analyse (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) af den nuværende situation i EU og eurozonen

Styrker	Svagheder
— Stigende bevidsthed om, at europæerne står over for en fælles fremtid — Fremragende, omend begrænset, rolle spillet af ECB (som overstatslig institution) — ESM og ny erkendelse af fleksibilitetsreglerne — Bedre budgetdisciplin blandt medlemsstaterne — Stigende politisk accept blandt regeringerne af de regler, der er aftalt på EU-niveau, navnlig vedrørende behovet for strukturelle reformer i alle medlemsstater — Stigende EU-fokus på forbedring af styringen og en bedre forvaltning i alle medlemsstater — Starten på bankunionen og beslutningsprocessen vedrørende den fælles afviklingsmekanisme — ECB's kvantitative lempelser — En mere aktiv, omend stadig begrænset rolle for EIB, og den foreslåede investeringsplan for Europa — Semestret og de landespecifikke henstillinger, som bedre inddrager EU i identificeringen af de svage punkter i de nationale budgetter og den nationale styring — Øget gennemsigtighed i den offentlige debat om udviklingen i partnerlandene — Stigende accept i alle medlemsstater af behovet for at fremme vækst og konkurrenceevne samt at forbedre betingelserne for inden- og udenlandske investeringer — Trods forskellene rundt omkring på kontinentet sikrer de europæiske sociale markedsmodeller en optimal og stabil samfundsudvikling.	— Stadige økonomiske ubalancer i eurozonen, som synes at stige — Manglende solidaritet medlemsstaterne imellem og inden for de enkelte medlemsstater — Fortsat krav om enstemmighed om centrale spørgsmål — Meget langstrakte diskussioner før fremskridt kan opnås, selv om spørgsmål som der er enighed om — På trods af euroen er der ikke noget »skæbnefællesskab«, samtidig med at medlemsstaterne stadig i vid udstrækning har ansvaret for den økonomiske politik og finanspolitikken ⁽¹⁾ — Fraværet af demokratisk legitimitet — Kommissionen står svagt, når det drejer sig om at implementere EU-regler og semestret — Utilstrækkelig implementering i medlemsstaterne af aftalte regler: uforholdsmæssigt store underskud, landespecifikke henstillinger — Negative følgevirkninger af rene nedskæringspolitikker — Historisk baserede nationale fordomme, som også fører til fortsat mistillid mellem medlemsstaterne — i mindre grad mellem finansministerierne — Utilstrækkelig inddragelse af nationale parlamenter og civilsamfundet i beslutningsprocessen og/eller bevidstgørelse i de fleste medlemsstater — Utilfredsstillende kommunikation, navnlig fra medlemsstaternes ledelses side — Divergenser i den offentlige opinion og mellem politiske partier i EU og i eurozonen — Fokus på kortsigtede løsninger, ingen langsigtede perspektiver, for slet ikke at tale om forpligtelser — Ufuldstændig bankunion, endnu ingen beslutning om rammeordning for indskud — Et tilbundsgående paneuropæisk kapitalmarked er en fjern drøm, så længe bankerne forbliver nationalt baserede — Et ufuldstændigt og opsplittet indre marked — Fraværet af en langsigtet politisk vision for ØMU'en/EU.

⁽¹⁾ »Forberedelse af de næste skridt hen imod bedre økonomisk styring i euroområdet« — Analysenotat fremlagt af Jean-Claude Juncker den 12.2.2015, s. 1.

Muligheder	Risici
— En styrkelse af styringen af eurozonen — En styrkelse af den demokratiske legitimitet — Korrekt implementering af de aftalte regler — Tillidsopbyggende tiltag, som fører til et stabilt investeringsklima — Tiltrække investeringer inden for EU og fra udlandet, bl.a. gennem investeringsplanen for Europa — Vellykkede resultater af ECB's program for kvantitative lempelser — Konvergerende budget- og finanspolitikker baseret på aftalte principper: videreførelse af nationale politikker inden for en accepteret fælles ramme — Kontraktmæssige arrangementer mellem medlemsstaterne og EU — Tackling af økonomiske ubalancer inden for fælles rammer — Enighed om nationale reformer samt om initiativer vedrørende vækst og jobskabelse — En holdbar løsning på grækernes — og andres — bekymringer for promoveringen af konvergens — Holde Storbritannien inde på et fornuftigt grundlag, som ikke går ud over de fremskridt, andre har gjort — Et vellykket samspil mellem ECB, Kommissionen og Rådet, navnlig i eurozonen — En solid styring af eurozonen — Anerkendelse af Kommissionens proaktive rolle, herunder en håndfast anvendelse af fællesskabsmetoden — Fuldførelse af bankunionen og et paneuropæisk kapitalmarked — Tilvejebringelse af de nødvendige betingelser for at kunne indføre euroobligationer til investeringer — Et fællesskabsbeskatningsgrundlag — Planlægning af et skattegrundlag for EU-budgettet og parallelt hermed en udvidelse af samme — En fælles EU-stemme i internationale fora	— EU/eurozonen: for lidt og for sent — Negative følelser i befolkningen/EU-skepsis — Manglende tillid blandt investorer, inden for og uden for EU — Deflation — Fortsat lav vækst, sammenlignet med de vigtigste konkurrenter i verden — Fortsatte internationale (militære) konflikter, navnlig lige uden for EU's dør — Utilstrækkelig forberedelse i tilfælde af en ny økonomisk krise — Stigende økonomisk heterogenitet i EU/eurozonen — Grexit (eller noget, der minder om dette) — Brexit (eller en stagnerende status quo i forholdet mellem Storbritannien og eurozonen) — En stagnerende bankunion — Vedblivende forbindelser mellem de nationale banker og medlemsstaterne, fraværet af et paneuropæisk kapitalmarked — Manglende implementering i finanssektoren — Manglende implementering på det indre marked i almindelighed, med en stigende fragmentering som resultat — Stagnationsproces inden for andre nøgleområder, såsom en energiunion, en digital union og den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik — Fravær af vellykkede resultater af ECB's program for kvantitative lempelser

4. Forslag vedrørende ØMU's politikker og EU's institutioner

4.1. Demokrati, gennemsigtighed og legitimitet

4.1.1. De grundlæggende udfordringer i forbindelse med Den Økonomiske og Monetære Union med en betragtelig overførsel af nationale kompetencer til EU hænger sammen med dens demokratiske dimension og navnlig dens parlamentariske dimension, beslutningssystemets effektivitet, respekten for principperne om ansvarlighed og loyalt samarbejde samt gennemsigtigheden (synligheden) af dens funktionsmåde. Efter EØSU's mening fordrer disse udfordringer en politisk union, som genskaber og sikrer borgernes deltagelse og engagement fra alle de aktører, der deltager i den europæiske integrationsproces.

4.1.2. Opnåelsen af en politisk union er en proces, der bør ske i etaper. Visse betingelser og foranstaltninger kan tilvejebringes uden en ændring af EU-traktaterne. Andre forudsætter nødvendigvis en revision af disse traktater.

4.1.3. Af hensyn til ansvarligheden og det gensidige samarbejde anbefaler EØSU, at de deltagelsesmåder, der eksisterer på nationalt niveau, behørigt anvendes også på EU-niveau, navnlig:

- egentlige europæiske politiske partier
- etablering af politiske flertal og mindretal på grundlag af valgprogrammer
- en fælles dato for europaparlamentsvalget.

4.1.4. I hver enkelt medlemsstat og i EU som helhed udgør det demokratiske aspekt en alvorlig svaghed (man kan blot tænke på trojkaens rolle i forbindelse med den nye økonomiske styring). Forholdet mellem repræsentanterne og de repræsenterede udviskes mere og mere, hvilket er en realitet, som krisen har bragt frem i lyset. På denne baggrund er det nødvendigt og hastende at tage dette problem op som led i den proces, der skal føre til en fuldendelse af Den Økonomiske og Monetære Union i sine fire dimensioner eller integrationssøjler: bankunionen, den finanspolitiske union, den økonomiske union (som ifølge EØSU også bør omfatte den sociale union) og endelig den politiske union.

4.1.5. For at nå frem til denne politiske union, med deltagelse af de lande, der ønsker det, og under anvendelse af princippet om integration i flere hastigheder, foreslår EØSU, at man i rette tid anvender metoden med et konvent, hvis opgave det bliver at finde løsninger, der rækker ud over Lissabontraktaten. EØSU forpligter sig til at udarbejde forslag vedrørende civilsamfundets effektive deltagelse i et sådant konvent.

4.2. Den lovgivende magt

Det repræsentative demokrati: Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter

4.2.1. Det primære forum for det repræsentative demokrati i Den Økonomiske og Monetære Union er Europa-Parlamentet, som omfatter de folkevalgte repræsentanter fra de lande, der har tilsluttet sig den fælles valuta, og de lande, som forbereder sig på at tilslutte sig denne.

Forslag A

For at gøre det arbejde, som disse folkevalgte repræsentanter udfører, synligt, sammenhængende og effektivt foreslår EØSU, at der etableres et permanent organ i Europa-Parlamentet. Hensigten er at understøtte ansvarligheden hos de institutioner, der står for styringen af den fælles valuta, og samtidig at skabe et åbent rum for dialog og rådgøring, at udarbejde og stemme om tekster om økonomiske og monetære spørgsmål, der skal forelægges til plenarmødets beslutning, og at sikre, at man ved udformningen af ØMU-politikkerne i ligelig grad tager principperne om solidaritet og loyalt samarbejde i betragtning.

4.2.2. En befæstelse af det repræsentative demokrati i ØMU'en vil ikke kunne blive fuldkommen, hvis ikke man tager hensyn til den dobbelte legitimitet — den nationale og den europæiske — som står i centrum for det unikke system, som den europæiske model udgør.

Forslag B

EØSU foreslår, at man på én gang uddyber og udvider den rolle, som den interparlamentariske konference spiller (jf. artikel 13 i finanspagten), idet den får til opgave at diskutere og afgive bindende udtalelser om vækst, konkurrenceevne, beskæftigelse, skatteforhold og social- og arbejdsmarkedspolitik. Desuden bør Europa-Parlamentet åbne mulighed for, at nationale parlamentsmedlemmer fra eurolandene og kommende eurolande kan deltage som observatører i Europa-Parlamentets interne organ med ansvar for ØMU'en. Følgende kunne have sæde i den interparlamentariske konference: formændene for budget- og erhvervsudvalgene i ØMU-landene og formændene for Europa-Parlamentets udvalg vedrørende budget, økonomi og valuta, industri, forskning og energi og samhørighed. Med en uddybning af den fælles beslutningsprocedure vil legitimiteten af nye lovgivningsforslag blive styrket.

Forslag C

De nationale parlamenter bør for deres del åbent engagere sig i debatter om EU's politikker, hvilket allerede sker i visse lande, f.eks. ved at Kommissionen deltager i parlamenternes debatter. Man kunne udbrede god praksis. Målet vil være, at de nationale politiske kræfter engagerer sig mere synligt i de EU-politikker, som vedrører dem direkte.

Rådet

4.2.3. I denne politiske sammenhæng vil der være et gunstigere grundlag for et tættere samarbejde og en tættere koordinering mellem Eurotopmødet og/eller Eurogruppen — og i dette tilfælde tillige kommende eurolande — Europa-Parlamentet og de nationale parlamenter. I logisk forlængelse af ovennævnte kan ministrene fra eurozonelandene og ministrene fra de lande, der ønsker at indtræde i zonen, udøve lovgivende funktioner i fællesskab med Europa-Parlamentet om anliggender, der vedrører ØMU'en.

4.2.4. Rådets arbejde bør styrkes gennem de nationale administrationers arbejde, som skal ledsage denne udvikling, navnlig gennem udveksling af embedsmænd mellem disse administrationer og styrkelse af de bilaterale forbindelser.

4.2.5. EØSU pointerer, at en udvidelse af flertalsafgørelser og med tiden afskaffelse af krav om enstemmighed vil fremme en dybere integration i den politiske union.

4.2.6. På denne måde vil struktureret samarbejde og rådgøring inden for den politiske union højne effektiviteten af de politikker, der føres på centrale områder af ØMU'en. EU vil som helhed drage fordel af dette.

4.2.7. Som anført i tabellen under punkt 5 er der meget, der kan gøres uden en traktatændring. For hovedparten af ØMU-politikkerne kan det styrkede samarbejde foregå direkte mellem landene. Man kunne med fordel knytte en form for permanent styrket samarbejde til ØMU'en, hvilket tillige vil kunne bane vej for, at europaparlamentsmedlemmer fra landene i eurozonen og de lande, der kandiderer til at komme ind i eurozonen, kan gøre en mere effektiv indsats.

4.2.8. EØSU mener, at det ville være hensigtsmæssigt at genoplive Rådets »jumbosamlinger« inden for Eurogruppen, hvorved der ville blive mulighed for en regulær dialog mellem finansministre, økonomiministre og social- og arbejdsmarkedsministre på den ene side og arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet på den anden side.

4.3. Den udøvende magt

En udøvende myndighed for ØMU'en, Kommissionen

4.3.1. Efter en overgangsperiode, som i sidste ende fører til en traktatændring, vil en udøvende ØMU-myndighed tage form. Lederen af denne skal i alle henseender operere som eurozonens økonomi- og finansminister og med titel af næstformand for Kommissionen — i lighed med den højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik.

4.3.2. I den unikke europæiske model vil Kommissionen (mindre og mere effektiv) fortsat spille en central rolle. Fællesskabsmetoden og Kommissionens nuværende initiativret spiller også en betydelig rolle for en uddybning af ØMU'en. Denne rolle bør sikres i den politiske union.

4.3.3. Kommissionen bør opretholde en dobbelt rolle som bindeled mellem EU og ØMU'en, indtil en selvstændig udøvende ØMU-myndighed er blevet etableret. Man bør, uden at det anfægter Kommissionens nuværende initiativret, finde veje og måder til en behørig inddragelse af Europa-Parlamentet i processen for at styrke legitimiteten af nye lovforslag.

4.3.4. EØSU foreslår, at der udnævnes en fast formand for Eurogruppen, som mest hensigtsmæssigt kunne arbejde direkte i Bruxelles med Kommissionen, Europa-Parlamentet og de nationale regeringer og parlamenter. I lighed med den af kommissionsformand Juncker benyttede metode kunne en næstformand for Kommissionen lede Eurogruppemøderne. Han/hun kunne således repræsentere ØMU'en i internationale organer.

4.4. EØSU

4.4.1. Alt dette bør gøre os mere besluttede end nogensinde på at opbygge stærkere og mere konstruktive forbindelser til Europas borgere og finde veje til at inddrage dem i det offentlige liv. Der bør sikres robuste høringsformer om specifikke anliggender med inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet, navnlig i eurozonen, da disse organisationer spiller en vigtig rolle inden for politikområder, som er direkte påvirkede af ØMU'en. De påvirker endvidere også i mange tilfælde resultaterne af de nationale politikker. På EU-plan kan EØSU fungere som en civilsamfundskatalysator, med ansvar for det organiserede civilsamfunds deltagelse i EU's beslutningsproces, uden at dette må gå ud over den rolle, arbejdsmarkedets parter spiller i den sociale dialog. Dette kan ske gennem:

- a) et forum for det organiserede civilsamfund om specifikke spørgsmål, herunder vedrørende evaluering af begrænsningerne for en europæisk integrationsproces og afsøgning af nye deltagelsesformer
- b) et særligt forum for eurozonen for at evaluere følelsen af relevans og tilhørsforhold som middel til at overvinde fordomme og styrke den gensidige tillid
- c) udtalelser om prælovgivningsmæssige initiativer om visse emner, som er særligt følsomme i offentligheden, og som Europa-Parlamentet og Rådet skal lovgive om.

5. Retlige instrumenter og anliggender

5.1. For at gennemføre de fire unioner i overensstemmelse med de fire formænds rapport og svarende til EØSU's fire søjler⁽²⁾ kunne tiltag og politikker på en række områder gennemføres uden traktatændringer (første kolonne i skemaet nedenfor). Andre vil skulle besluttes sammen på EU-plan (eurozonen) med en ny beslutningsprocedure og nye instrumenter og med brug af det styrkede samarbejde, som den nuværende traktat åbner mulighed for (anden kolonne i skemaet), eller gennem ændringer af traktaten eller, om nødvendigt, en ny ØMU-traktat (tredje kolonne). Endelig opsummerer skemaet disse etaper og nævner institutionelle forslag og forberedende initiativer vedrørende ØMU'ens politiske søjle (fjerde kolonne).

⁽²⁾ Bl.a. på grundlag af EØSU's udtalelse om »Endelig gennemførelse af Den Økonomiske og Monetære Union — EU's næste lovgivningsperiode« (EUT C 451 af 16.12.2014, s. 10).

5.2 Skema med analyse af mulighederne for at fuldføre ØMU'en ⁽³⁾

(I) Politikker under den nuværende traktat	(II) Styrket/ struktureret samarbejde, passerelle bestemmelser (art. 139 i TEUF)	(III) Efter Lissabontraktaten	Institutionelle skridt til gennemførelse af den politiske søjle: for eurozonen og de lande, der ønsker det
<u>Finansiel, skattemæssig og monetær søjle</u> — Beskatning med et fælles konsolideret selskabsskattegrundlag (FKSSG) — Færdiggørelse af bankunion, kapitalmarked og europæisk tilsyn — Finansiel støtte til en medlemsstat i tilfælde af krise (art. 122 i TEUF) — Gennemførelse af de nationale reformprogrammer	<u>Finansiel, skattemæssig og monetær søjle</u> — Styrkelse af ESM — Færdiggørelse af ECB's mandat — Fælles finanspolitik i ØMU'en — (finanspolitisk union) og budgetunion — Gensidiggørelse af gæld (eller med art. 125 i TEUF?) — Solidaritets- og konkurrenceevnemekanisme til at modvirke ubalancer og asymmetriske chok (finanspolitisk union) — ØMU'ens betalingsbalance	<u>Finansiel, skattemæssig og monetær søjle</u> — Egne indtægter — Oprettelse af en europæisk monetær fond som gældsagentur — Euroobligationer for ny gæld — Skatteharmonisering	<u>1. etape</u> 1. Fast formand for Eurogruppen 2. Operationalisering af den interparlamentariske konference 3. »Parlamentarisering« af eurozonen (Storkomite i EP med alle medlemmer af ØMU-landenes parlamenter)

⁽³⁾ Idem.

(I) Politikker under den nuværende traktat	(II) Styrket/ struktureret samarbejde, passerelle bestemmelser (art. 139 i TEUF)	(III) Efter Lissabontraktaten	Institutionelle skridt til gennemførelse af den politiske søjle: for eurozonen og de lande, der ønsker det
<u>Den økonomiske søjle</u> — Styrkelse og gennemførelse af Junckerplanen — Politikker for investeringer, vækst og beskæftigelse — EIB's euroobligationer — Strategier for formidling af viden (digital dagsorden) — Gennemførelse af det indre marked (det indre marked for energi, det digitale indre marked, det indre marked for forskning) — Fleksibilitet i reglerne for stabilitets- og vækstpagten — Bedre gennemførelse af det europæiske semester og kontraktlige aftaler	<u>Den økonomiske søjle</u> — Makro- og mikroøkonomisk forvaltning i ØMU'en — Forskning og innovation — Tæt koordinering mellem topmøderne for stats- og regeringscheferne i eurozonen, Eurogruppen og Eurogruppens Arbejdsgruppe — Ny lovgivning for eurozonen — Investeringer i social infrastruktur — Økonomisk demokrati	<u>Den økonomiske søjle</u> (såfremt man ikke er i stand til at give ØMU'en mandat til styrket samarbejde) — EU's høje repræsentant for økonomisk politik/finanspolitik — Obligatorisk samordning af de økonomiske politikker (ændring af art. 5 i TEUF) — Flertalsafgørelser om den makro- og mikroøkonomiske politik i en fælles beslutningsprocedure med EP (ØMU-parlamentarikere) — Overførelse af kompetencer, begyndende med industri og energi	<u>2. etape</u> 4. Råd om Lovgivningsmæssige Anliggender i ØMU'en 5. Afstemning blandt parlamentarikere i eurozonen om spørgsmål inden for ØMU'ens kompetenceområde 6. En udøvende myndighed (regering) for ØMU'en (nuværende Eurogruppe og Kommissionen) 7. Styrkelse af den interparlamentariske konferences beføjelser og kompetencer (EP og nationale parlamenter)
<u>Den sociale søjle — rettigheder</u> — Tiltrædelse af den europæiske menneskerettighedskonvention — Faglig og almen uddannelse — Rammedirektiv om tjenesteydelser af almen interesse — Integration af kønsaspektet — Udviklingsindikatorer — Tiltrædelse af Europarådets socialpagt — Overholdelse af standarder for rettigheder — Den horisontale sociale klausul (art. 9 i TEUF)	<u>Den sociale søjle</u> — Samordning af de sociale politikker — Harmonisering af de sociale beskyttelsessystemer — Indvandringspolitik — Individuel og tværnational ret til pension — Minimumsindkomst for alle borgere — Offentlige europæiske goder — Beskæftigelsesstøtte — Arbejdsmarkedet, mobilitet, anerkendelse af kvalifikationer — Kvalitet i de offentlige tjenesteydelser	<u>Den sociale søjle</u> — Flertalsafgørelser om social- og arbejdsmarkedspolitik, beskæftigelsespolitik, uddannelses- og sundhedspolitik — Ændring af chartret om rettigheder mht. grænser for ejendomsret — Overførelse af en række områder fra støtte til delt kompetence (navnlig faglig og almen uddannelse)	<u>3. etape</u> 8. Styrkelse af EP's beføjelser i forbindelse med ØMU'en (demokratisk legitimitet) og oprettelse af egentlige europæiske politiske partier 9. Statskammer (ØMU) (regeringer) 10. Adskillelse af den lovgivende og udøvende magt 11. Afskaffelse af krav om enstemmighed

(I) Politikker under den nuværende traktat	(II) Styrket/ struktureret samarbejde, passerelle bestemmelser (art. 139 i TEUF)	(III) Efter Lissabontraktaten	Institutionelle skridt til gennemførelse af den politiske søjle: for eurozonen og de lande, der ønsker det
<u>Den politiske søjle</u> — Parlamentarisering af ØMU'en — Storkomité (parlamentariskere fra eurozonen) — Fast formand for Eurogruppen — Råd om Lovgivningsmæssige Anliggender — Interinstitutionelle aftaler — Gennemførelse af nabolandspolitik — EU's bilaterale og multilaterale handelsaftaler	<u>Den politiske søjle</u> — Afstemning blandt parlamentariskere i ØMU'en om spørgsmål inden for ØMU'ens kompetenceområde — Styrkelse af den interparlamentariske konference (art. 13 i finanspagten) — Europæisk forsvar — Udenrigspolitik — Én stemme i FN's Sikkerhedsråd — Ekstern repræsentation for ØMU'en — Europæisk Anklagemyndighed — Frivilligt europæisk korps for humanitær bistand	<u>Den politiske søjle</u> — Ny ØMU-traktat — Europa-Parlament (parlamentariskere fra ØMU'en) med et permanent forstærket samarbejde (ny art. 136 i TEUF) — Styrkelse af EP (almindelig lovgivning, initiativret i mangel af tiltag fra Kommissionen) — Skatkammer (regeringerne+) — Afskaffelse af krav om enstemmighed — Superkvalificeret flertal, traktatændring — Europæisk udøvende myndighed (for ØMU'en) — Europæiske partier og valgprogrammer og tværnationale lister — Magtadskillelse — Udenrigspolitik	<u>Initiativer</u> — Civilsamfundskonference, organiseret i fællesskab af EØSU/RU i samarbejde med EU's formandskab og Kommissionen — Interparlamentarisk konference — Europa-Parlamentets forslag til tiltag uden traktatændring og til en revision af Lissabontraktaten — Forfatningskonvent — Eventuel vurdering af muligheden for fælleseuropæisk folkeafstemning

Bruxelles, den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om fremme af kreativitet, iværksætterånd og mobilitet inden for almen og faglig uddannelse

(initiativudtalelse)

(2015/C 332/03)

Ordfører: Vladimíra DRBALOVÁ

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. oktober 2014 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at udarbejde en udtalelse om:

»Fremme af kreativitet, iværksætterånd og mobilitet inden for almen og faglig uddannelse«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, der vedtog sin udtalelse den 7. maj 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj 2015, følgende udtalelse med 88 stemmer for, 8 imod og 21 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU støtter Kommissionens og Rådets formandskabstrios fælles initiativ til at fokusere på iværksætteruddannelse ⁽¹⁾ og fremme iværksætterkulturen i Europa.

1.2. EØSU anbefaler medlemsstaterne at vende tilbage til den strategiske ramme for europæisk samarbejde på uddannelsesområdet (ET 2020) baseret på Oslo-dagsordenen fra 2006, som stadig er særdeles relevant.

1.3. EØSU anbefaler, at medlemsstaterne udvikler deres egne strategier for iværksætteruddannelse eller indarbejder begrebet iværksætteri i deres nationale strategier for livslang læring.

1.4. EØSU opfordrer til gradvis udvikling af nøglekompetencer som fastlagt i Europa-Parlamentets og Rådets henstilling (2006) ⁽²⁾ med henblik på at bidrage til bedre tilpasningsevne, beskæftigelsesegnethed, social integration og mobilitet.

1.5. Praktikkurser, praktikophold, læringeuddannelser, vekseluddannelser eller andre arbejdsbaserede ordninger, virksomhedsetablering og virksomhedskuvøseprogrammer, frivilligt arbejde og sportsaktiviteter af høj kvalitet kan lette overgangen fra skole til arbejde eller selvstændig virksomhed.

1.6. Procedurene for anerkendelse af kundskaber erhvervet uden for skolen skal forbedres, og eleverne, lærerne og arbejdsgiverne skal inddrages i udformningen af anerkendelsesprocedurerne og motiveres af dem ⁽³⁾.

1.7. Iværksætteruddannelse skal dog ses i sammenhæng med samfundet generelt, og ikke kun i sammenhæng med erhvervsklimaet. Iværksætterkvalifikationer bør indgå i alle niveauer af almen og faglig uddannelse, og man bør på passende vis starte fra en tidlig alder, således at de løbende kan udvikles på tværs af læseplanerne.

⁽¹⁾ Punkt 5.3 indeholder en definition.

⁽²⁾ Henstilling af 18. december 2006 (EUT L 394 af 30.12.2006, s. 10).

⁽³⁾ EUT C 214 af 8.7.2014, s. 31.

1.8. EØSU støtter Kommissionens forslag til medlemsstaterne om at udvikle en kompetencereferenceramme for iværksætterkultur i forbindelse med rammen for nøglekompetencer. Det ville bidrage til at sikre en koordineret tilgang på tværs af forskellige uddannelsesniveauer og hensyntagen til ikke-formel og uformel læring.

1.9. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at indføre et program for lærere, undervisere og pædagogiske ledere med fokus på udvikling af iværksætterkvalifikationer og -holdninger. Uddannelsesinstitutioner bør i mellemtiden tilbyde læringsmiljøer, der fremmer iværksætterkulturen og er åbne for det bredere samfund.

1.10. EØSU understreger betydningen af partnerskab mellem forskellige interessenter — offentlige myndigheder, skoler, virksomheder, arbejdsformidlinger og familier, og fremhæver især arbejdsmarkedsparternes rolle i at udvikle faglige og tværfaglige kompetencer, der er afstemt efter virkeligheden.

1.11. EØSU opfordrer medlemsstaterne til at anvende alle eksisterende programmer og værktøjer, der fremmer iværksætterånden i almen og faglig uddannelse, kreativitet, innovation og mobilitet. EØSU opfordrer Kommissionen til at yde medlemsstaterne støtte og passende bistand til at gennemføre Erasmus+ og sikre, at alle programmets instrumenter fungerer korrekt.

2. De generelle politiske rammer

2.1. En af prioriteterne i Det Europæiske Råds konklusioner af 26.—27. juni 2014 var, som det fremgår af bilag I, »En strategisk dagsorden for Unionen i en tid med forandringer«⁽⁴⁾, at bidrage til at udvikle kompetencer og lade talent og livsmuligheder komme til udfoldelse for alle ved at fremme de rette kompetencer for den moderne økonomi og livslang læring.

2.2. For at bidrage til revisionen af Europa 2020-strategien har det italienske formandskab⁽⁵⁾ indledt en politisk debat om, hvilken rolle almen og faglig uddannelse i fremtiden skal spille i medlemsstaternes og EU's dagsordener for vækst. Det lettiske formandskab arbejder også fortsat på at fremme digitale muligheder og befordre iværksætteruddannelse, navnlig på regionalt plan⁽⁶⁾.

2.3. Rådet for Uddannelse, Ungdom, Kultur og Sport understregede i sine konklusioner af 12. december 2014⁽⁷⁾, at både iværksætterånd og uddannelse er prioriteter i Europa 2020-strategien for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst. Udvikling af iværksætterånd kan give borgerne væsentlige fordele i deres arbejds- og privatliv.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Fokusset på iværksætteruddannelse er udtryk for en tilbagevenden til **Oslo-dagsordenen for iværksætteruddannelse i Europa**⁽⁸⁾ og dermed en øget indsats for at fremme iværksætterånden i samfundet og **strategirammen for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet (ET 2020)**⁽⁹⁾.

3.2. Kreativitet og innovation er altafgørende for virksomheders udvikling og for Europas evne til at konkurrere internationalt. Investering i almen og faglig uddannelse med henblik på udvikling af kvalifikationer er afgørende, hvis vi vil fremme vækst og konkurrenceevne. Den første udfordring består i at arbejde for, at alle borgere tilegner sig grundlæggende nøglekompetencer såsom IT-færdigheder, at lære at lære, initiativ og iværksætterkultur samt kulturel bevidsthed⁽¹⁰⁾.

⁽⁴⁾ EUCO 79/14, s. 15.

⁽⁵⁾ Det italienske formandskabs program »Europa — a fresh start«, s. 72.

⁽⁶⁾ Det lettiske formandskabs konference, Riga, 11.—12. februar 2015 »Entrepreneurship in regions to strengthen the European Union's competitiveness«.

⁽⁷⁾ Rådets konklusioner om iværksætterånd i forbindelse med uddannelse af 12. december 2014 (EUT C 17 af 20.1.2015, s. 2).

⁽⁸⁾ Oslo-dagsordenen for iværksætteruddannelse i Europa, 2006. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/education-training-entrepreneurship/policy-framework/2006-conference/index_en.htm

⁽⁹⁾ Rådets konklusioner af 12. maj 2009 om en strategiramme for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet (»ET 2020«) (EUT C 119 af 28.5.2009, s. 2).

⁽¹⁰⁾ I overensstemmelse med det strategiske mål nr. 4 (ET 2020): Fremme af kreativitet og innovation, herunder iværksætterånd, på alle uddannelsesniveauer, i Rådets konklusioner af 12. maj 2009.

3.3. Arbejdsmarkedsobservatoriets konference om »Støtte til nystartede virksomheder med henblik på at skabe vækst og beskæftigelse«⁽¹¹⁾ viste også klart, at iværksætteruddannelse bør ses i sammenhæng med det øvrige samfundsmiljø. Erhvervslivet bør ikke desto mindre bestræbe sig på at gøre det lettere at opstarte virksomheder, mindske bureaukratiet og skabe arbejdspladser. Før-opstarts-, opstarts- og udviklingsincitamenter kan effektivt kobles sammen med en række andre aktive arbejdsmarkedspolitikker og skal også ses i sammenhæng med en bredere ramme for erhvervsstøtte og virksomhedsudvikling.

3.4. Revisionen af Small Business Act⁽¹²⁾ er en enestående mulighed for at styrke forbindelsen mellem foranstaltninger med fokus på SMV'er og iværksætteruddannelse ved hjælp af alle eksisterende redskaber, såsom COSME. Et af de 10 vejledende principper for at skabe lige vilkår for SMV'er i EU er at fremme en opgradering af kompetencer i SMV'erne og alle former for innovation.

4. Nøglekompetencer

4.1. En integration af iværksætteruddannelsens elementer i den almene og faglige uddannelse bør sigte mod at give alle lærende, uanset køn, socioøkonomisk baggrund eller særlige behov, mulighed for at udvikle de kvalifikationer og kompetencer, der er nødvendige for at kunne iværksætte.

4.2. Ud over de grundlæggende færdigheder, såsom læse-, skrive- og regnefærdigheder, kræver iværksætteri gradvis udvikling af en række nøglekompetencer som fastlagt i Europa-Parlamentets og Rådets henstilling fra 2006, herunder initiativsans og iværksætterånd og evnen til at føre idéer ud i livet. Begrebet omfatter kreativitet, innovation og risikovillighed samt evne til at planlægge og forvalte projekter for at nå bestemte mål.

4.3. At kunne kommunikere på fremmedsprog er særligt afgørende for at sikre, at europæiske borgere er i stand til at flytte, arbejde og lære frit i hele Europa, og får stadig større betydning for de unge⁽¹³⁾.

4.4. Digitalt iværksætteri er i denne tid med det digitale indre marked afgørende for oprettelse af nye arbejdspladser, for innovative idéer og for klynger, der øger innovationstempoet. EU er nødt til at udvikle en politisk ramme, der fremmer IKT-færdigheder og tilskynder medlemsstaterne til at lære af hinanden, så de ved, hvordan de kan øge antallet og forbedre kvaliteten af kandidater med IKT-færdigheder i overensstemmelse med virksomhedernes behov.

4.5. Vi er nødt til at frigøre det enorme potentiale hos kvinder og udforske deres særlige tilgang til ledelse og drift af virksomheder. Medlemsstaterne bør i tæt samarbejde med de relevante aktører gennemføre programmer, der fokuserer på udvikling af erhvervs- og iværksætterkvalifikationer og inddragelse af kvindeledede virksomheder i globale forsyningskæder⁽¹⁴⁾.

5. Fremme af »iværksætterånden«

5.1. Iværksætterfærdigheder er vigtige for livet i almindelighed og for at give folk mere kontrol over deres fremtid. Iværksætterkvalifikationer bør indgå i alle niveauer af almen og faglig uddannelse, og man bør på passende vis starte fra en tidlig alder, således at de løbende kan udvikles på tværs af læseplanerne.

⁽¹¹⁾ 35. møde i EØSU's arbejdsmarkedsobservatorium, 13. november 2014.

⁽¹²⁾ COM(2008) 394.

⁽¹³⁾ Kommissionens strategiske ramme: 1) Barcelonamålet, der blev vedtaget i 2002 af stats- og regeringscheferne, og 2) staten og regeringen. I meddelelsen fra 2008 »Flersprogethed — et aktiv og en forpligtelse« skitseres Kommissionens aktiviteter på dette område.

⁽¹⁴⁾ Research Report 2013, Entrepreneurs: What can we learn from them? Part.2/3 — Inspiring female entrepreneurs. CIPD (Chartered Institute of Personnel and Development).

5.2. Alle skoleelever bør have mulighed for at deltage i programmer med praktikophold for at få hjælp til at udvikle disse færdigheder, og de værktøjer, der udvikles til at vurdere fremskridt og påvise opnåelsen af iværksætterfærdigheder, bør fokusere på at forbedre kvaliteten af fremtidige arbejds erfaringer. Et godt eksempel er et finsk arbejdsprogram, som sørger for erhvervsrelateret uddannelse til forskellige uddannelsestrin »Yrittäjyyskasvatus«⁽¹⁵⁾.

5.3. Iværksætteruddannelse er defineret som »en samling af formaliseret undervisning, der informerer og fagligt og alment uddanner enhver, der er interesseret i at deltage i den socioøkonomiske udvikling gennem et projekt til fremme af viden om iværksætteri, virksomheds etablering eller udvikling af små virksomheder«⁽¹⁶⁾.

5.3.1. Europa satser i dag udelukkende på fremme og udvikling af vekseldannelsessystemer og lignende former for arbejdsbaseret læring. De medlemsstater, der har sådanne systemer, opnår gode resultater på lang sigt, og deres ungdomsarbejdsløshed ligger under EU-gennemsnittet.

5.3.2. Praktikophold er et vigtigt middel til at tackle arbejdsløshed og misforholdet mellem kvalifikationer og job og til at sikre overgangen fra uddannelse til arbejdsmarkedet. Der bør ydes mere støtte til indførelse af praktikophold i studieplanerne⁽¹⁷⁾.

5.3.3. Praktikophold, der handler om at fremme iværksætterånden blandt de ansatte, og arbejdstagerdrevet/socialt iværksætteri kan være vellykkede eksempler på ordninger for medarbejderdeltagelse, der sigter mod at opfylde de økonomiske og sociale mål i de organisationer, de arbejder for.

5.3.4. Frivilligt arbejde kan være en værdifuld erfaring med hensyn til udvikling af færdigheder. De vigtigste udbydere af ikke-formel uddannelse er ungdomsorganisationer. Via deres undervisningsprogrammer medvirker de til at udvikle en række tværgående kompetencer, såsom teamwork, interpersonelle færdigheder, initiativsans og risikovillighed. Unge kan lære af deres fejltagelser i et sikkert miljø (i modsætning til i det rigtige erhvervsliv).

5.4. I 2012 offentliggjorde Kommissionen en rapport med titlen »Iværksætteruddannelsens plads i det europæiske skolesystem«⁽¹⁸⁾, der fokuserer på nationale strategier, læseplaner og læringsresultater. Iværksætteruddannelse fremmes for øjeblikket i de fleste europæiske lande, og man har valgt en række forskellige tilgange: 1) specifikke strategier/handlingsplaner, der udelukkende har fokus på iværksætteruddannelse, 2) bredere pædagogiske eller økonomiske strategier, som omfatter mål for iværksætteruddannelse, 3) individuelle eller flere initiativer vedrørende iværksætteruddannelse.

5.5. Ikke alle mennesker er født til at blive forretningsmænd eller forretningskvinder. En iværksætterånd giver dem blot flere muligheder for at opnå succes i deres arbejds- og privatliv. Men de, der har talent for at drive virksomhed og mod til at omsætte iværksætterånden i praksis, bør fremmes.

5.5.1. Væksthuse for nye virksomheder er centre for innovation og iværksætteraktiviteter. De findes på mange universiteter og skaber et sikkert miljø, hvor de studerende kan modtage faglig vejledning til at omsætte forretningsidéer til praksis og tage risici uden negative virkninger og fiaskokultur. Studerende på handelshøjskoler med væksthuse for nye virksomheder kan få en mere direkte vej til at komme med i en nystartet virksomhed eller grundlægge deres egen virksomhed.

5.5.2. Iværksætterfærdigheder kan også erhverves gennem kompetenceudviklingsprogrammer, der organiseres uden for de almindelige uddannelsessystemer. Disse programmer kan omfatte coaching og mentorordninger, der varetages af erfarne undervisere, iværksættere og erhvervseksperter. De er ikke blot med til at give potentielle iværksættere værdifuld forretningsmæssig knowhow, men giver dem også mulighed for at udvikle kontaktnetværk med etablerede virksomheder og iværksættere.

⁽¹⁵⁾ Det finske undervisningsministerium (2009), retningslinjer for iværksætteruddannelse, Helsingfors.

Det finske ministerium for beskæftigelse og økonomi (2012), revision af iværksætteri 2012.

⁽¹⁶⁾ Jf. definition hos UNESCO og UNEVOC.

⁽¹⁷⁾ EUT C 214 af 8.7.2014, s. 36.

⁽¹⁸⁾ Eurydice, april 2012, Entrepreneurship education at school in Europe.

5.5.3. De uddannelser i iværksætterfærdigheder, der udbydes af handelskamre og erhvervslivet i hele Europa, dækker over en række forskellige former for undervisning og praksis, der støtter folk i processen med at identificere og starte forretningsvirksomhed, identificere og organisere de nødvendige ressourcer og løbe de risici, der er forbundet dermed: Entrepreneurial Skills Pass (Østrig) ⁽¹⁹⁾, Startup@Campus (Belgien) ⁽²⁰⁾, Incuba' school (Frankrig), Long night of Start-ups (Tyskland) ⁽²¹⁾, New Entrepreneurs Day (Spanien) og Bright and Young (Belgien) ⁽²²⁾.

5.6. De berørte parter og civilsamfundsorganisationer kan spille en central rolle ved at bidrage effektivt til gennemførelsen og konkretiseringen af initiativer, der tager sigte på at udbrede iværksætterkulturen og fremme iværksætterånden. Et eksempel er den finske Startup Sauna Foundation ⁽²³⁾, der blev grundlagt af finske iværksættere i samarbejde med en række offentlige interessenter.

6. Hvordan man anerkender iværksætterfærdigheder og gør dem mere gennemskuelige

6.1. De fortsatte vanskeligheder i forbindelse med anerkendelse og gennemskuelighed af færdigheder og kvalifikationer er en hindring for udviklingen af den rette kombination af færdigheder og kvalifikationer samt den mobilitet, som kræves for at opnå bedre overensstemmelse mellem kvalifikationer og job for at bidrage til at øge konkurrenceevnen og velstanden.

6.2. Der er etableret en række værktøjer på europæisk plan med det formål at lette samarbejdet gennem gennemskuelighed og anerkendelse af færdigheder og kvalifikationer erhvervet gennem erhvervsuddannelse og videregående uddannelser i hele EU ⁽²⁴⁾.

6.3. Ud over disse værktøjer sigter en række initiativer mod at fjerne misforhold mellem efterspurgte og udbudte kvalifikationer, nemlig det europæiske klassifikationssystem for færdigheder, kompetencer, kvalifikationer og erhverv (ESCO) og EU-oversigten over kvalifikationer. Til at fremme mobiliteten har vi også Europassrammen, inklusive Europass-CV'et og det europæiske kvalifikationspas samt den nylige revision af direktivet om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer ⁽²⁵⁾.

6.4. Sikring af større sammenhæng mellem den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF), de europæiske meritoverførselssystemer (ECTS og ECVET) og det flersprogede europæiske klassifikationssystem for færdigheder/kompetencer, kvalifikationer og erhverv (ESCO) ville bidrage til at sikre anerkendelse af kvalifikationer, validering af ikke-formel og uformel læring samt tilvejebringelse af vejledning gennem hele livet. Denne proces skal fortsat være omfattende og bør ledsages af en evaluering af de forskellige involverede instrumenter for at sikre, at de er effektive.

6.5. Meddelelsen om Nytænkning på uddannelsesområdet ⁽²⁶⁾ skitserer også behovet for at anerkende, vurdere og validere de færdigheder, som personer samler uden for skolen, og dermed udarbejde en kvalifikationsprofil, som kan anvendes af potentielle arbejdsgivere. Anerkendelsen af færdigheder, der er tilegnet uden for klasseværelset, er relevant, når man overvejer en person til et job; dog skal det ikke udelukkende påhvile arbejdsgiverne at vurdere og validere sådanne færdigheder.

6.6. Endvidere hænger politikker og rammer til fremme af overførsel af kvalifikationer generelt sammen med eksisterende EU-lovgivning, og flere af dem er nationale initiativer til validering af realkompetence på medlemsstatsniveau. En systematisk gennemgang og overvågning af sådanne nationale initiativer bør fokusere på at identificere god praksis og fremme af gensidig læring og fælles principper ⁽²⁷⁾.

⁽¹⁹⁾ Entrepreneurial Skills Pass Østrig.

⁽²⁰⁾ Startup@Campus, Belgien.

⁽²¹⁾ Long night of Start-ups (Tyskland).

⁽²²⁾ Bright and Young (Belgien)

⁽²³⁾ Teknologiateollisuus (2012), Uusi Startup-säätiö vauhdittamaan suomalaisia kasvuyrityksiä (Helsingfors).

⁽²⁴⁾ Den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF) er et vigtigt værktøj for kvalifikationer af enhver slags og på alle niveauer. Erhvervsuddannelsesværktøjer omfatter det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET) og den europæiske referenceramme for kvalitetssikring af erhvervsuddannelse (EQAVET). Værktøjerne inden for de videregående uddannelser omfatter det europæiske kvalitetssikringsregister (EQAR) og det europæiske meritoverførsels- og meritakkumuleringsystem (ECTS).

⁽²⁵⁾ Direktiv 2013/55/EU.

⁽²⁶⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁷⁾ Baseret på den kommende rapport (2015) fra Eurofound »Youth Entrepreneurship in Europe«, (Unge iværksættere i Europa) EF 1507.

6.7. EØSU støtter Kommissionens forslag om at udvikle en referenceramme for iværksætterkompetencer inden for rammerne af de centrale kompetencerammer, hvor kompetencerne opsplittes i deres enkelte bestanddele baseret på deskriptorer og niveauer for læringsresultater i den europæiske referenceramme for kvalifikationer. Dette vil bidrage til at sikre en koordineret tilgang mellem de forskellige uddannelsesniveauer og processen med at tage hensyn til ikke-formel og uformel læring.

6.8. EØSU værdsætter følgende to samarbejdsinitiativer fra Kommissionen og OECD:

- 1) **Entrepreneurship360** ⁽²⁸⁾, som sigter mod at udbrede iværksætterkulturen på skoler og på tekniske og erhvervsfaglige institutioner og tilvejebringer et frit tilgængeligt selvevalueringsinstrument, som vil støtte institutioner og individuelle lærere ved at hjælpe dem med at fremme deres strategier og praksis med henblik på at fremme iværksætterkulturen, og
- 2) onlineværktøjet **HEInnovate**, der hjælper de videregående uddannelsesinstitutioner til at fremme en mere iværksætterorienteret og innovativ mentalitet i en international sammenhæng ⁽²⁹⁾.

7. Lærere, undervisere og uddannelseslederes rolle

7.1. Lærere og undervisere spiller en afgørende rolle med hensyn til at fremme læring og fremelske nye ideer. Integrering af nye uddannelsesprocesser og undervisningsteknologier i klasseværelserne er ikke nogen enkel opgave. Det kræver kvalificerede lærere, som kan vise vejen i denne proces ⁽³⁰⁾. De skal fremme alternative og ikke-formelle metoder til læring og anvende en individuel tilgang.

7.1.1. Kvaliteten af lærere og mentorer er afgørende for at sikre iværksætteruddannelserne succes og effektivitet. I den sammenhæng sætter potentielle iværksættere, der befinder sig i begyndelsen af deres arbejdsliv, især pris på mere erfarne læreres erfaring og knowhow, f.eks. ældre iværksættere, som kan fortælle om deres egne erfaringer ⁽³¹⁾.

7.1.2. Et eksempel på iværksætteruddannelsers effektivitet er det program, der er udarbejdet af Irish National Foundation for Teaching Entrepreneurship ⁽³²⁾, som tilbyder intensiv undervisning af undervisere for at udstyre undervisere på sekundærskoler og ungdomsarbejdere med de nødvendige færdigheder og ressourcer, således at de bliver i stand til at undervise unge i iværksætterkultur. Deltagere, som gennemfører dette program, bliver certificerede undervisere i iværksætterkultur.

7.1.3. Et andet eksempel er det nederlandske handlingsprogram for iværksættervirksomhed og uddannelse ⁽³³⁾, som tager sigte på at styrke iværksætterånden og -kulturen blandt studerende ved at forankre iværksætterfærdigheder og -viden i det hollandske uddannelsessystem. Programmet er sammensat af forskellige ordninger, hvis formål er at tilbyde en bred vifte af aktiviteter for at udvikle elevernes iværksætterevner under de forskellige faser af deres uddannelsesforløb samt at afholde kurser, der fremmer iværksætteruddannelse til undervisere.

7.2. Lærere, undervisere og uddannelsesledere bør søge at udvikle deres egen kreativitet og innovative tilgang, mens uddannelsessteder bør tilbyde et læringsmiljø, der fremmer iværksætterånden og er åbent for den brede offentlighed.

7.3. I juni 2013 offentliggjorde Kommissionen en *vejledning for undervisere* ⁽³⁴⁾, som indeholder en liste over grundlæggende principper for undervisere i iværksætteri, vurdering af kvalitative læringsresultater, tværfaglig læring, uddannelse og efteruddannelse af lærere, mentorordninger samt innovation i iværksætterpædagogik, og som opstiller vigtige budskaber på baggrund af praktiske eksempler.

⁽²⁸⁾ The OECD Entrepreneurship360 project.

⁽²⁹⁾ HEInnovate.

⁽³⁰⁾ EUT C 214 af 8.7.2014, s. 31.

⁽³¹⁾ Baseret på den kommende rapport (2015) fra Eurofound »Youth Entrepreneurship in Europe« (Unge iværksættere i Europa), EF 1507.

⁽³²⁾ NFTE programme.

⁽³³⁾ Programmer: Voortgangsrapportage Programma onderwijs en ondernemerschap og Landbouw en Innovatie, Brief Onderwijs en Ondernemerschap.

⁽³⁴⁾ Vejledningen er udarbejdet af ICF GHK for Kommissionen, GD for Erhvervspolitik, »Entrepreneurship education — A guide for Educators« (Iværksætteruddannelse — en vejledning for undervisere).

7.3.1. Uddannelsesinstitutioner for undervisere på iværksætterområdet bør udvikle et klart pædagogisk koncept for at bibringe underviserne evnen til at undervise i de færdigheder, der kræves af arbejdsmarkedet. Uddannelse, der understøtter iværksætterånden, skal integreres som en horisontal tilgang og et tværgående fag i uddannelsesprogrammet.

7.3.2. Programmer for uddannelse af lærere i iværksætterkultur bør motivere de lærerstuderende til at udvikle deres egen iværksætterviden, -evne og -ånd.

7.3.3. Der bør ydes støtte til udvikling af gratis og åbne digitale onlineværktøjer, der kan undervise i iværksætterfærdigheder og udforske former for samarbejde med open source-samfundet for at fremme gratis erhvervsværktøjer samt uddannelse i sådanne værktøjer.

7.3.4. Mobilitet for undervisere i hele Europa er af stor betydning, navnlig inden for videregående uddannelse, via EU's program for livslang læring og/eller andre instrumenter, der er specielt udformet til dette formål. Der er behov for større mobilitet og udveksling af erfaringer i Europa, ikke kun mellem universiteter, men også i relevant omfang mellem den akademiske verden og erhvervslivet. Der skal udvikles programmer, som gør det muligt for undervisere at tilbringe tid på andre institutioner og/eller i den private sektor, for at sætte dem i stand til reelt at engagere sig, lære og udvikle sig.

8. Partnerskabsprincippet

8.1. Udformningen af uddannelsesaktiviteter vedrørende iværksættervirksomhed bør ske i samråd med erhvervslivet. Det er nødvendigt for at sikre, at kandidater udstyres med de færdigheder, de har brug for, for at klare sig. Erhvervslivet bør opfordres til i højere grad at deltage i uddannelsen af ledere og arbejdstagere på områderne iværksættervirksomhed, samarbejde og deltagelse i forvaltningen af deres organisationer. Virksomhederne bør også give deres medarbejdere uddannelse i de nødvendige færdigheder og ny viden såvel som beslutningstagning under arbejdsforhold, der giver dem mulighed for at få adgang til disse uddannelsesprogrammer. Desuden bør de samarbejde med uddannelsesinstitutionerne, så de unge kan lære om arbejdsmarkedet og finde sig til rette på arbejdsmarkedet.

8.2. Forbindelsen mellem fagforeninger og unge på uddannelsesområdet er særligt vigtig. Fagforeninger kan deltage i uddannelse af unge mennesker i arbejdsmiljøer, der ikke har tilknytning til skoler eller uddannelsesinstitutioner. De mest erfarne og professionelle arbejdstagere kan arbejde med unge arbejdstagere, praktikanter og volontører som mentorer og vejledere eller blive lærere på særlige lærlingskoler. Disse forbindelser til virksomheder er vigtige for at lære de unge om arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedsrelationer. Lærernes fagforeninger er en kritisk ressource, som man skal samarbejde med om at udarbejde effektive politikker på det almene og faglige uddannelsesområde, men samspeilet med erhvervslivet er afgørende.

8.3. Frem for alt skal arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer inden for rammerne af det sociale partnerskab inddrages i udformningen af nationale strategier for livslang læring og handlingsplaner for gennemførelse af ungdomsgarantiordningen. EØSU bifalder handlingsrammen for ungdomsbeskæftigelse⁽³⁵⁾, der er udarbejdet af de europæiske arbejdsmarkedsparter.

8.4. Det er afgørende at sikre inddragelse af civilsamfundsorganisationer. Dette kunne give de forskellige civilsamfundsorganisationer (med fokus på kvinder, unge, familier, handicappede, indvandrere, minoriteter og andre grupper) mulighed for at fokusere mere effektivt på specifikke befolkningsgruppers behov og prioriteter i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet.

8.5. Som allerede nævnt i EØSU's udtalelse⁽³⁶⁾ spiller familien fortsat en vigtig rolle.

⁽³⁵⁾ Framework of Action on Youth Employment.

⁽³⁶⁾ EUT C 68 af 6.3.2012, s. 1.

9. Effektiv brug af både eksisterende og nye programmer

9.1. **Erasmus+** ⁽³⁷⁾, der er Kommissionens nye program for almen uddannelse, erhvervsuddannelse, ungdom og idræt for 2014-2020, tager sigte på at styrke færdigheder og beskæftigelsesevne samt modernisere uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsarbejde. Det syvårige program får et budget på 14,7 mia. EUR, hvilket er en stigning på 40 % i forhold til det nuværende udgiftsniveau, hvilket afspejler EU's engagement i at investere i disse områder. Erasmus+ vil give over fire millioner europæere mulighed for at studere, samle erhvervs erfaring og arbejde frivilligt i udlandet. Dette er et vigtigt skridt fremad med et betydeligt potentiale, når det gælder at støtte iværksætteruddannelse, f.eks. ved at tilskynde til integration af samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv i videnalliancer for videregående uddannelse og alliancer vedrørende sektorspecifikke kvalifikationer inden for erhvervsuddannelse.

9.2. Der er andre programmer og instrumenter, der understøtter iværksætteruddannelse i EU: **ESF** ⁽³⁸⁾, **ESCO** — **det europæiske klassifikationssystem for færdigheder, kompetencer, kvalifikationer og erhverv** ⁽³⁹⁾, **COSME** ⁽⁴⁰⁾, **Horisont 2020-initiativet** ⁽⁴¹⁾, **ungdomsbeskæftigelsesinitiativet** ⁽⁴²⁾ og **Et Kreativt Europa** ⁽⁴³⁾.

Bruxelles, den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³⁷⁾ Erasmus+, EUT L 347 af 20.12.2013, s. 50.

⁽³⁸⁾ ESF.

⁽³⁹⁾ ESCO.

⁽⁴⁰⁾ http://ec.europa.eu/cip/cosme/index_en.htm

⁽⁴¹⁾ http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home&video=none

⁽⁴²⁾ COM(2013) 144 final.

⁽⁴³⁾ Creative Europe.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om en europæisk industripolitik for føde- og drikkevaresektoren

(2015/C 332/04)

Ordfører: Ludvík JÍROVEC**Medordfører: Edwin CALLEJA**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 10. juli 2014 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at udarbejde en udtalelse om:

»Føde- og drikkevaresektoren«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI), som vedtog sin udtalelse den 4. maj 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj 2015, følgende udtalelse med 151 stemmer for, 1 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger**1.1. Konklusioner****1.1.1. Tendenser**

Frem mod 2050 vil hovedtendenserne i den demografiske udvikling bl.a. blive en voksende og aldrende befolkning, urbanisering og øget ulighed. »I 2050 vil verdens befolkning nå 9,1 mia., hvilket er 34 % mere end i dag. Næsten hele denne befolkningstilvækst vil foregå i udviklingslandene. Urbaniseringen vil fortsætte i et accelererende tempo, og ca. 70 % af verdens befolkning vil bo i byerne (over for 49 % i dag). For at mætte den stigende efterspørgsel skal fødevarerproduktionen vokse med 70 % (fødevarer, der bruges til biobrændsel ikke medregnet)«⁽¹⁾.

1.1.2. Den europæiske føde- og drikkevaresektors rolle

Den europæiske føde- og drikkevaresektor vil skulle udforme sin udviklingsstrategi i et miljø med moderat økonomisk vækst, færre naturressourcer, strukturelt høje priser på råvarer og energi og vanskelig adgang til kapital. Innovation vil få en central rolle for dens konkurrenceevne.

Sektoren må derfor rustes til at klare de udfordringer, der venter forude. Denne EØSU-udtalelse fokuserer på centrale politikområder, som bør tages op for at skabe et mere erhvervsvenligt miljø. Formålet er at sætte føde- og drikkevaresektoren i stand til at opnå en bæredygtig vækst, blive innovativ og skabe nye arbejdspladser, samtidig med at den fortsat skal levere sikre, nærende fødevarer af høj kvalitet og til en billig penge til forbrugerne.

1.1.3. Behovet for en sektorspecifik industripolitik for den europæiske føde- og drikkevaresektor

EØSU slår kraftigt til lyd for en sektorspecifik industripolitik for den europæiske føde- og drikkevaresektor, der er skræddersyet til sektorens særlige behov. Udvalget mener, at dette kan gøres ved at forny mandatet for Forummet på Højt Plan for en Bedre Fungerende Fødevarerforsyningskæde for perioden 2015-2019 (dets mandat udløb den 31. december 2014).

⁽¹⁾ http://www.fao.org/fileadmin/templates/wsfs/docs/expert_paper/How_to_Feed_the_World_in_2050.pdf

1.2. **Anbefalinger**

EØSU henleder Europa-Kommissionens, Europa-Parlamentets, Det Europæiske Råds og de nationale regeringers opmærksomhed på nedenstående prioriterede områder for videreudvikling af den europæiske føde- og drikkevaresektor. Udvalget henleder desuden føde- og drikkevarevirksomhedernes opmærksomhed på de initiativer og foranstaltninger, som kræves fra deres side.

1.2.1. **Fremskridt i retning af fuldførelse af det indre marked**

Europa-Kommissionen og medlemsstaterne bør arbejde hen imod fuldførelse af det indre marked ved at sikre fri bevægelighed for føde- og drikkevarer. Dette er en forudsætning for forbedring af de europæiske føde- og drikkevarevirksomheders konkurrenceevne, hvilket ikke behøver at indebære vedtagelse af yderligere lovgivning, men snarere sikring af en bedre gennemførelse af de eksisterende bestemmelser.

Kommissionen bør kortlægge og overvåge fremskridtene med hensyn til

- Kommissionens igangværende REFIT-program. Dette bør bidrage til fuldførelsen af det indre marked for fødevarer uden at tabe de eksisterende standarder for arbejdstageres arbejdsvilkår af syne.
- Den seneste reform af den fælles landbrugspolitik, som må gennemføres uden at skabe konkurrencevridning mellem medlemsstaterne og på en måde, som fremmer bæredygtig produktion.
- EU-Initiativet »Apprentice Pledge«. Dette kræver fuld støtte fra medlemsstaterne til gennemførelsen.

1.2.2. **International fremme af handel med føde- og drikkevarer**

I tråd med sin udtalelse af 4. januar 2010 om handel og fødevarerikkerhed ⁽²⁾ minder EØSU om, at fødevarerikkerhed fortsat skal være en nøglemålsætning i alle løbende internationale forhandlinger.

EU's forhandlingsstrategier på internationalt plan bør stræbe efter afskaffelse af toldsatser på EU-eksport og fremme af handel gennem anvendelsen af internationalt anerkendte standarder i de lande, der har størst potentiale med hensyn til en udvidelse af handlen. Kommissionen bør

- stræbe efter et fordelagtigt resultat af udestående forhandlinger om betydningsfulde EU-handelsaftaler (især med USA, Japan og partnerlande i Sydøstasien), da de kan bringe væsentlige fordele til EU's føde- og drikkevareproducenter
- overvåge gennemførelsen af gældende handelsaftaler
- tilstræbe en bedre samordning mellem bilaterale og multilaterale aftaler
- sikre gensidighed i behandlingen i forbindelse med såvel nedbringelsen af toldsranker som fjernelsen af ikketoldmæssige handelshindringer og garantere, at de eksisterende EU-standarder for beskyttelse af forbrugerne, miljøet og sundheden bevares.

Europa-Kommissionen bør øge sin støtte til globaliseringsprocessen i SMV'er. Offentlig støtte er fortsat vigtig for at

- skabe gunstige eksportvilkår ved at fjerne handelshindringer
- lette adgang til handelsfinansiering (eksportkredit og -forsikring)

⁽²⁾ EUT C 255 af 22.9.2010, s. 1.

- støtte eksportfremmende foranstaltninger baseret på offentligt-privat samarbejde
- indsamle information om importkrav i tredjelande og formidle den til repræsentative sammenslutninger af SMV'er.

1.2.3. **Føde- og drikkevaresektorens egne initiativer med henblik på at styrke de menneskelige ressourcer og fastholde beskæftigelsen**

Der er presserende behov for, at sektoren selv forbedrer sit image, især over for de unge. Behovet for at tiltrække bedre uddannede menneskelige ressourcer bør understøttes ved hjælp af:

- mere sektorbaseret arbejdsmarkedsinformation af høj kvalitet i alle medlemsstater, der kan bidrage til at løse problemet med asymmetrisk information mellem arbejdsgivere og potentielle arbejdstagere, samt identifikation og afhjælpning af mismatch af færdigheder
- regelmæssig validering af studieforløb på de højere læreanstalter med inddragelse af repræsentanter for føde- og drikkevaresektoren med henblik på at sikre den erhvervsfaglige uddannelsessektors fortsatte relevans
- lærlingeprogrammer, der er åbne for alle nyansatte i føde- og drikkevaresektoren — ikke kun for de unge. Dette er særlig vigtigt for at frigøre potentialet hos kvinder, der vender tilbage til arbejdsmarkedet, og ældre arbejdstagere, der ønsker at skifte karriere
- midler og ressourcer til efteruddannelse og livslang læring med henblik på en kvalificeret arbejdsstyrke. I den forbindelse er social dialog et vigtigt element.

EØSU opfordrer til at oprette et videns- og innovationsfællesskab (VIF) for føde- og drikkevaresektoren, eftersom et sådant ikke blot indebærer et væsentligt engagement i øgede F&U-investeringer frem mod 2020, men også bidrager kraftigt til øget beskæftigelse og vækst.

Endelig understreger EØSU vigtigheden af

- at beskytte de europæiske arbejdstageres og forbrugeres rettigheder
- fuldt ud og effektivt at ratificere, gennemføre og håndhæve ILO's grundlæggende standarder
- de europæiske standarder i føde- og drikkevaresektoren.

1.2.4. **Sikre en bæredygtig fødevarekæde**

EØSU ønsker på ny at fremhæve, at der er fordele forbundet med at fremme et bæredygtigt forbrug og en bæredygtig produktion i tæt tilknytning til gennemførelsen af køreplanen til et ressourceeffektivt Europa⁽³⁾, og opfordrer medlemsstaterne til at gennemføre disse politikker via køreplanen og det europæiske halvår⁽⁴⁾. EØSU ser derfor gerne en holistisk plan for opnåelse af bæredygtighed i fødevarekæden. EØSU opfordrer Kommissionen til at vedtage en meddelelse om bæredygtighed i fødevaresystemerne.

EØSU bør sikre fuld mediebevågenhed på Expo Milan omkring udvalgets anbefalinger på dette område samt andre udtalelser afgivet inden for de seneste måneder om fødevarer.

⁽³⁾ COM(2011) 571 final.

⁽⁴⁾ EUT C 191 af 29.6.2012, s. 6.

1.2.5. Fødevarespild

EØSU understreger på ny ⁽⁵⁾, at det er nødvendigt at råde over en definition og en fælles og globalt ensrettet metode på EU-niveau for at kunne sætte tal på fødevaretabet og fødevarespildet — en definition og en metode, der også skal omfatte genbrug og udnyttelse af usolgte fødevarer. Udvalget mener imidlertid, at man skal iværksætte konkrete tiltag uden at afvente resultaterne af igangværende EU- og internationale forskningsprojekter. Sådanne tiltag bør omfatte oplysningskampagner om fødevarespild i alle led i fødevarekæden og bidrage til udvikling og udbredelse af bedste praksis.

Den fremtidige industripolitik for føde- og drikkevaresektoren bør være afbalanceret og forebygge fødevarespild: politikker til forebyggelse af fødevarespild bør tage udgangspunkt i fødevarekæden, fra produkterne høstes, til de når forbrugerne.

Der bør også foretages en grundig undersøgelse af skattepolitikken (moms), og indsatsen i medlemsstaterne bør koordineres for at fremme donationer til fødevarebanker som et middel til at mindske fødevarespild.

1.2.6. Forsyningskæde — fair praksis

EØSU slår fortsat til lyd for en kulturændring i forretningsrelationerne i retning af en fair handelspraksis i alle led af fødevarekæden sådan som beskrevet i udvalgets udtalelse af 9. maj 2013 ⁽⁶⁾ og bifalder derfor de bestræbelser, som distributører og føde- og drikkevareproducenter har sat i gang med henblik på udvikling af et frivilligt initiativ til fremme af fair forretningsrelationer i hele fødevareforsyningskæden (forsyningskædeinitiativet ⁽⁷⁾).

1.2.7. Forskning og udvikling (F&U) samt innovation

Fødevaresektoren står over for vigtige udfordringer som følge af begrænsede F&U-midler. Efter EØSU's mening skal der ske en klar målretning af F&U, og industrien bør være en central partner i planlægningen af, hvordan det gøres. Innovation bør desuden især baseres på forbrugernes forventninger for at krones med held og blive accepteret.

1.2.8. SMV'er i føde- og drikkevaresektoren

De omkostninger, der er forbundet med at overholde EU-lovgivningen, er særligt belastende for SMV'er. Hyppige ændringer og manglende harmonisering, f.eks. vedrørende krav til mærkning, belaster og hæmmer vækst. EØSU synes, at man skal være specielt opmærksom på SMV'ers særlige behov, især med henblik på at reducere den administrative byrde, men maner samtidig til forsigtighed med hensyn til undtagelser, især undtagelser for SMV, der vedrører fødevaresikkerhed, eftersom de vil kunne have en negativ effekt og skubbe disse virksomheder ud af markedet.

1.2.9. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til at udarbejde en rapport om, hvorvidt ingredienser og næringsstoffer skal være angivet på alkoholholdige drikkevarer.

⁽⁵⁾ EUT C 161 af 6.6.2013, s. 46.

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse »Kommercielle forbindelser mellem store detailhandelskæder og leverandører af fødevarer — aktuel status«, der er offentliggjort i EUT C 133 af 9.5.2013, s. 16

⁽⁷⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/>

2. Den nuværende situation i den europæiske føde- og drikkevaresektor

2.1. Den europæiske føde- og drikkevareindustri er den største forarbejdningssektor i EU's økonomi. Den omsætter årligt for over 1 000 mia. euro og beskæftiger direkte 4,25 mio. arbejdstagere i EU. Den er desuden en del af en værdikæde, som beskæftiger sammenlagt 32 mio. mennesker og står for 7 % af EU's BNP. SMV'er udgør 99,1 % af virksomhederne i føde- og drikkevaresektoren ⁽⁸⁾.

2.2. Private F&U-investeringer udgør 0,27 % af sektorens omsætning. Det Fælles Forskningscenter JRC's resultattavle for 2012 bekræftede tendenserne fra tidligere år, især at EU har konstante niveauer for private F&U-investeringer, men halter bag efter sine internationale konkurrenter ⁽⁹⁾.

2.3. Føde- og drikkevaresektoren forarbejder 70 % af EU's landbrugsproduktion og leverer sikre og nærende fødevarer af høj kvalitet til de europæiske forbrugere.

2.4. Eksporten af forarbejdede føde- og drikkevarer fra Europa til det internationale marked havde i 2012 en værdi af 86,2 mia. euro ⁽¹⁰⁾, hvilket gjorde EU til den største eksportør i verden i denne sektor. EU's handelsbalance viste desuden et rekordstort overskud på 23 mia. euro i 2012. Gennem de seneste 20 år er handlen med føde- og drikkevarer mellem medlemsstaterne blevet tredoblet til omkring 450 mia. euro ⁽¹¹⁾.

2.5. Der er tale om en ikkecyklisk og stabil økonomisk sektor, der er stærkt til stede i alle medlemsstater og utvivlsomt yder et vigtigt bidrag til den europæiske forarbejdningsindustris bestræbelser på at øge sin andel af BNP til de 20 %, som Kommissionen har sat som mål i forbindelse med EU 2020-strategien ⁽¹²⁾. EØSU bekræfter sin støtte og gentager sin anbefaling om, at dette mål suppleres med en høj vægtning af det kvalitative aspekt ⁽¹³⁾.

2.6. Centrale konkurrenceevneindikatorer viser dog, at sektorens konkurrenceevne er faldende. I en situation med stigende international efterspørgsel er eksportmarksandelen faldet fra år til år (værdi af eksporten i 2012: 16,1 % i forhold til 20,5 % i 2002) ⁽¹⁴⁾.

2.7. EØSU's initiativudtalelse søger at sætte særlig fokus på føde- og drikkevaresektoren ved at pege på de foranstaltninger, som er nødvendige for at vende den negative udvikling og forbedre sektorens konkurrenceevne såvel på det indre marked som i verden som helhed.

2.8. Forbrugerne har krav på sandfærdige og afbalancerede oplysninger om alkoholholdige drikkevarer, så de kan træffe informerede beslutninger om deres forbrug. Alle alkoholholdige drikkevarer, uanset alkoholindhold, bør være omfattet af de samme regler. EØSU opfordrer indtrængende Kommissionen til straks at udarbejde den rapport, der i henhold til forordning (EU) nr. 1169/2011 krævedes udarbejdet senest i december 2014, om, hvorvidt alkoholholdige drikkevarer i fremtiden bør være omfattet af kravet om angivelse af oplysninger om ingredienser og næringsstoffer.

3. Indsatsen for øget industriel aktivitet i Europa

3.1. EU-institutionernes initiativer

Rådet (konkurrenceevne) erkendte, at alle industrielle sektorer kan bidrage til den europæiske økonomi, og opfordrede Kommissionen til at tage sektorielle initiativer ⁽¹⁵⁾.

⁽⁸⁾ Kilde: Data and Trends of the European Food and Drink Industry 2013-2014
http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽⁹⁾ Kilde: 2012 EU Industrial R&D Investment Scoreboard, JRC og GD RTD.

⁽¹⁰⁾ http://www.fooddrinkeuropa.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/publications/docs/20years/achievements-web_en.pdf

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/about/juncker-commission/docs/pg_da.pdf

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse »En industriel renæssance i Europa« (EUT C 311 af 12.9.2014, s. 47).

⁽¹⁴⁾ Kilde: UN Comtrade 2012.

⁽¹⁵⁾ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=DA&f=ST%2017202%202013%20INIT>

Kommissionen fulgte nøje opfordringen og udsendte meddelelsen »**En industriel renæssance i Europa**« (COM(2014) 14 final) ⁽¹⁶⁾. To måneder senere fremhævede EU's stats- og regeringschefer på topmødet i marts 2014, at »Europa har brug for et stærkt og konkurrencedygtigt industrigrundlag«, understregede, at »konkurrenceevne kræver et stabilt, enkelt og forudsigeligt miljø« og var enige om, at »industriens konkurrenceevne systematisk bør integreres i alle EU's politikområder« ⁽¹⁷⁾.

I mellemtiden har det **Forum på Højt Plan for en Bedre Fungerende Fødevareforsyningskæde** ⁽¹⁸⁾, som EU's kommissær for erhvervsliv og iværksætterier nedsatte i 2009, offentliggjort sin endelige rapport. Dets anbefalinger vedrørende udvikling af en industripolitik i fødevaresektoren blev enstemmigt ⁽¹⁹⁾ vedtaget på forummets sidste møde den 15. oktober 2014. Der tages hensyn til disse anbefalinger i nærværende EØSU-udtalelse.

EØSU ser nu frem til at yde sit bidrag til flere initiativer fra Kommissionen, herunder deltagelse i verdensudstillingen i Milano 2015, hvor fødevaresikkerhed vil være et centralt emne på udvalgets stand. Desuden offentliggøres efter planen en undersøgelse om **EU's føde- og drikkevareindustriens konkurrencemæssige stilling** senest i oktober 2015.

EØSU konstaterer endvidere, at EXPO Milan, der netop er åbnet, har »Feeding the Planet, Energy for Life« (føde til verden, energi til livet) som tema. Kommissionen opfordrer til debat om, hvordan videnskab og innovation kan bidrage til global fødevaresikkerhed og bæredygtighed. Dette er en glimrende lejlighed for EØSU til i den offentlige debat at fremføre de synspunkter, der er kommet frem i denne udtalelse og i andre udtalelser om fødevarer, som er færdiggjort i de seneste måneder. Kommissionens stand på EXPO Milan er det ideelle sted, hvor denne debat kunne finde sted inden for rammerne af en eller flere informationsseminarer, som afholdes med dette særlige mål for øje.

3.2. Fødevareproducenter træffer fælles beslutninger med fagforeninger

FoodDrinkEurope og EFFAT (**Den europæiske sammenslutning af fagforeninger inden for fødevarer, landbrug og turisme**) undertegnede i marts 2014 en fælles erklæring om behovet for sektorspecifikke foranstaltninger på europæisk niveau til fordel for føde- og drikkevaresektoren.

4. Vigtige aktionsakser: udformning af en industriel politik for den europæiske føde- og drikkevaresektor

4.1. Arbejde hen imod en bedre fungerende fødevareforsyningskæde i det indre marked for føde- og drikkevarer

4.1.1. EU's fødevarelovgivning er stærkt harmoniseret, og sektoren har betydelige fordele af de muligheder, som det indre marked giver. Handelen mellem medlemsstaterne er vokset betydeligt i det sidste årti og svarer i dag til ca. 20 % af EU's føde- og drikkevareproduktion. Virksomhederne melder dog stadig om forskellige fortolkninger af og forskelle i gennemførelsespraksis i forbindelse med EU's lovgivning om fødevarestandarder. Yderligere integration vil åbne nye muligheder for vækst ⁽²⁰⁾.

Bedre relationer i fødevareforsyningskæden er også afgørende for at sikre en konkurrencedygtig føde- og drikkevaresektor ⁽²¹⁾.

4.1.2. Europa-Kommissionens arbejde, overvågningen af det europæiske fødevareforsyningskædeinitiativ ⁽²²⁾ effektivitet samt håndhævelsen af reglerne på nationalt niveau er alle af enorm betydning ⁽²³⁾. Fødevareforsyningskædeinitiativet er et vigtigt frivilligt fælles initiativ, som er sat i værk af interessentorganisationer i hele fødevarekæden. Det tilbyder et system, som forbedrer de indbyrdes forretningsrelationer og som søger at finde løsninger på uoverensstemmelser i de kommercielle forbindelser.

⁽¹⁶⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX:52014DC0014>

⁽¹⁷⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7-2014-REV-1/da/pdf>

⁽¹⁸⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:210:0004:0005:DA:PDF>

⁽¹⁹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1139_en.htm

⁽²⁰⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX:52014SC0014>

⁽²¹⁾ EØSU's udtalelse offentliggjort i EUT C 133 af 9.5.2013, s. 16.

⁽²²⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/>

⁽²³⁾ COM(2014) 472.

4.2. Fremme af bæredygtig beskæftigelse og arbejdsproduktivitet

4.2.1. Med henblik på at forbedre arbejdstyrkens færdigheder i sektoren vedtog EFFAT og FoodDrinkEurope i 2013 en fælles rapport, der beskriver den politik for efteruddannelse og færdigheder, som er nødvendig, hvis udfordringerne på arbejdsmarkedet skal klares ⁽²⁴⁾.

4.2.2. Deres lancering af »Youth Apprenticeship Pledge for the food and drink industry« ⁽²⁵⁾ havde til formål at fremme lærepladser af høj kvalitet i føde- og drikkevarevirksomheder i EU, navnlig i små og mellemstore virksomheder.

4.3. Styrke international handel

4.3.1. Med en positiv handelsbalance på 23 mia. EUR i 2012 er EU fortsat den førende eksportør af føde- og drikkevarer på trods af en faldende markedsandel af den globale føde- og drikkevarehandel. Lande som Kina og Brasilien har omvendt til stadighed øget deres eksportmarksandel igennem de senere år ⁽²⁶⁾.

4.3.2. Fødevarer sikkerhed er selvfølgelig af allerstørste betydning ⁽²⁷⁾, men øget eksport er ikke desto mindre en af hovedkilderne til vækst i alle sektorer. Nu hvor andelen af rige mennesker vokser i vækstlandene, bør industrien rustes til at efterkomme den øgede efterspørgsel på verdensmarkedet.

4.3.3. En betydningsfuld multilateral WTO-aftale ville have været den mest effektive metode til at åbne markederne, men på trods af flere forhandlingsrunder har man ikke været i stand til at nå frem til en omfattende aftale.

4.3.4. Bilaterale handelsaftaler har derfor fået stor betydning og har opnået gode resultater såvel for den europæiske industri generelt som for føde- og drikkevaresektoren mere specifikt. De igangværende forhandlinger om det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab bør omhandle både toldmæssige og ikke-toldmæssige handelshindringer med vægt på gensidigheden i behandlingen af føde- og drikkevarer fra Europa, uden at dette på nogen måde sætter de europæiske forbrugeres interesser på spil. Resultatet bør føre til betydelige fordele for den europæiske fødevarer sektor ⁽²⁸⁾.

4.3.5. EU's salgsfremmende politik bidrager effektivt til kapitalisering af de europæiske fødevarers positive image i resten af verden og udbreder kendskabet til de europæiske fødevarers vigtigste fortrin.

4.4. Bidrage til bæredygtig produktion og bæredygtigt forbrug

4.4.1. Som det fremgår af udtalelsen fra 2012 ⁽²⁹⁾, betyder bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion »anvendelse af tjenesteydelser og produkter, som skaber en større værdi ved brug af færre naturressourcer, og står i centrum for de strategier, der har til formål at øge ressourceeffektiviteten og fremme en grøn økonomi«.

4.4.2. Europæiske føde- og drikkevarebrancher er afhængige af adgang til passende mængder råvarer i form af fødevarer, som opfylder specifikke kvalitetskrav og leveres til en konkurrencedygtig pris.

4.4.3. Fødevarerspild er en af de største udfordringer: ca. 90 mio. ton fødevarer går hvert år til spilde i den europæiske fødevarekæde. Når fødevarer går til spilde, går de råvarer, der har været anvendt til at producere fødevarerne, dvs. f.eks. vand, kunstgødning og brændstof, også til spilde. Nogleinitiativer som »Every Crumb Counts«-kampagnen og offentliggørelsen af et Tool Kit til industrien har ført til en række partnerskaber med relevante aktører. En EØSU-udtalelse om forebyggelse og begrænsning af spild af fødevarer, som blev vedtaget i 2013, har givet indsigt i problemer og mulige løsninger i den henseende (NAT/570).

⁽²⁴⁾ <http://www.effat.org/en/node/10599>

⁽²⁵⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/alliance/fooddrink-europe-effat-pledge_en.pdf

⁽²⁶⁾ http://www.fooddrink-europe.eu/uploads/publications_documents/Data_Trends_of_the_European_Food_and_Drink_Industry_2013-20141.pdf

⁽²⁷⁾ EUT C 255 af 22.9.2010, s. 1–9.

⁽²⁸⁾ Se Copa-Cogeca's og FoodDrinkEurope's fælles udtalelse <http://www.fooddrink-europe.eu/news/statement/agri-food-chain-reps-call-on-negotiators-to-resolve-non-tariff-measures-in/>

⁽²⁹⁾ EUT C 191 af 29.6.2012, s. 6–11.

4.4.4. Kommissionen har anbefalet, at fødevaresektoren får status af prioriteret område for større ressourceeffektivitet, og har gennemført en indgående høring om det europæiske fødevaresystems bæredygtighed ⁽³⁰⁾.

4.4.5. Bæredygtighed skal ses i et bredere perspektiv og ikke kun have fokus på miljømæssig bæredygtighed — der skal også fokuseres på den sociale og den økonomiske bæredygtighed. Det gjorde man i den fælles erklæring, som 11 organisationer, der repræsenterede fødevarekæden i Forummet på Højt Plan, vedtog ⁽³¹⁾.

4.5. Opbygge en innovativ union

4.5.1. F&U-investeringsniveauerne er lave i EU's føde- og drikkevaresektor både i forhold til andre forarbejdningssektorer og i forhold til føde- og drikkevaresektorer i resten af verden ⁽³²⁾.

4.5.2. Man skal støtte og tilskynde til oprettelsen af videns- og innovationsfællesskaber (VIF'er) i føde- og drikkevaresektoren. VIF'er har en langsigtet horisont på 7-15 år, samtidig med at de også opfylder visse målsætninger på kort og mellemlangt sigt som f.eks. den vigtige forpligtelse til at øge F&U-investeringerne inden 2020 og bidrager til at skabe øget vækst og beskæftigelse.

Føde- og drikkevarevirksomheder møder endeløse problemer, når de indfører nye produkter og innovative processer. SMV'er lider mest på grund af begrænset organisations- og ressourcekapacitet, og fordi de mangler de nødvendige ledelsesmæssige kompetencer, erfaringer og strategiske visioner. Godkendelsesprocedurer for markedsføring af nye produkter må speedes op, samtidig med at forsigtighedsprincippet altid overholdes, så kun produkter, der er sikre for forbrugernes helbred, sendes ud på markedet.

4.6. Færre administrative byrder, især for SMV'er

4.6.1. SMV'er lider især under en mangfoldighed af strukturer, som resulterer i unødvendige administrative byrder. Disse spiller en afgørende rolle for sektorens konkurrenceevne og kræver derfor særlig opmærksomhed, uden at dette går ud over fødevaresikkerheden eller arbejdstagernes og forbrugernes rettigheder.

4.6.2. I forbindelse med REFIT-program har Kommissionen taget et vigtigt skridt i retning af at sikre, at EU-lovgivningen er tjenlig for erhvervslivet og forbedrer konkurrenceevnen ⁽³³⁾.

Bruxelles, den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽³⁰⁾ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/food.htm>

⁽³¹⁾ Fælles erklæring af 7. marts 2014 »Foranstaltninger med henblik på en mere bæredygtig europæisk fødevarekæde«
<http://www.fooddrinkurope.eu/news/press-release/europes-food-chain-partners-working-towards-more-sustainable-food-systems/>

⁽³²⁾ Se fodnote 15.

⁽³³⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-682_da.htm

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om morgendagens verden. 3D-printning:
et værktøj, der indebærer nye muligheder for den europæiske økonomi**

(initiativudtalelse)

(2015/C 332/05)

Ordfører: Dumitru FORNEA

Medordfører: Hilde VAN LAERE

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 10. juli 2014 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at udarbejde en udtalelse om:

»Morgendagens verden 3D-printere: et værktøj, der indebærer nye muligheder for den europæiske økonomi«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI), som vedtog sin udtalelse den 4. maj 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 28. maj 2015, enstemmigt følgende udtalelse:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Additiv produktion er en af de centrale støtteteknologier, der kommer til at forme nye produktionsmetoder og fremtidens produkter og fabrikker. Den digitale revolution vil i kombination med denne revolution inden for produktion gøre det muligt for Europa at flytte produktionen tilbage fra regioner, hvor lønningerne er lavere, og dermed skabe incitamenter for innovation og bæredygtig vækst hjemme hos os selv.

1.2. EØSU mener, at EU kan fastholde sin nuværende position som en stor global aktør inden for additiv produktion, forudsat at følgende foranstaltninger iværksættes på EU- og nationalt niveau:

1.3. Investeringer i IKT-infrastruktur bør prioriteres, så alle borgere og virksomheder får adgang til højhastighedsinternet med de højest mulige kvalitets- og sikkerhedsstandarder.

1.4. Kapaciteten til at lagre og overføre store mængder digitale data må forbedres og opdateres i Europa og beskyttelsen af disse data være garanteret, så de europæiske borgeres og virksomheders legitime interesser varetages.

1.5. EU-institutionerne og de nationale regeringer bør berede borgerne på det digitale samfunds udfordringer og de dertil relaterede disruptive teknologier, såsom additiv produktion, ved at investere i kultur- og uddannelsesprogrammer, som er afpasset efter de dynamikker og de krav, der knytter sig til jobprofilerne i en ny generation af produktionssystemer.

1.6. For at det fulde potentiale i additiv produktion kan udnyttes, skal forskning og kreativitet tilskyndes (ved hjælp af økonomiske og skattemæssige incitamenter) i virksomheder og de relevante uddannelses- og forskningsinstitutioner.

1.7. Der er behov for yderligere forskning for at udvide udvalget af materialer og antallet af anvendelser og for at gøre teknologien mere robust, hurtigere, mere produktiv og mere moden. Tiltagene for at modne produktionsprocessen bør gennemføres i Europa for at garantere, at vi kan konkurrere på de internationale markeder og fastholde de dertil knyttede økonomiske fordele og arbejdspladser af høj kvalitet i Europa.

1.8. De europæiske innovationspartnerskaber må strømline indsatsen for at udvikle nye materialer til additiv produktion. Et bredere udvalg af materialer og flere leverandører vil fremme priskonkurrence, åbne nye industrisektorer, forøge mængden af materialer til additiv produktion og skabe leverandørmarkeder med mere konkurrence.

1.9. EU må skabe gunstige betingelser for investeringer i nyt udstyr til additiv produktion og bør tilskynde udvikling af additiv produktionsteknologi i åbne produktionssystemer, som er fleksible og lette at integrere med andre produktions- og færdigbearbejdningsteknologier, for at øge antallet af anvendelser og forøge omsætningen.

1.10. EU's og de nationale regelsæt har ikke kunnet holde trit med den hurtige udvikling inden for additiv produktion, hvilket er grunden til, at der er behov for særlige regler, der primært behandler standarder og certificering, intellektuel ejendomsret, forbrugerbeskyttelse, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og miljøet.

1.11. Reguleringen af additiv produktion må være baseret på tværfaglig og videnskabelig forskning i denne teknologis virkninger med fuld inddragelse af alle interessenter.

2. Generelle bemærkninger

2.1. Produktionsindustrien yder et væsentligt bidrag til økonomien, især målt på innovation, produktivitet og jobs af høj kvalitet. Industrien i Europa har imidlertid tabt terræn i de seneste to årtier med det resultat, at **beskæftigelsen i industrien og værditilvæksten er gået tilbage**⁽¹⁾. Efter årtier med nedskæringer i produktionssektoren (som følge af outsourcing til billig arbejdskraft) er der nu igen fokus på produktion i højt lønslande og på den afgørende rolle, som indenlandsk fremstillingskapacitet spiller i at få omsat innovation til praksis og i hurtigt at kunne opskalere produktionen af nye produkter ved hjælp af avancerede teknologier. Innovation, automatisering og avancerede processer er grundlaget for industrielle successtrategier og har vist sig vigtige for at kunne fastholde en førerposition⁽²⁾. Med de rigtige avancerede fremstillingsteknologier vil Europa kunne **flytte produktionen tilbage** fra regioner, hvor lønningerne er lavere, **og dermed skabe incitament for innovation og bæredygtig vækst hjemme hos os selv**. Kun på denne måde kan EU positionere sig selv som leder af denne nye industrielle revolution.

2.2. Additiv produktion betegner den proces, der sker, når materialer sættes sammen, i de fleste tilfælde lag på lag, for at fremstille et emne baseret på 3D-modeldata, i stedet for ved hjælp af subtraktive fremstillingsprocesser. »Additiv produktion« er den officielle industristandardbetegnelse (ASTM F2792), mens »3D-printning« er et almindeligt anvendt synonym herfor.

2.3. Additiv produktion er en samlebetegnelse for en række teknologier og processer for forskellige materialer (metaller, polymerer, keramik m.fl.). Disse teknologier er nu blevet så modne, at det i stigende omfang er muligt at anvende dem kommercielt med en værditilvækst. Overalt i verden anses additiv produktion for at være en af de centrale støtteteknologier, der kommer til at forme nye produktionsmetoder og fremtidens produkter og fabrikker. Der findes allerede såkaldte »fab labs« — værksteder med 3D-printere og -produkter.

⁽¹⁾ Industry 4.0 *The new industrial revolution: How Europe will succeed*, RolandBerger Strategy Consultants 2014.

⁽²⁾ *Production in the Innovation Economy (PIE Study)*, MIT, 2013.

2.4. Additiv produktion er en **sektor i hurtig vækst**. Væksten har taget fart i de sidste fire år, i takt med at stadig flere organisationer tager produkter og tjenesteydelser fremstillet ved additiv produktion i brug. Den samlede årlige vækstrate i globale indtægter fra alle produkter og tjenesteydelser i de sidste 25 år er på imponerende 27 %. I de seneste tre år (2011-2013) har den samlede årlige vækstrate været på 32,2 %, og markedet nåede en værdi af 2,43 mia. EUR i 2013 ⁽³⁾. Wohlers Associates forventer, at markedsværdien vil være på mere end 5,5 mia. EUR i 2016 og på 10 mia. i 2018. Eksperter inden for industrien anslår dog, at additiv produktion som en ny teknologi på nuværende tidspunkt kun er trængt ind på en brøkdel af det marked, hvor potentielle anvendelser er blevet identificeret. I 2011 anslog eksperter markedsindtrængningen til at være på under 8 % (ensbetydende med et samlet marked på ca. 17 mia. EUR) ⁽⁴⁾. Hvis den additive produktion vokser og erobrer blot 2 % af det globale marked for produktion, er potentialet 10 gange større (ca. 170 mia. EUR) ⁽⁵⁾.

2.5. Anvendelsesområdet har udviklet sig fra prototypefremstilling i starten af halvfemserne til produktion af funktionelle dele. Vækstforventningerne udspringer i det væsentlige af den hurtige og omkostningseffektive serie**produktion** i stor skala af **endelige, komplekse funktionelle produkter** i forskellige materialer (plastic, metal og keramik) og ikke så meget af designprodukter og prototypefremstilling. Additiv produktion er færdigudviklet til prototypefremstilling, men stadig i »innovationsfasen«, når det gælder produktion af endelige, funktionelle produkter. Innovative produkter fremstillet ved additiv produktion udvikles, men kan ikke bringes på markedet, da der mangler robuste maskiner og systemer, der kan anvendes til additiv produktion i stor målestok.

2.6. Innovative additive processer vil have en disruptiv effekt på den måde, hvorpå der designes og fremstilles. Additiv produktion kan forøge værditilvæksten ved produkter, der allerede findes i forsyningskæderne, og radikalt ændre produkter, forsyningskæder og forretningsmodeller ⁽⁶⁾. Europa må være allerlængst fremme, når industrialiseringen af additiv produktion går i gang. I de europæiske økosystemer for additiv produktion forventes den fremtidige vækst at komme fra en udvidelse af de nuværende aktiviteter (når de eksisterende aktører overgår fra prototypefremstilling til produktion) og fra nye aktiviteter i værdikæden.

2.7. På verdensplan anses additiv produktion for at være den centrale støtteteknologi for innovation af produkter og i forsyningskæden. For at modne teknologien udbredes den og tilføres betydelig offentlig støtte (i bl.a. USA, Kina og Singapore). Historisk set er EU's position god, men uden handling vil vi miste denne position og ikke kunne følge med i kapløbet om nye markeder.

3. Særlige bemærkninger

3.1. Additiv produktions disruptive effekt

3.1.1. For fabrikkerne vil additiv produktion forme nye produktionsmetoder og fremtidens fabrikker:

- Additiv produktion gør det muligt at anvende de samme maskiner, materialer og processer til at fremstille mange forskellige slutprodukter og fremmer produktionsmetoder, der traditionelt har været upraktiske eller umulige.
- En af de allerstørste fordele ved additiv produktion er muligheden for integration med andre produktionsløsninger af høj værdi på fabrikkerne.

⁽³⁾ Wohlers Associates, 3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry, Annual Worldwide Progress Report 2014.

⁽⁴⁾ Særlig interessegruppe om additiv produktion under Storbritanniens teknologiske strategiråd (2012) »Shaping our national competency in Additive Manufacturing. A technology innovation needs analysis«.

⁽⁵⁾ Wohlers Associates, 3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry, Annual Worldwide Progress Report 2014.

⁽⁶⁾ 3D Opportunity Additive manufacturing paths to performance, innovation, and growth, Deloitte Review 2014.

- Additiv produktion er en vigtig teknologi for digital fremstilling i dynamiske, decentrale forsyningskæder. Global distribution af digitalt design (eller tekniske løsninger) og specifikationsfiler udgør grundlaget for lokal individualisering og produktion og indebærer, at produkter ikke længere skal afsendes fra centrale fabriksanlæg. Digital fremstilling betyder, at produktionsgrundlaget spredes og diversificeres, således at produktionen rykker tættere på kunden (bl.a. i form af småproduktion i hjemmet eller for visse produkter i trykkerier). Inden for forsyningskæder kan kapitalintensive fabrikker, der producerer komplekse produkter, kombineres med kundetilpassede komponenter produceret efter en decentraliseret metode i mindre målestok (design-/fremstillingsværksteder tæt på forbrugeren/forbrugsstedet).

3.1.2. For produkterne bliver additiv produktion basis for produktinnovation:

- Større teknisk handlefrihed fører til nye generationer af produkter: de nærmest **ubegrænsede designmuligheder** kan give sig udslag i en lang række fordele i forskellige sektorer (f.eks. bil-, luftfarts- og rumfartsindustrien, sundhedssektoren, maskiner, udstyr, sportsudstyr og livsstil) i form af miniaturisering, integration af funktioner, let vægt, kundetilpassede og individualiserede karakteristika og form osv.
- **Ultrakorte gennemløbstider** åbner nye vinduer for funktionelle prototyper eller helt nye kundetilpassede/individualiserede B2C- og B2B-produkter i alle industrisektorer.
- **Udvikling af anvendelser rummer enorme økonomiske muligheder for Europa.** Den teknologiske udvikling og **markedsudviklingen af avancerede anvendelser** starter med etableringen af et økosystem og digitalisering af alle faser. Dette udmønter sig i en centraliseret forretningsmodel. Når markedsvolumenet opskaleres (inden for en region eller til udlandet), decentraliseres led i værdikæden i segmenter. Franchising af produkt-, design- og produktionsløsningerne muliggør en værditilvækst i Europa fra den globale distribution af anvendelser.

3.1.3. For virksomhederne vil additiv produktion være ensbetydende med disruptive forretningsmodeller

- **Digital produktion fører til disruptive** »digitalt drevne« forretningsmodeller af hurtigt skiftende karakter og med en stor grad af kundetilpasning. Via internettet er det muligt at videreformidle brugergenereret indhold til producenten af fysiske varer. En nytænkning af den måde, hvorpå virksomhederne producerer og flytter produkter gennem deres forsyningskæder, vil skabe helt nye produktionskæder og forretningsmodeller, såsom just-in-time, on-demand produktion tæt på kunden, reparation af komponenter, e-fakturering, digital lagring af reservedele med lang hale (»long tail«)⁽⁷⁾ og massekundetilpasning. Den nuværende værdikæde vil kunne erstattes af en enklere og kortere værdikæde.
- Traditionelle udbydere af additiv produktion går over til produktion i henhold til kontrakt og specialiserede tjenester for at betjene OEM⁽⁸⁾-kunder. Forsyningskæderne understøttes af tekniske redskaber og digitale e-faktureringsprocesser, hvorved designprocessen »demokratisere« og bliver åben for alle, med alle de fordele og udfordringer, en sådan forretningsmodel indebærer.

⁽⁷⁾ Reservedele, som findes i begrænset mængde og derfor er dyre i pris.

⁽⁸⁾ »Original equipment manufacturer«, fabrikanten af originaludstyr.

- Additiv produktion gør serieproduktion rentabel for additive serviceudbydere, produktionsvirksomheder eller endda i hjemmet på basis af en 3D-model («skrivebordsfabrikker»). Nye typer serviceudbydere dukker op: 3D-trykkerier er blevet åbnet i Europas byer, 3D-indhold og on demand-tjenester skaber forbindelser mellem udviklerne af 3D-indhold, forbrugere, som bestiller dele fra biblioteker, og additive producenter.

3.2. Additiv produktions teknologiske effekt

3.2.1. Behov for en ny generation af produktionssystemer

- Internationale køreplaner for additiv produktion⁽⁹⁾,⁽¹⁰⁾,⁽¹¹⁾,⁽¹²⁾,⁽¹³⁾ fremhæver, at store teknologiske fremskridt inden for additiv produktion er en af nøglerne til at få åbnet op for den potentielle merværdi og indført teknologien. Den aktuelle additive produktionsteknologi er udviklet til at lave prototyper, og der er endnu ikke maskiner, som kan klare produktion i store mængder. Additive produktionsvirksomheder er hindret af teknologien, når den additive produktion skal omsættes til en serieproduktionsteknologi. Konstruktionen af de maskiner, der bruges til additiv produktion, er ikke blevet ændret siden dengang, der blev produceret prototyper, og alt for få nyskabelser er blevet indført (indeni ser de maskiner, der bruges i dag, næsten ud, som de gjorde for 10-15 år siden). Der er behov for disruptiv maskininnovation, som kan løfte industrien op på et højere niveau⁽¹⁴⁾.
- For at fremskynde udviklingen skal virksomheder og forskere inden for additiv produktion have adgang til åbne platforme (for såvel hardware som software), så de ikke længere er begrænset af, at de maskiner, der findes på markedet, er »black boxes«.
- Med øget kapacitet (omkostningseffektivitet, robusthed og pålidelighed) vil det nuværende potentiale i additiv produktion kunne udvides til produktion i større skala med henblik på en lang række anvendelser. En flytning af de teknologiske grænser og integration med andre processer (hybridproduktion) vil åbne vejen for nyskabende anvendelser⁽¹⁵⁾. Indførelse af additiv produktion i fremstillingsindustrien kræver, at teknologien integreres på fabrikkerne og i disses kontrolsystemer.
- Parallelt med denne strategiske forskning skal der udvikles nye modeller for disruptive produktionssystemer, som radikalt ændrer den måde, hvorpå produkter bygges, på basis af de seneste additive produktionsteknologier og den måde, hvorpå disse systemer er integreret i fabriksproduktionen. Fremtidens additive produktion vil således ikke længere være baseret på maskiner til serieproduktion opstillet ved siden af hinanden i en produktionshal, da anvendelserne vil stille krav om kontinuerlige additive produktionssystemer, der indgår i en kæde af forskellige produktionsstadier. Disse modeller benævnes allerede »additiv produktionsmaskine 2.0«, og det er dem, der kommer til at drive den fremtidige udvikling af maskiner til additiv produktion.

3.2.2. Behov for nye processer, der muliggør certificering af additiv produktion

En forudsætning for den tekniske indførelse af additive produktionsteknologier i industrien er, at de certificeres. Certificering vil være nøglen til industrialisering af teknologien. I dag er der et behov for at udvikle processer, der gør det muligt at certificere additiv produktion, såsom avancerede teknikker til procesinspektion og kvalitetskontrol for at sikre, at standarderne opretholdes. Som et minimum skal disse processer kunne afsløre, når et produkt ikke efterlever standarderne, og der bør udvikles en metode, der sikrer imod manglende overholdelse og afhjælper mangler.

⁽⁹⁾ Europæisk platform for additiv produktion lanceret af Manufacture (2013) »Additive Manufacturing: Strategic Research Agenda (consultation document)«.

⁽¹⁰⁾ DMRC (Direct Manufacturing Research Centre, Paderborn, Tyskland) (2012) »Thinking ahead the Future of Additive Manufacturing — Analysis of Promising Industries«.

⁽¹¹⁾ Innovatie Zuid (2013) Hightech Systemen en materialen: Roadmap 3D-Printen.

⁽¹²⁾ EFFRA (2013), »Factories of the Future 2020: Factories of the Future Public-Private Partnership roadmap«.

⁽¹³⁾ Flanders MAKE, Additive Manufacturing for Serial Production: Research Roadmap, 2014.

⁽¹⁴⁾ Flanders MAKE, Additive Manufacturing for Serial Production: Research Roadmap, 2014.

⁽¹⁵⁾ EPSRC Centre for Innovative Manufacturing in Additive Manufacturing, <http://www.3dp-research.com/Home>

3.2.3. Behov for udvikling og adgang til nye materialer

- Dem, der kontrollerer distributionskanalerne, indtager en dominerende stilling: Et eksempel herpå er, at maskinfabrikanterne i deres kontrakter om vedligeholdelse og produktgaranti inkluderer en forpligtelse til at anvende bestemte dyre råmaterialer, som de i mange tilfælde er de eneste distributører af, eller de anvender »razor-razorblade«-forretningsmodeller, som tvinger brugeren til at anvende bestemte hjælpematerialer (såkaldt »lock-in«). Kontrollen med distributionskanaler kombineret med en endnu begrænset mængde⁽¹⁶⁾ har gjort det mindre attraktivt for leverandører af materialer at investere store summer i udviklingen af nye materialer.
- De få leverandører af materialer betyder, at priserne på råmaterialer er urimeligt høje, og øger leveringsgarantisikoen for slutbrugerne. Denne markeds mekanisme sætter grænser for potentialet i den additive produktionsteknologi.
- For øjeblikket skaber markedet med tocifret vækst økonomiske muligheder og tiltrækker flere materialeleverandører. Der er behov for at støtte og tilskynde materialeudvikling. Det er vigtigt, at udvalget af materialer udvides, og at materialernes egenskaber forbedres. Et øget antal leverandører vil fremme mere priskonkurrence og gøre det mere tillokkende at se bort fra maskingarantierne samt skabe større omsætning og mere konkurrencedygtige materialemarkeder.
- Et større udvalg af materialer vil åbne muligheder for nye industrisektorer og øge efterspørgslen på materialer til additiv produktion.

3.2.4. De væsentligste tekniske hindringer — De væsentligste hindringer for, at teknologien kan bryde igennem i stor målestok i bl.a. luft- og rumfarts-, bil-, medicinal- og forbrugsgodeindustrien har primært at gøre med produktivitetsvækst og kan opsummeres som følger:

- processen er ikke tilstrækkelig robust og produktionshastigheden for langsom (hvilket gør produktionsomkostningerne alt for høje)
- behov for næste generation af additiv produktionsteknologi, som kan integreres i fabriksproduktionen og i hybride produktionssystemer
- mangelfulde og svingende materiale- og produkt egenskaber, et alt for begrænset udvalg af materialer til additiv produktion og langsom materialeudvikling
- mangel på teknologi til tværsektoriel udvikling af banebrydende nye anvendelser.

3.2.5. Der er behov for strategisk forskning til at:

- omdanne additiv produktion til en **serieproduktionsteknologi** med næstegenerationsmaskiner
- **integrere additiv produktion** som et egentligt produktionsredskab på fabrikker og i systemer
- udvide **udvalget af materialer til additiv produktion**
- udvikle **nye anvendelser** (og udviklingsværktøjerne hertil).

⁽¹⁶⁾ Wohlers Associates, *3D Printing and Additive Manufacturing: State of the Industry, Annual Worldwide Progress Report 2014*.

3.2.6. Risiko for teknologilækage fra Europa:

- Teknologien til og markedet for additiv produktion har nået en vis modenhed, hvilket viser sig i form af de første fusioner i sektoren. Store amerikanske virksomheder investerer i og opkøber små (ofte EU-baserede) SMV'er, som besidder viden om, intellektuelle ejendomsrettigheder til og patenter på additiv produktionsteknologi. Den erhvervede viden bruges ofte uden for Europa, da markederne i EU er uens og vanskelige at komme ind på. Det er i europæiske SMV'ers interesse at blive opkøbt af store virksomheder fra tredjelande, da de åbner op for nye markeder til deres anvendelser. Af begge disse grunde er der en risiko for, at udviklingen af additiv produktion i Europa vil flytte til tredjelande.
- Det er ikke nemt for EU-baserede virksomheder inden for additiv produktion at vokse i Europa. De mange små og meget forskellige markeder nødvendiggør store investeringsomkostninger, før en markedsvolumen på et vist niveau er nået. Dertil kommer, at det ofte er en langsommelig proces at skifte til nye markeder, da visse komponenter i værdikæden mangler. EU-virksomheder inden for additiv produktion er derfor opsatte på at finde store markeder uden for EU, hvor de på et tidligt tidspunkt kan afprøve deres viden.

3.3. Additiv produktions juridiske aspekter ⁽¹⁷⁾:

- I dag er den almindelige opfattelse af additiv produktion (i medierne, pressen, offentligheden og blandt politikerne), at det er en mindre avanceret 3D-printteknologi til intelligent »printing derhjemme« snarere end en fremtidig produktionsteknologi. I fremtiden vil den være begge dele, men der er store grundlæggende forskelle i tendenser, hindringer og forskningsprioriteter. Standardisering, intellektuelle ejendomsrettigheder og ansvar er spørgsmål, der skal behandles meget forskelligt, afhængigt af hvilken teknologi og hvilke anvendelser der er tale om.
- **Standarder og certificering:** Det er almindeligt anerkendt, at manglen på standarder har bremset indførelsen af additiv produktion i vigtige industrisektorer som f.eks. luft- og rumfartsindustrien og medicinal- og dentalindustrien. Fastlæggelse af standarder vil være en saltvandsindsprøjtning til indførelse af teknologierne og åbne store perspektiver for forskning og udvikling. De professionelle markeder er ofte administrativt tunge med krav om certificering, hvilket gør det meget vanskeligt at indføre nye teknologier. Det er såvel tekniske som lovgivningsmæssige hindringer, der står i vejen for indførelse af additiv produktion i stor målestok. En tættere inddragelse af industrien i ASTM F42-, BSI- og ISO-arbejdsgrupperne er derfor af afgørende betydning for den fremtidige udvikling af disse teknologier.
- **Intellektuel ejendomsret:** Ekspertes har gjort opmærksom på de problemstillinger knyttet til intellektuel ejendomsret, som den stadig mere udbredte anvendelse af additive produktionsteknologier uundgåeligt vil afføde ⁽¹⁸⁾.
- Additiv produktion kan få store konsekvenser for den intellektuelle ejendomsret, da emner beskrevet i en digital fil muligvis vil være meget lettere at kopiere, distribuere og piratkopiere. Helt samme scenario som i musik- og filmindustrien vil kunne udspille sig med udviklingen af nye ikke-kommercielle modeller og et stadig større modsætningsforhold mellem vanskeligere vilkår for innovation og tilskyndelse til piratkopiering ⁽¹⁹⁾.
- Beskyttelse af udviklernes intellektuelle ejendomsrettigheder udgør et enormt problem, som ikke adskiller sig væsentligt fra rettighedsbeskyttelsen i musik- og filmindustrien. Det bør være industrien selv, der finder frem til en løsning på, hvordan den intellektuelle ejendomsret kan beskyttes. En udbredt og almindeligt anvendt teknik til beskyttelse af den intellektuelle ejendomsret vil endda få løst det problem, at det blot er nogle få organisationer, som kontrollerer den additive produktionsteknologi, netop i kraft af at den intellektuelle ejendomsret er beskyttet, hvorved konkurrencen begrænses, og identifikationen af nye anvendelser vanskeliggøres. Dette lægger en bremse på innovationen og holder systemomkostningerne oppe.

⁽¹⁷⁾ Europæisk platform for additiv produktion lanceret af Manufacture (2013) »Additive Manufacturing: Strategic Research Agenda (consultation document)«.

⁽¹⁸⁾ The National Law Journal, *Is intellectual property law ready for 3D printers? The distributed nature of Additive Manufacturing is likely to present a host of practical challenges for IP owners*, 4. februar, 2013.

⁽¹⁹⁾ Scapolo, F., Churchill, P., Castillo, H. C. G. & Viaud, V., december 2012. Udkast til fremsynsstudie om: »How will standards facilitate innovation and competitiveness in the European Union in the year 2025?«, s. 1.: Kommissionen

- **Ansvar:** Der er et antal ansvarsretlige følger, især for ikke-professionelle eller ukyndige designere, producenter af komponenter og distributører. Hvis en komponent ikke virker, hvem er så ansvarlig? Det er et område, som især giver anledning til stigende bekymring i den additive produktionsindustri, hvor fleksibilitet, individualitet og selvdesign kan være ukendt terræn. Der er behov for at udvikle nye forretningsmodeller for levering af komponenter fremstillet ved hjælp af additiv produktionsteknologi, og de dertil knyttede forretningsrisici må kortlægges.
- **Kategorisering og certificering af additiv produktion** ⁽²⁰⁾: Hvert eneste element i den additive produktionsteknologi (dvs. materialer, udstyr, processer) skal kategoriseres og certificeres for at muliggøre reproduktionen af komponenter af høj kvalitet. En manglende standardisering vanskeliggør fremstillingen af den første serie af højkvalitetskomponenter. Udviklingen af kategoriserings- og certificeringsstandarder for additiv produktion kompliceres af de mange mulige typer af maskiner, materialer og processer og manglen på en central database af oplysninger om additiv produktion eller praksis vedrørende additive produktionsmetoder. Større udbredelse af teknologien kræver, at der udvikles standarder, som gør certificeringen af alle materialer, processer og produkter hurtigere og mere omkostningseffektiv.

3.4. Additiv produktions effekt på beskæftigelse og uddannelse

- Ibrugtagningen af additive produktionsteknologier vil have direkte konsekvenser for de traditionelle produktionsmodeller og især for tilrettelæggelsen af arbejdet på værkstederne. Det vil blive lettere at etablere meget små fabrikker meget tæt på kunderne, dér hvor der er et behov. Det vil skabe nye jobs, som endnu ikke kan måles, da den industrielle ibrugtagning stadig er for ny.
- Den faktiske effekt på beskæftigelsestallene er yderst svær at kvantificere, da der ikke er foretaget undersøgelser heraf, og da der er stor sandsynlighed for, at der vil ske en substitution mellem nuværende jobs og fremtidige operatører inden for additiv produktion.
- Til jobs inden for de additive produktionsteknologier vil der være behov for nye færdigheder: maskinoperatører vil f.eks. skulle kunne håndtere processpecifik software og ingeniører kunne konstruere komponenter ved hjælp af nye systemer, såsom topologisk optimering, re-engineering osv.
- En mere udbredt anvendelse af additive produktionsteknologier kræver, at der er uddannelsesinstitutioner, som kan sikre og udvikle arbejdstagernes beskæftigelsesegnethed. Som det er nu, indeholder skolernes undervisningsplaner og kurser uden for skolen stort set intet om additiv produktion. De fleste uddannelseskurser beskriver blot teknologierne, og hvad de potentielt kan bruges til, men er ikke beregnet til at hjælpe eleverne til at erhverve en egentlig færdighed. Lokale myndigheder bør integrere additiv produktion i skolernes læringsplaner, især på erhvervsuddannelserne. Tiltrækningskraften af 3D-printningen, som omfatter hele innovationsprocessen (idé, design, beregning, robotteknologi og produktion af et fysisk produkt) på kort tid, kunne benyttes som en effektiv uddannelsesmetode i skolerne med elevernes opmærksomhed fokuseret på teknologi og produktion.
- Det er ønskeligt, at uddannelsestilbud udformes i et samarbejde mellem industrien, lokale myndigheder, uddannelsesinstitutioner og arbejdstagerorganisationer og tager udgangspunkt i de faktiske behov hos virksomhederne i sektoren.

3.5. Sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen

Der er foretaget enkelte undersøgelser af additiv produktion, som også ser på sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen, og der er et reelt behov for disse undersøgelser som følge af:

- kemiske risici fra flygtig harpiks i polymerkomponenter, der anvendes til additiv produktion, og flygtige metalbaserede og ikke-metalbaserede additiver i metalpulvere

⁽²⁰⁾ Measurement Science: Roadmap for metal-based Additive Manufacturing, National Institute of Standards and Technology, maj 2013.

- kemisk-fysiske risici fra brugen af pulvere, især pulvere indeholdende nanopartikler
- eksplosionsrisikoen fra brugen af pulvere
- særlige risici forbundet med brug af laserkilder, elektronstråler osv.

Udbredelsen af industrielle anvendelser af additiv produktion skaber et akut behov for særlige analyser af risikoen for arbejdstagerne, så der kan udvikles beskyttelsessystemer og -standarder. Der skal også udvikles sikkerhedskurser for arbejdstagere, som betjener maskinerne til additiv produktion. Dette kunne indgå som en del af det uddannelsesprogram, der er behov for at forbedre eller tilrettelægge.

Bruxelles, den 28. maj 2015.

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om investorbeskyttelse og tvistbilæggelse mellem investor og stat under EU's handels- og investeringsaftaler med tredjelande

(2015/C 332/06)

Ordfører: Sandy BOYLE

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede på sin plenarforsamling den 10. juli 2014 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om:

»Investorbeskyttelse og tvistbilæggelse mellem investor og stat inden for EU's handels- og investeringsaftaler med tredjelande«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 28. april 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj 2015, følgende udtalelse med 199 stemmer for, 55 imod og 30 hverken for eller imod:

Liste over forkortelser der anvendes i denne udtalelse

BIT — Bilateral investeringsaftale

CETA — Omfattende økonomi- og handelsaftale (Canada)

CFR — Charter om grundlæggende rettigheder

EMRK — Den europæiske menneskerettighedskonvention

ECT — Energichartertraktaten

EP — Europa-Parlamentet

EU — Den Europæiske Union

FDI — direkte udenlandske investeringer

ICSID — Det Internationale Center til Bilæggelse af Investeringstvister

INTA — Europa-Parlamentets Udvalg om International Handel

IP — Investorbeskyttelse

ISDS — Tvistbilæggelse mellem investor og stat

NAFTA — Den nordamerikanske frihandelsaftale

OECD — Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling

SMV — Små og mellemstore virksomheder

TBC — Transatlantic Business Council

TEU — Traktaten om Den Europæiske Union

TEUF — Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde

TTIP — Det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab

UNCITRAL — De Forenede Nationers Kommission for International Handelsret

UNCTAD — De Forenede Nationers Konference om Handel og Udvikling

1. Konklusioner og anbefalinger

Konklusioner

1.1. Direkte udenlandske investeringer (FDI) bidrager i vidt omfang til økonomisk vækst, og udenlandske investorer må nødvendigvis beskyttes fuldt ud mod direkte ekspropriation, forskånes for forskelsbehandling og nyde de samme rettigheder som indenlandske investorer.

1.2. En stats ret til at regulere i offentlighedens interesse er af afgørende betydning og må ikke undermineres af bestemmelserne i nogen international investeringsaftale. En utvetydig klausul, som håndhæver denne ret horisontalt, er uomgængelig.

1.3. ISDS må ikke give transnational kapital en status, der svarer til en suveræn stats, eller sætte udenlandske investorer i stand til at anfægte regeringers ret til at regulere og bestemme over deres egne anliggender.

1.4. I tidens løb er der opstået en række tilfælde af misbrug ved anvendelsen af ISDS, og det er nu nødvendigt at gøre noget ved dette problem. De systemiske mangler, der er en følge af den måde, ISDS fungerer på, omfatter uigennemskuelighed, mangel på klare regler om voldgift, mangel på ankeadgang, forskelsbehandling af indenlandske investorer, som ikke kan benytte sig af systemet, frygten for at man beskytter rent spekulative investeringer, som bl.a. ikke betyder, at der bliver skabt arbejdspladser, og frygten for at specialiserede advokatfirmaer udnytter systemet. Målsætningen er nu at foreslå en alternativ procedure for tvistbilæggelse med henblik på at tage højde for såvel investorernes berettigede krav som de bekymringer, andre dele af civilsamfundet gør sig, og som hidrører fra den negative opfattelse af ISDS.

Europa-Kommissionens høring om ISDS i TTIP-aftalen fremhævede en markant kløft mellem synspunkterne i erhvervslivet generelt og i langt størstedelen af resten af civilsamfundet.

1.5. Der hersker en vis bekymring over de beføjelser, som et panel bestående af tre advokater fra den private sektor har til at træffe bindende afgørelser på områder af grundlæggende offentlig interesse. På trods af at UNCITRAL for nylig har vedtaget nye regler om gennemsigtighed, hersker der stadig en vis bekymring i forhold til, at store dele af det nuværende system mangler gennemsigtighed og ikke har nogen ankeadgang.

1.6. Den oprindelige idé med ISDS er for længst gået fløjten. Nu om dage er der tale om en yderst indbringende forretning for en lille gruppe firmaer med speciale i investeringsret, som dominerer sektoren.

1.7. Visse specialiserede advokatfirmaer promoverer nu ISDS som et vigtigt forudgående værktøj til risikoreduktion, når der foretages investeringer. I en række fremtrædende sager er ISDS blevet et lobbyværktøj, hvor alene truslen om sagsanlæg får det til at løbe koldt ned ad ryggen på lovgiverne og afholder dem fra at gennemføre legitime politikker i offentlighedens interesse. Der er også bekymring for, at ISDS har tiltrukket spekulative investeringer gennem hedgefonde o.l.

1.8. En række frie fortolkninger af, hvad ekspropriation egentlig dækker, har ført til stigende bekymring om, at skatteyderne forpligtes til at betale erstatning for politikker i offentlighedens interesse, der angiveligt begrænser fortjenesterne.

1.9. EU's aftale med Canada (CETA-aftalen), som blev underskrevet i slutningen af 2014, indeholder sammen med det separate kapitel om investeringer, som blev føjet til frihandelsaftalen mellem EU og Singapore, de første kapitler om investeringer, som EU nogensinde har forhandlet ind i en aftale, siden EU under Lissabontraktaten i 2009 opnåede kompetence på investeringsområdet. Selv om disse kapitler forsøger at skabe forbedringer af det nuværende ISDS-system samt oprette, hvad Europa-Kommissionen har hævdet er en ny avanceret EU-model for ISDS, er de langt fra nok til at mindske offentlighedens bekymringer. Modellerne i henholdsvis aftalen med Singapore og CETA-aftalen er ikke identiske, og mange mener, at ISDS fortsat er en uafbalanceret og yderst bekostelig proces, som lægger pres på demokratiet, ikke indeholder nogen ankeadgang og bringer regeringernes ret til at regulere i fare ved at give udenlandske investorer rettigheder, som overgår de rettigheder, der er nedfældet i de nationale forfatninger, og de rettigheder, som kommer de indenlandske investorer til del. EØSU noterer med bekymring, at CETA-aftalens tekst om ISDS i øjeblikket udgør grundlaget for forhandlingerne om frihandelsaftalen mellem EU og Japan.

1.10. Når voldgiftsmænd og juridiske rådgivere bytter roller, er der tale om en klar interessekonflikt, et spørgsmål som ikke behandles i CETA-aftalen. Dette bekræfter synspunktet om, at ISDS ikke er en retfærdig, uafhængig og afbalanceret metode til bilæggelse af investeringstvister.

1.11. EØSU bifalder den offentlige høring om medtagelsen af ISDS i TTIP-aftalen. I modsætning til CETA-aftalen har dette været med til at gøre forhandlingerne om TTIP-aftalen mere gennemsigtige, og det danner en vigtig præcedens, som efter EØSU's opfattelse bør følges i alle fremtidige handelsforhandlinger. Europa-Kommissionens reaktion har bestået i at identificere fire specifikke områder, som skal gøres til genstand for yderligere overvejelser, og selv om EØSU ikke opfatter dette som en udtømmende liste, har udvalget dog givet detaljerede input til disse specifikke spørgsmål i denne udtalelses afsnit 7 til 10.

1.12. EØSU hilser også målet om at undgå »useriøse sagsanlæg« i enhver fremtidig investorbeskyttelsesmekanisme velkommen. Det er vigtigt, at parterne i alle internationale investeringsaftaler er beskyttet af et generelt politisk filter, som efter fælles aftale giver dem mulighed for, når der er berettiget grund hertil, at forhindre et krav i at komme videre til voldgift.

1.13. Investorerne bør opfordres til at se traktatbaseret tvistbilæggelse som en sidste udvej og søge alternative metoder såsom forlig og mægling. Private forsikringer og aftalebaseret beskyttelse er egnede midler, som udenlandske investorer kan anvende til at minimere risikoen.

1.14. Behovet for beskyttelse af FDI varierer fra land til land. I lande med et demokratisk, velfungerende retssystem uden korruption bør investeringstvister løses gennem mægling, anvendelse af de nationale domstole og konfliktløsning på mellemstatsligt niveau. Disse komponenter er til stede i EU, USA og Canada, og de nuværende høje niveauer for transatlantiske investeringsstrømme er et klart bevis på, at manglen på en ISDS-mekanisme ikke forhindrer investeringer. EØSU konkluderer derfor, at der ikke er behov for en ISDS-mekanisme i hverken TTIP eller CETA, og udvalget er imod at lade en sådan indgå i de nævnte aftaler.

1.15. Faktisk kan ISDS afspore både TTIP og CETA. Europa-Kommissionen er nødt til at overveje, om det er fornuftigt, og om det er den rigtige vej frem at blive ved med at forfølge dette politisk følsomme mål, som er upopulært i befolkningen.

1.16. Der kommer et klart budskab fra udviklingslandene om, at ISDS er en uacceptabel mekanisme, som et stigende antal vigtige globale aktører vil gøre kraftig modstand imod. Hvis ikke der findes et alternativt system, vil det blive vanskeligere at indarbejde investorbeskyttelse i fremtidige aftaler med lande, hvor der er størst behov for en sådan beskyttelse.

1.17. Der er alvorlige EU-traktatmæssige og forfatningsretlige betænkeligheder vedrørende forholdet mellem ISDS-afgørelser og EU's retsorden. Private voldgiftsretter har også mulighed for at træffe afgørelser, som ikke er i overensstemmelse med EU-retten, eller som er i strid med charteret om grundlæggende rettigheder. Derfor mener EØSU, det er helt afgørende, at EU-domstolen i en formel procedure, hvor der anmodes om en udtalelse, kontrollerer, at ISDS er i overensstemmelse med EU-retten, før de kompetente institutioner træffer en afgørelse, og før nogen international investeringsaftale, der er forhandlet af Europa-Kommissionen, træder foreløbigt i kraft.

Anbefalinger

1.18. Hvis man skal finde frem til en patentløsning på bilæggelse af investeringstvister, kan man ikke nøjes med en beskeden justering af den nuværende ISDS-mekanisme, som har meget lille opbakning i offentligheden.

1.19. Nu, hvor alle G7-landene er i gang med fremskredne forhandlinger om omfattende handels- og investeringsaftaler, er der en unik mulighed for at finde frem til et troværdigt system, som tilgodeser både investorernes legitime interesser og statens rettigheder.

1.20. Hvis én enkelt myndighed skal være vejen frem, bør den ikke være sammensat af advokater fra den private sektor, og den skal være mere tilgængelig for SMV'erne og have en indbygget ankeadgang.

1.21. EØSU opfordrer indtrængende Europa-Kommissionen til at overveje UNCTAD's forslag til en reform af ISDS og konkluderer, at oprettelsen af en international investeringsdomstol vil være den bedste løsning, hvis man skal sikre et demokratisk, retfærdigt, gennemskueligt og rimeligt system.

2. Indledning

2.1. Med vedtagelsen af sin REX/390⁽¹⁾-udtalelse med stort flertal besluttede EØSU at udarbejde en initiativudtalelse om ISDS. Selv om denne anbefaling specifikt gjaldt for TTIP, blev det efterfølgende aftalt at udvide emnet for udtalelsen, så det omfatter investorbeskyttelse og ISDS i handels- og investeringsaftaler med tredjelande.

2.2. Selv om der i denne udtalelse ses nærmere på de generelle konsekvenser af ISDS, er det uundgåeligt, at en stor del af det anvendte materiale og henvisningerne relaterer sig til TTIP. Under TTIP-forhandlingerne har ISDS været et centralt spørgsmål for interessenter i både EU og USA.

2.3. Europa-Kommissionen afholdt en offentlig internethøring af en varighed på 15 uger (marts til juli 2014) om ISDS i TTIP-aftalen. EØSU fandt det hensigtsmæssigt at afvente offentliggørelsen af resultaterne af denne høring og afholde en efterfølgende offentlig høring, inden udvalget færdiggjorde sin udtalelse. Resultaterne blev offentliggjort i midten af januar 2015 og efterfulgt af høringen den 3. februar 2015. Begge bidrog i høj grad til udarbejdelsen af denne udtalelse.

3. Baggrund

3.1. Systemet

3.1.1. ISDS er et instrument i folkeretten, der giver en udenlandsk investor ret til at indlede tvistbilæggelsesprocedurer mod en udenlandsk regering i henhold til en international investeringsaftale. Traktaterne er udformet med henblik på at opstille visse grundlæggende forpligtelser for parterne med hensyn til udenlandske investeringer ved at yde garantier for, at regeringer vil respektere centrale principper såsom

- en forpligtelse til ikke at forskelsbehandle på grund af nationalt tilhørsforhold og sikre en retfærdig og rimelig behandling
- et forbud mod direkte eller indirekte ekspropriation uden omgående, rimelig og beskyttende erstatning
- beskyttelse af muligheden for at overføre kapital.

3.1.2. I tilfælde af mistanke om, at en stat har overtrådt disse forpligtelser, kan udenlandske investorer, der er omfattet af betingelserne i en international investeringsaftale, fremsætte krav via en international voldgiftinstans gennem ISDS-mekanismen. Sagsøgere skal bevise, at de pågældende foranstaltninger har forvoldt dem væsentlig skade. Hvis sagsøgerne får medhold, har værtslandet pligt til at yde erstatning for den forvoldte skade. I modsætning til reglerne under WTO's Instans til Bilæggelse af Tvister er en stat ikke forpligtet til at ændre sin lovgivning, hvis den taber en sag.

3.1.3. ISDS er i høj grad baseret på argumentet om, at systemet skaber et afpoliteret, neutralt rum for bilæggelse af tvister mellem udenlandske investorer og værtslande. Det giver virksomheder mulighed for at sagsøge stater ved internationale domstole. Dette retsmiddel er kun tilgængeligt for udenlandske virksomheder eller transnationale selskaber, der anvender et datterselskab i et andet land. Berørte lokalsamfund, borgere, indenlandske virksomheder og regeringer kan ikke gøre brug af denne mekanisme.

3.1.4. Voldgiftsmænd er ikke fastansatte dommere i staten og har ikke samme myndighed som i nationale retssystemer. Voldgiftsdomstole består hovedsageligt af tre advokater fra den private sektor, der mødes for lukkede døre, og som udpeges på *ad hoc*-basis. Deres afgørelse er endelig og kan ikke formelt appelleres.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om Transatlantiske handelsforbindelser og EØSU's synspunkter om øget samarbejde og en eventuel frihandelsaftale mellem EU og USA (EUT C 424 af 26.11.2014, s. 9).

3.1.5. Hvis begge parter i tvisten ønsker det, kan proceduren for tvistbilæggelse mellem investor og stat gennemføres i fuld fortrolighed, også selv om tvisten vedrører spørgsmål af offentlig interesse. Selv om den typiske amerikanske bilaterale investeringsaftale fremmer gennemsigtigheden, findes der stadig hemmelige elementer i mange af de nuværende aftaler. Hvis UNCITRAL's bestemmelser om åbenhed gennemføres overalt, vil situationen blive væsentligt forbedret.

3.2. *Fakta og statistik*

3.2.1. 93 % af bilaterale investeringsaftaler indeholder en ISDS-mekanisme⁽²⁾. ISDS findes også i visse internationale handelsaftaler, som f.eks. i NAFTA-aftalen, og i internationale investeringsaftaler som energichartertraktaten. I 2014 overgik energichartertraktaten NAFTA som den traktat, der hyppigst var blevet påberåbt⁽³⁾.

3.2.2. EU's medlemsstater har indgået over 1 400 bilaterale investeringsaftaler siden 1950'erne, hvilket er ca. halvdelen af alle aftaler på globalt plan⁽⁴⁾. De omfatter alle stort set ens bestemmelser om investorbeskyttelse og ISDS. Det anslås, at EU-investorer er dem, der anvender ISDS mest på globalt plan (50 % af alle sager).

3.2.3. For nærværende forhandler EU med USA om TTIP, med Japan om en bred frihandelsaftale og har for nylig afsluttet forhandlingerne med Canada. Disse aftaler har mere end noget andet givet anledning til en omfattende offentlig debat om, hvorvidt det er nødvendigt ned en ISDS-mekanisme i alle investeringskapitler.

3.2.4. Kun ni af EU's medlemsstater har bilaterale investeringsaftaler med USA (Bulgarien, Kroatien, Tjekkiet, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien og Slovakiet). Syv medlemsstater har en bilateral investeringsaftale med Canada, mens ingen medlemsstater har en aftale med Japan. Alle disse aftaler stammer fra tiden før, landene blev medlemmer af EU.

3.2.5. Amerikanske investorers værdipapirer i form af FDI i disse ni medlemsstater svarer til 1 % af USA's samlede FDI i EU. Med hensyn til de udgående FDI fra disse medlemsstater til USA udgør disse værdipapirer kun 0,1 % af de samlede FDI i USA⁽⁵⁾.

3.3. *Antallet af sager*

3.3.1. Antallet af ISDS-sager steg dramatisk mellem 2002 og 2014 (58 sager i 2013 og 42 sager i 2014)⁽⁶⁾, og antallet af traktatbaserede voldgiftssager nåede 610 ved udgangen af 2014. Idet de fleste voldgiftsfora imidlertid ikke fører et offentligt register over sagsanlæg, vurderes det, at det samlede antal sager er højere.

3.3.2. I de 356 kendte sager, der er afsluttet, fik investor medhold i 25 % af sagerne og staten i 37 %. De specifikke betingelser for de resterende 28 % af sagerne var fortrolige.

3.4. *Tid og omkostninger*

3.4.1. De gennemsnitlige omkostninger i en voldgiftssag er 4 mio. USD for hver af sagens parter, hvoraf ca. 82 % er advokatsalærer⁽⁷⁾. Nogle sager tager flere år at gennemføre.

3.4.2. Høje omkostninger har ført til tredjepartsfinansiering af erstatningskrav. Ved at reducere den økonomiske risiko for virksomhederne bidrager dette til at øge antallet af useriøse sager, for hvilke staterne stadig bærer de fulde juridiske omkostninger. EØSU er stærk modstander af de spekulative investeringer, som hedgefonde angiveligt foretager i visse ISDS-sager mod at få andel i en eventuel erstatning⁽⁸⁾.

⁽²⁾ OECD (2012), ISDS a scoping paper for the investment policy community.

⁽³⁾ UNCTAD, Recent Trends in IIAs and ISDS — N°1, February 2015
http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2015d1_en.pdf

⁽⁴⁾ Notat til den offentlige høring om ISDS i TTIP-aftalen.

⁽⁵⁾ UNCTAD — ISDS Information Note on the US and EU.

⁽⁶⁾ Se fodnote 3.

⁽⁷⁾ E (SN/EP/6777), 10/12/2013.

⁽⁸⁾ European Parliament Research Centre »ISDS and prospects for reform«
http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/545736/EPRS_BRI%282015%29545736_EN.pdf

4. Argumenterne for ISDS

4.1. Med undtagelse af Irland har alle 27 medlemsstater ISDS i bilaterale investeringsaftaler. Der er også 190 bilaterale investeringsaftaler inden for EU, der tegner sig for 16 % af alle ISDS-sager, der er kendt på verdensplan.

4.2. Europa-Kommissionens forhandlingsmandat, der blev godkendt i 2012 af de daværende 27 medlemsstater, omfatter målet om at realisere en ISDS-mekanisme. Målet er »en effektiv og avanceret tvistbilæggelsesmekanisme«.

4.3. Europa-Kommissionens holdning ⁽⁹⁾ er, at ISDS er:

- et vigtigt instrument til beskyttelse af investeringer, som derfor kan styrke og sikre den økonomiske vækst i EU
- en effektiv metode til håndhævelse af de forpligtelser, som vores handelspartnere når til enighed om med vores investorer, når de underskriver investeringsaftaler.

4.4. En erhvervskonference om TTIP, arrangeret af EØSU's arbejdsgivergruppe, konkluderede i en fælles erklæring ⁽¹⁰⁾, at formålet med en international aftale som TTIP er at skabe de rette betingelser for at tiltrække en stor mængde fremtidige investeringer på det transatlantiske marked. Videre siges det i erklæringen, at dette også betyder, at investorer på begge sider af Atlanten skal have fuld adgang og kunne være sikre på ikke at blive forskelsbehandlet, og den nuværende ramme for investorbeskyttelse, det gælder også ISDS, skal forbedres, så der bliver lettere adgang for SMV'er. Desuden skal man finde en god balance mellem investorrettigheder, staters rettigheder og lokale myndigheders rettigheder, så der kan reguleres i offentlighedens interesse. En erklæring om, at TTIP's bestemmelser om ISDS ikke på nogen måde må begrænse EU-medlemsstaternes ret til at lovgive i deres befolkningers interesse, indgik også i konklusionerne fra et fælles møde i juni 2014 om de transatlantiske forhandlinger, som var arrangeret af kategorierne Forbrugere/miljø og Landbrugere.

4.5. Erhvervslivet på begge sider af Atlanten er i høj grad enige om, at der er behov for en ISDS-mekanisme, idet man anser en sådan for at være en grundlæggende garanti for udenlandske investorer og påpeger, at

- den er et afgørende element i investeringsbeskyttelsen, der stiller en neutral og faktabaseret tvistbilæggelsesmekanisme til rådighed med regler, som fremmer overholdelsen og forebygger unødige sagsanlæg
- den bidrager til at forankre staters ret til at regulere og investorers ret til beskyttelse under folkeretten.

4.6. Det anføres endvidere, at ISDS er et redskab, der anvendes som en sidste udvej og kun benyttes i ekstreme tilfælde, når alle andre muligheder er udtømt, og at omkring 90 % af bilaterale investeringsaftaler aldrig er blevet anvendt som grundlag for at anlægge en sag. Selv om de samlede FDI udgør over 25 billioner USD på verdensplan, har der kun været tale om ca. 500 sager siden 1987. Voldgiftskendelser giver kun mulighed for økonomisk erstatning. Voldgiftsmænd har ikke mulighed for at ændre lovgivning eller foranstaltninger vedtaget af stater ⁽¹¹⁾.

4.7. Erhvervslivet har desuden anført, at et velfungerende og moderne ISDS-system også er vigtigt for SMV'erne, som rejste 22 % af de samlede sager på verdensplan ⁽¹²⁾.

4.8. På trods af at erhvervslivet efterlyser forhandlinger om en liberal investeringsaftale ⁽¹³⁾, anerkendes det også, at der bør træffes foranstaltninger til at gøre ISDS til et mere effektivt, moderne, forudsigeligt og gennemskueligt redskab. Erhvervslivet støtter udformning af tydeligere definitioner på vigtige begreber såsom »investor/investering«, »rimelig og retfærdig behandling« og »indirekte ekspropriation« ⁽¹⁴⁾.

⁽⁹⁾ Europa-Kommissionen — Factsheet on ISDS — 2. afsnit — 3. oktober 2013.

⁽¹⁰⁾ EØSU's erhvervskonference — Fælles erklæring vedr. TTIP, 16.12.2014.

⁽¹¹⁾ Business Europe — ISDS — Overview of Businesseurope position — februar 2015.

⁽¹²⁾ Ibid og Eurochambres Position Paper — Views and priorities for the negotiations with the US for the TTIP, 6. december 2013.

⁽¹³⁾ Transatlantic Business Council — Comments of the TBC regarding the proposed TTIP, 10.5.2013.

⁽¹⁴⁾ Business Europe: TTIP — An Indispensable Tool to Protect Investors, 2.5.2014. ISDS — Overview of Businesseurope position — februar 2015.

4.9. Set i lyset af de højt profilerede forhandlinger om TTIP, CETA og frihandelsaftalen mellem EU og Japan argumenteres der for, at en manglende forhandlingsløsning her, vil have alvorlige negative konsekvenser for mulighederne for at forhandle sig frem til en ISDS-bestemmelse i andre bilaterale investeringsaftaler, idet hver enkelt aftale vil få betydning for kommende aftaler.

5. Bekymringer og modstand

5.1. Støtten til ISDS går ikke igen i andre centrale dele af civilsamfundet. Der er dog bred enighed om, at udenlandske investorer har brug for beskyttelse mod direkte ekspropriation, ikke bør forskelsbehandles og skal have adgang til de samme muligheder som indenlandske investorer.

5.2. Der er på begge sider af Atlanten blevet fremsat stærke indsigelser af fagforeninger, NGO'er, forbrugerorganisationer, miljøorganisationer og offentlige sundhedsorganisationer.

5.3. Den største bekymring er, at ISDS-systemet ikke er egnet til formålet, og at det giver transnational kapital en juridisk status, der svarer til en suveræn stats. Udvalget gør imidlertid opmærksom på, at hvis to lande ønsker at fremme de økonomiske forbindelser med hinanden gennem en international investeringsaftale, vil de love hinanden, at de vil sikre en vis standard for, hvordan investorer og investeringer fra det andet land behandles.

5.4. Fra en beskeden begyndelse, hvor ISDS havde til formål at hjælpe FDI med at opnå erstatning for direkte ekspropriation af privat ejendom foretaget af nationale regeringer i udviklingslande med dårligt fungerende retssystemer, har systemet forvandlet sig til en mekanisme som:

- ændrer magtbalancen mellem investorer, stater og andre berørte parter grundlæggende
- prioriterer virksomheders rettigheder frem for regeringers ret til at regulere og suveræne nationers ret til selvbestemmelse.

5.5. Ekspropriation er blevet udvidet til at omfatte *foranstaltninger ensbetydende med ekspropriation, indirekte og lovgivningsmæssig ekspropriation*. Konsekvensen har været, at det nu er muligt at lægge sag an mod enhver statslig foranstaltning, som potentielt kan have betydning for fortjeneste, fremtidig fortjeneste eller begrundede forventninger om fortjeneste, selv hvis politikken eller foranstaltningen er af generel karakter og ikke rettet mod den specifikke investering.

5.6. Nationale domstolsafgørelser med negativt udfald har været genstand for fordringer med ekspropriation som begrundelse, f.eks. har den amerikanske lægemiddelkoncern Eli Lilly rejst et erstatningskrav på 500 mio. dollars mod Canada med den begrundelse, at højesterets afgørelser vedrørende to patenterede lægemidler udgør en overtrædelse af firmaets investorrettigheder. Det er første gang, at en patenthavende lægemiddelproducent forsøger at anvende de ekstraordinære privilegier, der følger af USA's handelsaftaler, som et instrument til at styrke beskyttelsen af monopolpatenter ⁽¹⁵⁾.

5.7. Firmaer med speciale i selskabsret er nu rådgivere i og tjener på sager, som ikke har meget med ekspropriation af privat ejendom at gøre. En håndfuld firmaer med speciale i investeringsret har udnyttet den store stigning i antallet af tvister og dominerer sektoren.

5.8. Er ISDS nødvendig i TTIP?

5.8.1. Når det gælder TTIP, er det vanskeligt at argumentere for, at investorer har grund til at være bekymrede for de nationale retssystemer. Både EU og USA har velfungerende og solidt funderede retssystemer. Der er ingen indlysende grund til at antage, at FDI's rettigheder ikke i tilstrækkelig grad kan beskyttes ved hjælp af en enkel regel om ikke-diskriminerende retsbeskyttelse og lige adgang til domstolsprøvelse ved de nationale domstole. Lignende argumenter gælder for Canada og Japan. Hvis det viser sig vanskeligt at håndhæve internationale rettigheder gennem forhandling, mægling eller ved nationale domstole i disse højtudviklede demokratier, bør spørgsmålet primært afgøres gennem konfliktløsning på mellemstatsligt niveau.

⁽¹⁵⁾ <https://www.citizen.org/eli-lilly-investor-state-factsheet>

5.8.2. En rapport fra London School of Economics, som analyserede USA's model for bilaterale investeringsaftaler fra 2012, fastslog, »at der er særlige områder af en vis størrelse, hvor den amerikanske bilaterale investeringsaftale går videre end den britiske lovgivning. Af disse årsager, og set i lyset af omfanget af de amerikanske investeringer i UK, mener vi, at der er betydelige risici for politiske omkostninger for Det Forenede Kongerige, som følge af at fremtidige foretrukne politikker må opgives eller ændres efter indsigelser fra amerikanske investorer i UK«.

5.8.3. Det er ikke troværdigt at hævde, at fraværet af en ISDS-mekanisme er en forhindring for udenlandske investeringer. Omfanget af udenlandske investeringer varierer kraftigt inden for EU. Nogle af de af EU's medlemsstater, som har ISDS-procedurer i deres bilaterale investeringsaftaler med USA, har det mindste omfang af investeringer hidrørende fra USA.

- FDI-beholdningen mellem USA og EU er i øjeblikket på over 2,5 billioner USD (1,5 billioner EUR) hver vej. Alene Belgien har et niveau af FDI fra USA, der er fire gange større end USA's FDI i Kina.
- Brasilien, Latinamerikas største modtager af FDI, har ingen investeringsaftaler, der indeholder ISDS.
- Australien har demonstreret, at et land på troværdig vis kan udelukke investeringsbeskyttelse fra en handelsaftale med et land (USA) og stadig inkludere dette aspekt i aftalen med et andet (Korea). Der er ingen grund til, at EU ikke skulle kunne vælge en lignende kurs.

5.8.4. Det er yderst tvivlsomt, om den manglende forekomst af en ISDS-mekanisme i TTIP vil svække EU's muligheder for at inkludere ISDS i fremtidige bilaterale investeringer og investeringsaftaler med ikke-OECD-lande som f.eks. Kina. Kina har allerede opbygget et tæt netværk bestående af mere end 130 bilaterale investeringsaftaler (herunder med 26 medlemsstater). Kina ønsker i lige så høj grad en aftale som EU. Der kan i højere grad stilles spørgsmålstegn ved, om det er i EU's interesse at give statsejede kinesiske virksomheder, som i bund og grund er underlagt den kinesiske regering, mulighed for at anvende ISDS til at udfordre regeringers politik. Dette ville give et fremmed land mulighed for at anvende det, der skulle være en kommerciel proces, til at behandle spørgsmål, der bør løses gennem forhandling og diplomati.

5.8.5. Et detaljeret dokument, der blev offentliggjort i marts 2015 af Det Europæiske Center for Politiske Studier, Centeret for Transatlantiske Forbindelser og Johns Hopkins-universitetet, konkluderede, at »[...] det ikke er sandsynligt, at indarbejdelse af et kapitel om investeringsbeskyttelse i TTIP, som ledsages af en ISDS-mekanisme, vil give EU nogen væsentlige hverken økonomiske eller politiske fordele. Vores analyse tyder desuden på, at indarbejdelsen af sådanne bestemmelser vil føre til væsentlige økonomiske og politiske omkostninger for EU. Selv om omfanget af de potentielle omkostninger ikke bør overdrives, er det vores overordnede vurdering, at omkostningerne højst sandsynligt vil være større end de potentielle fordele for EU. Vi mener derfor, at medmindre ISDS-mekanismen ledsages af betydelige indrømmelser fra amerikansk side med henblik på at udligne ISDS-relaterede omkostninger, vil det være klogt, hvis EU overvejer andre alternativer«⁽¹⁶⁾.

5.9. Den nuværende politiske situation

5.9.1. Sydafrika, Bolivia, Ecuador, Venezuela og Indonesien er begyndt at ophæve eller udfase eksisterende bilaterale investeringsaftaler. Det forlyder, at Indien også er i gang med at evaluere sine aftaler, og i kølvandet på Phillip Morris-sagen har Australien meddelt, at landet ikke vil acceptere en ISDS-klausul i fremtidige aftaler.

5.9.2. National Conference of Legislators, der repræsenterer alle 50 parlamentariske organer i de amerikanske delstater, har meddelt⁽¹⁷⁾, at den »ikke vil støtte nogen handelsaftale, der indeholder en mekanisme til tvistbilæggelse mellem investor og stat«, idet en sådan griber ind i deres »beføjelser som delstatslovgivere til at udforme og håndhæve, retfærdig og ikke-diskriminerende lovgivning, der beskytter den offentlige sundhed, sikkerhed og velfærd, garanterer arbejdstagernes sundhed og sikkerhed og beskytter miljøet.«

⁽¹⁶⁾ »Transatlantic Investment Treaty Protection«, offentliggjort samtidig på CEPS' website (www.ceps.eu) and Centeret for Transatlantiske Forbindelsers website (<http://transatlantic.sais-jhu.edu>).

⁽¹⁷⁾ <http://www.citizen.org/documents/State-Legislators-letter-on-Investor-State-and-TPP.pdf>

5.9.3. Modstanden mod ISDS vokser også i Europa, hvor Tyskland, Østrig, Grækenland og Frankrig sætter spørgsmålstegn ved investorerrettighederne i TTIP-aftalen.

5.9.4. Medlemmer af det indflydelsesrige INTA-udvalg i Europa-Parlamentet har tændt advarselslamperne og opfordret til, at ISDS droppes fra TTIP.

5.9.5. Regionsudvalget advarer om, at en ISDS-mekanisme i forholdet mellem EU og USA, for så vidt som den omgår de almindelige domstole, er forbundet med store risici og dermed bør anses for unødvendig⁽¹⁸⁾.

5.9.6. Disse synspunkter deles af de mange europæiske civilsamfundsorganisationer, der er modstandere af ISDS i TTIP. Et af de centrale punkter går på, at en investor, der først lægger sag an i et nationalt retssystem, hvor der træffes en endelig afgørelse, stadig kan indlede en sag ved en voldgiftsdomstol for investeringer. Denne voldgiftsdomstol har dermed det sidste ord, hvilket anses for at være i modstrid med demokratiet.

6. Europa-Kommissionens offentlige høring om investorbeskyttelse og medtagelsen af ISDS i TTIP

6.1. EØSU bifalder Europa-Kommissionens beslutning om at iværksætte en offentlig høring om medtagelsen af ISDS i TTIP-aftalen. Når der ses bort fra genindsendte svar modtog Kommissionen i alt 143 053 svar, hvilket viser, hvor stor den offentlige interesse er. I Kommissionens arbejdsdokument, som blev offentliggjort i januar 2015, foretages der en grundig analyse af indholdet af de indsendte svar⁽¹⁹⁾.

6.2. Høringen var baseret på en referencetekst, der igen var baseret på CETA-aftalen. Desværre var dette udkast til en aftale og udkastet til en aftale med Singapore ikke blevet sendt i offentlig høring. Det, at CETA-aftalen, som man havde afsluttet forhandlingerne om, blev anvendt som grundlag for en offentlig høring, efter at blækket var tørt, har ført til en vis bekymring om, at den offentlige høring ikke var stort andet end et *fait accompli*, som var udformet med henblik på at blåstemple EU's nye generation af investeringsaftaler. Denne frygt blev forstærket af, at høringsdokumentet koncentrerede sig om modaliteter og ikke indeholdt nogen specifikke spørgsmål om, hvorvidt TTIP-aftalen principielt burde indeholde en ISDS-mekanisme. Formålet med høringen var imidlertid at konsultere de berørte parter om, hvordan man kunne forbedre ISDS-mekanismen i TTIP-aftalen.

6.3. Høringen bidrog ikke med meget nyt til de store mængder information, der allerede er tilgængelige via den aktive offentlige debat om ISDS på internettet. Der var imidlertid tale om en yderst nyttig øvelse i at samle diskussionens mange tråde og give civilsamfundet lejlighed til at komme med direkte input.

6.4. Det er uheldigt, at nogle fortalere for ISDS har været afvisende over for de 97 % af svarene, der er indgivet kollektivt via forskellige onlineplatforme. Kollektive bidrag er en legitim del af en offentlig høring. EØSU hilser Europa-Kommissionens forsikring om, at »Der er blevet taget højde for alle svar på lige fod« velkommen.

6.5. EØSU bemærker, at færre end 1 % af respondenterne angav, at de var investorer i USA, men udvalget anser ikke dette for at være bekymrende. Vedrørende spørgsmål om demokrati og staternes suveræne ret til at bestemme over deres egne anliggender er bredt funderede input fra civilsamfundet af afgørende og vital betydning.

6.6. Europa-Kommissionen har udpeget fire områder, hvor der kunne være mulighed for yderligere forbedringer:

- beskyttelse af retten til at regulere
- oprettelse af voldgiftsdomstole og deres funktion
- forholdet mellem de nationale retssystemer og ISDS
- prøvelse af ISDS-beslutninger gennem en appelmekanisme.

⁽¹⁸⁾ CoR — TTIP — ECOS-V-063 02/15.

⁽¹⁹⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153044.pdf

Disse områder uddybes i oplægget »Investment in TTIP and beyond — the path for reform« (Investeringer i TTIP og videre frem — køreplan for reform), som kommissær Cecilia Malmström fremlagde for Europa-Parlamentet og Rådet i maj 2015.

6.7. EØSU er overrasket over, at det på mødet i civilsamfundsdialogen den 18. maj blev bekræftet, at den model for investorbeskyttelse, der i øjeblikket anvendes i forhandlingerne om en frihandelsaftale med Japan, er den, der er vedtaget i CETA-aftalen. I og med, at kommissæren i oplægget »Investment in TTIP and beyond — the path for reform« forelagt Europa-Parlamentet den 6. maj har udpeget en række områder, som skal forbedres yderligere i CETA-teksten, er udvalget betænkeligt ved, at denne aftale fortsat vil være grundlaget for forhandlinger med så vigtig en global partner som Japan.

7. Retten til at regulere

7.1. EØSU er bekymret over, at European Service Forums bidrag til den offentlige høring indeholder opfordringer om, at undtagelser og begrænsninger holdes på et minimum, og at »Kommissionen bør anvende sit forhandlingsmandat under Lissabontraktaten til at forbedre og styrke, og ikke svække« ISDS. Disse krav omfatter »bestemmelser om mestbegunstigelsesbehandling og national behandling uden forbehold, en klausul om rimelig og retfærdig behandling uden forbehold, en bred paraplyklausul, ingen undtagelser for specifikke sektorer, ingen filtreringsmekanismer, fuld erstatning for direkte og indirekte uretmæssig tilegnelse«⁽²⁰⁾.

7.2. ISDS anvendes i stigende grad til at omgå nationale retssystemer og i stedet sagsøge regeringer ved hjælp af private internationale retsinstanser med krav om skatteyderfinansieret erstatning for politikker i offentlighedens interesse, der angiveligt begrænser fortjenesten. Dette er især udbredt på områderne sundhed og miljøbeskyttelse.

7.3. Nylige højt profilerede sager har øget modstanden mod ISDS:

- Philip Morris mod Australien vedrørende kravene til cigaretpakninger med det argument, at værdien af virksomhedens investeringer i varemærker og andre intellektuelle ejendomsrettigheder falder som følge heraf.
- På grundlag af bestemmelserne i energichartertraktaten sagsøger Vattenfall Tyskland for 3,7 mia. USD efter landets beslutning om at udfase kerneenergi.
- Lone Pine mod Canada med krav om en erstatning på 250 mio. CAD, efter at provinsen Quebec af miljøhensyn indførte et stop for frakturering.
- Veolia mod Egypten efter landets beslutning om at øge mindstelønnen, på det grundlag at beslutningen vil skade selskabets indtjening.
- Libyen blev dømt til at betale 935 mio. USD til et kuwaitisk selskab for tabt fortjeneste fra reelle og sikre muligheder forbundet med opgivelsen af et projekt i turistsektoren⁽²¹⁾. Investoren havde kun investeret 5 mio. USD i projektet, og anlægsarbejdet var aldrig påbegyndt.
- Rumænien blev sagsøgt af Micula på grund af en investering, selskabet foretog i forbindelse med et investeringsincitament, Rumæniens regering havde tilbudt, inden landet blev medlem af EU. Da Rumænien tiltrådte EU, afbrød landet sit incitamentsprogram for at kunne overholde reglerne om statsstøtte. Retsinstansen tilkendte selskabet en erstatning på 116 000 USD plus renter (et anslået samlet beløb på 250 000 USD), da den mente, at Rumænien ikke havde overholdt sine forpligtelser under den bilaterale investeringsaftale. I 2014 fik Rumænien af GD for Konkurrence nedlagt midlertidigt forbud mod at betale, da det ville blive anset som værende ulovlig statsstøtte. På trods af dette har voldgiftsmændene givet Micula tilladelse til at søge om erstatning ved amerikanske domstole under anvendelse af en klausul, der henviser til New York-konventionen.

⁽²⁰⁾ ESFs svar på den offentlige høring om ISDS, 20.6.2014.

⁽²¹⁾ <http://www.iisd.org/itn/2014/01/19/awards-and-decisions-14/>

7.4. Investeringsaftaler forbyder enhver form for restriktioner på hjemtagning af midler eller fortjenester. Regeringer må ikke indføre kontrol med kapitalbevægelser med det formål at imødegå angreb på deres valuta eller indføre restriktioner på spekulationskapital under en krise, selv om IMF mener, at en sådan kontrol udgør en vigtig politikforanstaltning. Ingen stat er blevet hårdere ramt af ISDS-sagsanlæg end Argentina, som har måttet betale over 500 mio. USD efter landets beslutning om at afkoble pesoen fra den amerikanske dollar i 2002.

7.5. Der findes undtagelser for offentlige tjenesteydelser under kapitel 11 i CETA-aftalen (*Grænseoverskridende handel med tjenesteydelser*), men der er ingen fritagelser eller undtagelser for dem under kapitel 10 (*Investeringsbeskyttelse*). Selv om det i princippet må være rimeligt, at investorer er beskyttet mod staters vilkårlige handlinger, vækker definitionen på *ekspropriation* og navnlig definitionen på *indirekte ekspropriation* bekymring, når det gælder staters mulighed for at bringe visse ydelser, der i øjeblikket leveres af kommercielle enheder, tilbage under statsligt regi af samfundsmæssige hensyn. Ekspropriation under kapitel 10 omfatter enhver form for lovgivning, som fører til, at private virksomheder mister værdi. Kompensationen skal afspejle »det reelle tab«. Det kan gøre det økonomisk uoverkommeligt for stater at bringe tjenesteydelser tilbage under statsligt regi.

7.6. Det anerkendes i CETA, at definitionen af indirekte ekspropriation er for bred, og bilag X.11, afsnit 3 søger at skabe klarhed ved at opregne de mål for den offentlige politik, hvor der ikke vil være tale om indirekte ekspropriation, som f.eks. sundhed, sikkerhed og miljø. Der er imidlertid en vis fare for, at dette ville kunne fortolkes præskriptivt og føre til, at der i forbindelse med andre bredere mål for de offentlige politikker, såsom økonomisk politik, finanspolitik eller renationalisering af centrale tjenesteydelser, ville blive rejst krav i henhold til ISDS under påberåbelse af, at der var tale om indirekte ekspropriation. Det er helt afgørende, at der sker en afklaring på dette område.

7.7. Ved fremlæggelsen af sine planer om at forhindre investorer i at misbruge ISDS fastholder Europa-Kommissionen, at den i TTIP »ønsker at inkludere bestemmelser, der forhindrer useriøse sagsanlæg«⁽²²⁾. Udkastet til CETA indeholder også en hurtig procedure til afvisning af ubegrundede og useriøse sagsanlæg. Det vil imidlertid være utrolig vanskeligt at definere begrebet »useriøs« i juridisk henseende, og dette spørgsmål har potentiale til at skabe et stort spillerum for specialiserede investeringsrådgivere.

7.8. Udkastet til CETA-aftalen indeholder ligeledes en udtømmende definition af »rimelig og retfærdig behandling«. Modstanderne af ISDS mener, denne er for bred, mens erhvervslivet ikke finder den tilstrækkelig fleksibel. Den giver stadig retsinstansen et vist rum for fortolkning, og den mangler en fleksibel revisionsmekanisme.

7.9. Alene truslen om et sagsanlæg under ISDS kan skabe en lovgivningsmæssig nervøsitet, der afholder regeringer fra at regulere i offentlighedens interesse af frygt for sagsanlæg og deraf resulterende bøder. For eksempel har New Zealands regering midlertidigt bremset et lovforslag om neutral indpakning af tobaksvarer, mens man afventer resultatet af den sag, som Phillip Morris har anlagt mod Australien.

7.10. Af en briefing, som advokatfirmaet Freshfields Bruckhaus Deringer afholdt for sine multinationale klienter, fremgår følgende: »Virksomheder fokuserer nu i højere grad på investeringsaftalers potentielle betydning, ikke blot som en sidste forsvarsmekanisme, når ting går galt, men også som et vigtigt forudgående værktøj til risikoreduktion, når investeringer iværksættes«.

7.11. Selv om Europa-Kommissionen har givet tilsagn om at sikre, at en stat ikke kan tvinges til at ophæve en foranstaltning under fremtidige EU-handels- og investeringsaftaler, imødegår dette ikke de potentielle følger af truslen om en enorm bøde, når et sagsanlæg på milliarder af USD er indgivet.

7.12. Udkastet til CETA-aftalen foreskriver også, at sagsomkostningerne i forbindelse med voldgiftssagen skal betales af den part, som taber sagen. Det betyder, at parter, der fremsætter grundløse krav, skal betale alle omkostninger. Imidlertid vil de enorme beløb involveret i mange af de seneste erstatningskrav betyde, at det er usandsynligt, at dette vil udgøre en hindring for multinationale selskaber med stor likviditet og specialiserede advokatfirmaer set i forhold til den potentielle fortjeneste. På den anden side vil gennemsnitlige omkostninger på 4 mio. USD for hver af sagens parter have stor afskrækkende virkning for SMV'er, der overvejer at rejse krav under ISDS-bestemmelserne.

⁽²²⁾ Kommissionens faktablad om ISDS, afsnit 8, udgivet den 3. oktober 2013.

8. Oprettelse af voldgiftsdomstole og deres funktion

8.1. Det eksisterende system er forklaret i afsnit 3. Det fremgik af høringen, at der hersker udbredt bekymring om dette spørgsmål.

Der er almindelig enighed om, at ISDS ikke kan fortsætte i sin nuværende form.

8.2. Voldgiftsmænd på investeringsområdet

8.2.1. I hver sag udvælges voldgiftsmændene af parterne. Hver part udpeger sin egen voldgiftsmand, og de to voldgiftsmænd skal derefter nå til enighed om en tredje voldgiftsmand. Hvis de ikke kan blive enige, er det normalt en udpegende myndighed, som afgør, hvem den tredje voldgiftsmand skal være. Til sammenligning tildeles nationale dommere en sag uden input fra parterne. Voldgiftsmændene hentes almindeligvis fra ICSID og UNCITRAL og er fremtrædende medlemmer af det juridiske erhverv, herunder erfarne advokater, professorer og forhenværende dommere. Det ser ikke ud til, at ISDS-forsvarsadvokater for staten eller regeringers forhandlere af investeringsaftaler er blevet udvalgt som voldgiftsmænd i sager, der involverer andre stater, hvilket er i modsætning til praksis i WTO.

8.2.2. Som angivet af Corporate Europe Observatory ⁽²³⁾ har mange også optrådt som rådgivere i andre sager: 50 % for investorer og 10 % for stater. At et relativt lille antal personer således gensidigt bytter roller (15 advokater har optrådt som voldgiftsmænd i 55 % af alle sager) ⁽²⁴⁾, kan undertiden opfattes som førende til, at der skabes en gensidig solidaritet, hvilket igen kan føre til »usunde kompromiser« ⁽²⁵⁾. At modparten i stadig flere tilfælde forkaster de foreslåede voldgiftsmænd tyder på, at der er bekymring i forhold til kandidaternes upartiskhed ⁽²⁶⁾.

8.3. Det er tydeligt, at CETA's bestemmelser om valg af voldgiftsmænd og disses faglige etik samt sagsbehandlingen, selv om disse anerkendes af mange som værende et fremskridt på nogle områder, ikke har bred opbakning i civilsamfundet. Der er store bekymringer set i relation til oprettelsen af voldgiftsdomstole, og den måde disse fungerer på:

- Staters forslag om regulering i offentlighedens interesse kan stadig blive gjort til genstand for sagsanlæg om kompensation, som vil blive behandlet af et panel bestående af tre private advokater.
- Garantier mod interessekonflikter er svage og gør lidet for at dæmpe op for frygten for, at sådanne konflikter kan forekomme i et ISDS-system. Artikel X.25 i CETA-aftalen foreskriver, at voldgiftsmænd skal overholde Det Internationale Advokatforbunds retningslinjer om interessekonflikter i internationale voldgiftssager. Dette løser imidlertid ikke det grundlæggende problem med, at bestemte personer fungerer både som juridiske rådgivere og voldgiftsmænd for den samme part i forskellige sager, hvilket er kernen i spørgsmålet om interessekonflikter.
- Udkastet til CETA-aftalen fastsætter, at UNCITRAL's bestemmelser om åbenhed skal være gældende for offentliggørelsen af oplysninger, og at høringer skal være åbne for offentligheden. Ved første øjekast kunne dette synes at være ganske befordrende for gennemsigtigheden, men det begrænses kraftigt af, at retsinstansen har vide skønsmålinger til at afholde møder for lukkede døre og tilbageholde dokumenter.

⁽²³⁾ Corporate Europe Observatory er en nonprofit-organisation, der driver forskning og iværksætter kampanjer samt offentliggør rapporter om virksomhedernes lobbyvirksomhed på EU-niveau (<http://corporateeurope.org/>).

⁽²⁴⁾ Europa-Parlamentets Forskningsstjeneste — ISDS State of Play and Prospects for Reform, 21.1.2014.

⁽²⁵⁾ OECD: Working Paper on International Investment No 2012/3, s. 44-45.

⁽²⁶⁾ UNCTAD — Reform of ISDS — In Search of a Roadmap — Issues Note No. 2, juni 2013, s. 4.

9. Forholdet mellem de nationale retssystemer og ISDS

9.1. Direkte udenlandske investeringer nyder i øjeblikket godt af en næsten unik ret, idet en privatperson under folkeretten kan bringe en sag for en voldgiftsdomstol. Menneskerettighedslovgivningen giver visse særlige rettigheder, men frem for alt for at undgå omgåelse af de nationale retssystemer forlanges det, at privatpersoner udtømmer alle nationale retsmidler, før der anlægges sag ved en international domstol. CETA kræver ikke udtømmelse af nationale retsmidler. Investorer har kun pligt til at søge rådgivning.

9.2. Medlemsstaterne har givet udtryk for betænkeligheder i forhold til, hvorvidt ISDS-mekanismen i CETA og den påtænkte ISDS i TTIP er forenelig med traktaterne og forfatningsretten⁽²⁷⁾. Foreslåede forbedringer af ISDS-bestemmelserne i en række bilaterale investeringsaftaler har indtil videre ikke mindsket disse betænkeligheder⁽²⁸⁾. EU er i sin handelspolitik (TEUF artikel 205 og 207) bundet af principperne i TEU's artikel 3, CFR og andre af EU's juridiske standarder.

Under en handelsaftale, hvor investeringstvister afgøres ved internationale tvistbilæggelsesprocedurer, som ikke er bundet på samme måde, er det muligt at nå frem til afgørelser, der ikke er i overensstemmelse med EU's lovgivning (jf. afsnit 7.3 — Micula mod Rumænien).

9.3. Denne overdragelse af domstolskompetencen til private voldgiftsretter, som ikke er bundet af EU's principper, er muligvis ikke omfattet af Lissabontraktaten, og der kan være tale om en alvorlig overskridelse af beføjelserne (*ultra vires*). EU-Domstolen har slået fast, at en sådan international domstolskompetence kun kan indføres, såfremt der ikke sker nogen tilsidesættelse af princippet om respekt for EU's retssystems autonomi og den traktatfæstede tildeling af beføjelser⁽²⁹⁾.

9.4. Eftersom ISDS-ordningen i TTIP-aftalen skal etableres gennem en blandet aftale, er det nødvendigt, at alle 28 medlemsstaters parlamenter godkender den, før den (foreløbigt) kan træde i kraft. Hvis de nationale domstole udelukkes, skal det sikres, at nærhedsprincippet overholdes.

9.5. Man må erkende, at der er en vis spænding mellem EU-retten og folkeretten, navnlig for så vidt angår EU-Domstolens monopol på domstolskompetence (TEU artikel 19 og TEUF artikel 263 og efterfølgende artikler). Det ses bl.a. af EU-Domstolens udtalelse om EU's tiltrædelse af EMRK⁽³⁰⁾ og Europa-Kommissionens påberåbelse af EU-rettens forrang i sagen Micula mod Rumænien. Ifølge artikel 14, stk. 16, i udkastet til CETA-aftalen har CETA ikke direkte virkning. Det er derimod et krav, at aftalens bestemmelser indarbejdes i EU's eller medlemsstaternes lovgivning, før investorerne kan påberåbe sig dem. Dette komplicerer yderligere forholdet mellem EU's retsorden og ISDS-sager, der afgøres ved voldgiftsretter.

9.6. Når det gælder den første ISDS-mekanisme nogensinde i en af EU's frihandelsaftaler, som vil få verdensomspændende betydning for medlemsstaterne og mange EU-borgere, er det efter EØSU's opfattelse absolut nødvendigt, at EU-Domstolen på forhånd kontrollerer, at denne er i overensstemmelse med EU's lovgivning. Dette er især vigtigt set i relation til EU's grundlæggende værdier og Charteret om grundlæggende rettigheder, men også for så vidt angår EU-Domstolens monopol på den juridiske fortolkning og nærhedsprincippet. Det er derfor nødvendigt, at der indhentes en juridisk udtalelse, og at der tages behørigt hensyn til denne, inden aftalen træder i kraft, og også inden dens foreløbige ikrafttræden (TEUF artikel 218). Det skal i den forbindelse bemærkes, at hvis CETA-aftalen træder i kraft, indeholder den en »overlevelsesklausul«, som i tilfælde af, at aftalen opsiges, betyder, at bestemmelsernes gyldighed forlænges i 20 år for investeringer, der blev foretaget inden opsigelsen.

⁽²⁷⁾ Juridisk udtalelse: »Europa- und verfassungsrechtliche Vorgaben für das Comprehensive Economic and Trade Agreement der EU und Kanada (CETA)« (EU-retlige og forfatningsretlige bestemmelser for den omfattende økonomi- og handelsaftale (CETA) mellem EU og Canada) ved Dr Andreas Fischer-Lescano, Bremen, oktober 2014; »Modalities for investment protection and Investor-State Dispute Settlement (ISDS) in TTIP from a trade union perspective« ved Dr Markus Krajewski, Friedrich-Alexander-Universität, Erlangen-Nürnberg, FES Oktober 2014; »Freihandelsabkommen, einige Anmerkungen zur Problematik der privaten Schiedsgerichtsbarkeit (Frihandelsaftaler: en række kommentarer vedrørende privat voldgift)« ved Prof. Siegfried Broß, Report on Mitbestimmungsförderung (co-determination promotion) No 4, H. Böckler Stiftung, 2015.

⁽²⁸⁾ Corporate Europe Observatory — CETA: Verkaufte Demokratie.

⁽²⁹⁾ Domstolens udtalelse 1/91 af 14.12.1991 — EØS 1; udtalelse 1/00 af 18.4.2002 — ECAA; udtalelse 1/09 af 8.3.2011 — Patentdomstolen.

⁽³⁰⁾ Domstolens udtalelse 2/13 af 18.12.2013.

9.7. Der er et presserende behov for, at EU overvejer, hvordan man skal håndtere eksisterende bilaterale investeringsaftaler internt i EU og medlemsstaternes bilaterale investeringsaftaler med tredjelande (især udviklede lande som USA og Canada), som indeholder ISDS-mekanismer, der ikke har gennemgået en reform, og som kan bruges til at anfægte statens ret til at regulere og til at træffe legitime offentlige foranstaltninger. De fleste af disse aftaler indeholder også en »overlevelsesklausul«, hvilket gør det endnu sværere at bringe dem til ophør.

10. Appelmekanisme

10.1. Den offentlige høring viste tydeligt, at der var bred støtte i civilsamfundet til en appelmekanisme, og dette blev bekræftet i forbindelse med EØSU's offentlige høring.

10.2. Udkastet til CETA-aftalen indeholder ingen appelordning. Det åbner dog mulighed for, at en sådan ordning kan oprettes. Desuden foreskriver CETA-aftalen, at der i fremtiden skal afholdes høringer om appelordninger og -former. Dermed afgives der gyldne løfter, som dog kun vil blive indfriet en gang i fremtiden, hvilket minimerer spørgsmålets betydning. Det er nødvendigt, at der snarest muligt findes en løsning på dette spørgsmål.

10.3. I princippet er en retsinstans tilkendelse af erstatning endelig, og kun i ekstreme tilfælde kan beslutningen gøres om eller annulleres⁽³¹⁾. Dette princip kan slet ikke leve op til de nationale retssystemer og leverer ingen løsninger på nogle af de grundlæggende bekymringer, der blev givet udtryk for i høringen.

11. Reform af ISDS-systemet

11.1. UNCTAD har angivet fem mulige metoder til reform af ISDS:

- Tilpasning af de eksisterende systemer via internationale investeringsaftaler
- Begrænsning af investorernes adgang til ISDS
- Fremme af alternative tvistbilæggelsesordninger
- Indførelse af en appelmulighed
- Oprettelse af en permanent international investeringsdomstol.

11.2. Efter EØSU's mening fortjener disse muligheder at blive overvejet nærmere. Europa-Kommissionen har arbejdet på de første fire muligheder og defineret en ny tilgang til investorbeskyttelse og ISDS i udkastene til CETA-aftalen og aftalen mellem EU og Singapore. Høringen har vist, at der stadig findes dybt rodfastede bekymringer. Udvalget mener, at idéen om at oprette en international investeringsdomstol er den bedste vej frem, fordi en sådan institution i høj grad vil sikre systemet legitimitet og gennemsigtighed og føre til en mere konsekvent fortolkning og mere korrekte beslutninger. I den forbindelse bifalder EØSU EU's handelskommissærs erklæring til INTA den 18. marts 2015, om at »en multilateral domstol vil betyde en mere effektiv udnyttelse af ressourcerne og have større legitimitet«.

11.3. EØSU mener imidlertid ikke, det vil være hensigtsmæssigt at føre forhandlinger om en ISDS-mekanisme i TTIP-aftalen samtidig med, at man arbejder hen imod på mellemlangt sigt at oprette en international investeringsdomstol. Hvis man når til enighed inden for TTIP-aftalen, vil den så godt som sikkert blive en form for gylden standard og underminere mulighederne for at opnå støtte til en international domstol. Situationen kompliceres yderligere af, at man ikke automatisk vil kunne drage en analogislutning fra TTIP til CETA. Det er vigtigt at understrege, at forhandlingerne om CETA er afsluttet, og der er ingen garanti for, at den canadiske regering vil gå med til at indarbejde nogen som helst ændringer, som man er blevet enig om i forbindelse med TTIP-aftalen.

⁽³¹⁾ ICSID-konventionen, artikel 52.

11.4. Ved at benytte sig af den nuværende strategi, må Europa-Kommissionen se i øjnene at dens første forsøg på at forhandle om investorbeskyttelse kan resultere i tre forskellige systemer for henholdsvis USA, Canada og Singapore. Derimod vil det kræve yderst vanskelige forhandlinger, hvis det rent faktisk skal kunne lykkes for Kommissionen, at få etableret et ensartet system. EØSU mener, at det i så fald vil blive stort set umuligt at skaffe den nødvendige støtte til at flytte fokus tilbage på oprettelsen af en international domstol.

11.5. EØSU konkluderer derfor, at med store globale aktører som USA, Canada og Japan, der alle deltager i sideløbende forhandlinger om handel- og investeringsaftaler, findes der lige nu en unik mulighed for at forsøge at få oprettet en international investeringsdomstol. Udvalget mener også, at dette tillige vil være den bedste vej frem, hvis man skal overbevise udviklingslande, hvor behovet for investorstøtte formentlig er langt større, om at tilslutte sig et nyt globalt system.

Bruxelles, den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende modudtalelse, som fik mere end en fjerdedel af de afgivne stemmer, blev forkastet under debatten:

Hele teksten i REX/411 slettes og erstattes af følgende:**1. Konklusioner og anbefalinger**

1.1. Direkte udenlandske investeringer (FDI) bidrager i vidt omfang til økonomisk vækst og beskæftigelse. Virksomheder, som foretager investeringer i et andet land, løber ifølge sagens natur en særlig risiko, men udenlandske kontrahenter må nødvendigvis beskyttes mod urimelig og grov behandling fra det værtsland, hvor de har foretaget investeringer, såsom direkte ekspropriation, forskelsbehandling pga. nationalitet og uretfærdig og ulige behandling i forhold til de indenlandske investorer. En neutral tvistbilægelsesordning er vigtig. Investeringer er ofte meget langsigtede, og politiske forhold i værtslandet kan ændre sig.

1.1.1. En international investeringsaftale (IIA) mellem to medlemsstater (eller regioner) involverer international ret. For at være effektiv har den behov for en effektiv, balanceskabende, international tvistbilægelsesmekanisme.

1.1.2. I de fleste internationale investeringsaftaler regulerer tvistbilægelsesmekanismen imidlertid forholdet mellem de enkelte virksomheder og værtslandet gennem proceduren for tvistbilæggelse mellem investor og stat (ISDS) ⁽¹⁾. ISDS har retrospektiv karakter. I modsætning til WTO's tvistbilægelsesprocedure er der kun tale om betaling af kompensation, hvis en stat taber en sag. Det er ikke nødvendigt at ophæve den pågældende lovgivning. Investeringer hører ikke som sådan ind under WTO's kompetencer, da de blev taget af dagsordenen for Doharunden i 2003.

1.2. EU er både den største udbyder og modtager af internationale investeringer. Investeringer har en grundlæggende interesse for EU's virksomheder, inklusive SMV'er. Udvalget bifalder derfor Kommissionens holdning ⁽²⁾, ifølge hvilken ISDS er:

— et vigtigt instrument til beskyttelse af investeringer, som derfor kan styrke og sikre den økonomiske vækst i EU

— en effektiv metode til håndhævelse af de forpligtelser, som vores handelspartnere når til enighed om med vores investorer, når de underskriver investeringsaftaler.

1.2.1. En erhvervskonference om det transatlantiske handels- og investeringspartnerskab (TTIP), arrangeret af EØSU's arbejdsgivergruppe, konkluderede ⁽³⁾, at formålet med en international aftale som TTIP er at skabe de rette betingelser for at tiltrække en stor mængde fremtidige investeringer på det transatlantiske marked. Videre siges det i erklæringen, at dette også betyder, at investorer på begge sider af Atlanten skal have fuld adgang og kunne være sikre på ikke at blive forskelsbehandlet, og den nuværende ramme for investorbeskyttelse, det gælder også ISDS, skal forbedres, så der bliver lettere adgang for SMV'er. Desuden skal man finde en god balance mellem investorrettigheder, staters rettigheder og lokale myndigheders rettigheder, så der kan reguleres i offentlighedens interesse.

⁽¹⁾ I omkring 93 % af de mere end 3 250 internationale investeringsaftaler, der hidtil er blevet indgået, findes der bestemmelser om tvistbilæggelse mellem investorer og stat, selv om proceduren kun er blevet taget i anvendelse i færre end 100 tilfælde, mindre end 3 %.

⁽²⁾ Europa-Kommissionen — Faktablad om ISDS — 2. afsnit — 3. oktober 2013.

⁽³⁾ EØSU's erhvervskonference — Fælles erklæring vedr. TTIP, 16.12.2014.

1.3. Handelsaftalen mellem EU og Canada (CETA), som endnu ikke er ratificeret, indeholder et omfattende kapitel om beskyttelse af investeringer, herunder bestemmelser om ISDS. Den er sammen med investeringskapitlet i frihandelsaftalen mellem EU og Singapore ⁽¹⁾ den første investeringsaftale, EU har indgået, siden det med Lissabontraktaten i 2009 fik kompetence på investeringsområdet. Man er således nået langt med at løse de udestående problemer, men ISDS må videreudvikles.

1.4. Bortset fra princippet om »mestbegunstigelse« (MFN) og den dækning, Kommissionen normalt inkluderer med hensyn til kompensation i tilfælde af krig, revolution osv., opfordrer udvalget til, at investorbeskyttelse i en IIA, som følgelig er åben for anvendelse af ISDS, skal være begrænset til at dække de fire former for materiel beskyttelse, nemlig en forpligtelse til

- ikke at forskelsbehandle på grund af en investors nationale tilhørsforhold
- at sikre en minimumsstandard for behandling, der normalt beskrives som »retfærdig og rimelig«
- at sikre omgående, rimelig og effektiv erstatning i tilfælde af ekspropriation (ikke diskriminerende og efter en retfærdig procedure)
- at tillade overførsel af kapital relateret til investeringen.

1.5. I tidens løb er der opstået en række tilfælde af reel og formodet misbrug ved anvendelsen af ISDS, og det er nødvendigt at gøre noget ved dette problem. ISDS skal opdateres. Udvalget glæder sig over de fire områder, der skal undersøges nærmere med hensyn til investeringsbeskyttelse og ISDS, som Kommissionen udpegede i januar 2015 som følge af dens offentlige høring om investeringsbeskyttelse og ISDS i TTIP efter dets medtagelse i forhandlingsmandatet, der blev enstemmigt besluttet af medlemsstaterne.

1.5.1. De omfattede:

- beskyttelse af statens ret til at regulere
- oprettelse af voldgiftsdomstole og deres funktion
- prøvelse af ISDS-beslutninger gennem en appelmekanisme
- forholdet mellem ISDS og de nationale retssystemer.

1.5.2. Udvalget finder det særdeles vigtigt, at der sikres behørig beskyttelse af **statens ret til at regulere**, og at eventuelle resterende uklarheder fjernes. Som udvalget skrev i sin meddelelse om TTIP ⁽²⁾, er det »afgørende, at en eventuel ISDS-mekanisme i TTIP ikke hæmmer EU's medlemsstaters muligheder for at regulere i offentlighedens interesse«. Tidligere internationale investeringsaftaler er primært blevet udarbejdet med henblik på at beskytte investeringer. Både CETA og Singapore-aftalen har skærpet centrale definitioner for at undgå uberettigede fortolkninger og henviser specifikt til retten til at regulere i betragtningerne til hver aftale. EØSU mener, at dette nu bør indgå i selve brødteksten af sådanne aftaler, i form af en specifik artikel.

1.5.3. Det er vigtigt, at **voldgiftsmænd ved ISDS-domstole** er fuldstændig upartiske og fri for interessekonflikter. Udvalget opfordrer til, at alle voldgiftsmænd vælges fra en liste, som parterne i den pågældende aftale på forhånd har fastsat, og at der fastsættes klare kriterier for sådanne voldgiftsmænds kvalifikationer, bl.a. at de er kvalificerede til at bestride et juridisk embede og har dokumenteret ekspertise inden for de relevante områder af folkeretten.

⁽¹⁾ Denne aftale er heller ikke ratificeret endnu og er indbragt for Domstolen for at afgøre, om det er en »blandet« aftale og således kræver godkendelse af alle medlemsstaternes parlamenter.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse om Transatlantiske handelsforbindelser og EØSU's synspunkter om øget samarbejde og en eventuel frihandelsaftale mellem EU og USA, 4. juni 2014 (EUT C 424 af 26.11.2014, s. 9).

1.5.4. Det er ligeledes vigtigt at have en appelmekanisme — retsprocedurer uden appelmulighed er yderst sjældne, selv om de forekommer i eksisterende internationale investeringsaftaler. EØSU bemærker, at der i de oprindelige TTIP-forhandlingsdirektiver refereres til en appelmekanisme. Udformningen af en sådan mekanisme er altafgørende og omfatter metoderne til udpegelse af medlemmer, disses kvalifikationer og lønninger samt eventuelle tidsfrister. Den bør omfatte retlige fejl og faktiske fejl. Det bør snarest muligt overvejes, om en bilateral mekanisme kan gøres multilateral, eventuelt med WTO's appelorgan som forbillede. En sådan mekanisme indebærer ekstra omkostninger, men dette skal der tages højde for.

1.5.5. Forholdet mellem **ISDS- og nationale retssystemer** vil blive vanskeligere at fastlægge. Internationale investeringsaftaler er internationale aftaler, og nationale domstole har ikke nødvendigvis kompetence til at fortolke spørgsmål, der vedrører folkeretten. Selv det bedste system kan svigte, men dobbelt retsforfølgelse bør udelukkes. Potentielle stridende parter skal enten træffe deres endelige valg i begyndelsen af proceduren eller miste retten til at gå til de nationale domstole, så snart de henvender sig til ISDS.

1.6. En multilateral **international domstol** er en langsigtet løsning, der skal udvikles parallelt med udviklingen af ISDS i TTIP og i andre aftaler. Det er bydende nødvendigt, at der findes en form for international beskyttelse af investorer, mens et sådant internationalt organ er under forhandling og etablering.

1.6.1. Det er vigtigt at sikre en kritisk masse med henblik på etableringen af en international domstol som et langsigtet mål for investeringstvistsbilæggelse. For at en sådan international appelmekanisme kan få udbredt accept, vil den sandsynligvis skulle oprettes ved konsensus. Der skal findes en løsning på de potentielle problemer, som alle nye internationale institutioner, herunder Den Internationale Straffedomstol, har stået over for.

1.6.2. EØSU advarer mod forslaget om, at »G7«-medlemmerne, eftersom de alle på nuværende tidspunkt deltager i IIA-forhandlingerne, hver især begynder at udvikle en international domstol. Der kan kun opnås en kritisk masse, hvis der helt fra starten er en langt større spredning af involverede lande, og døren står åben for andres deltagelse, skulle de være interesserede heri.

1.6.3. I mellemtiden opfordrer EØSU EU og USA til at engagere sig i en bilateral mekanisme for investeringstvistsbilæggelse i TTIP-aftalen.

2. Baggrund

2.1. Udvalget bemærker, at hvis to lande ønsker at fremme de økonomiske forbindelser med hinanden gennem en international investeringsaftale, vil de hver især forpligte sig til at garantere hinanden en vis standard for, hvordan investorer og investeringer fra det andet land behandles. Disse løfter, som afgives frivilligt, vil derefter skulle gå igennem en fuld national ratificeringsproces. De sætter på ingen måde virksomhedernes interesser over regeringernes ret til at regulere. Af hensyn til retsstatsprincippet er det imidlertid nødvendigt at holde regeringerne fast på de garantier, de giver.

2.2. Udvalget erkender, at selv om de forhandlende stater tilstræber at få indarbejdet bestemmelser, der beskytter deres egne virksomheder mod diskriminerende foranstaltninger fra handelspartnere, er det urealistisk for en forurettet virksomhed at forvente, at alle tvister automatisk vil blive taget op på mellemstatsligt niveau og dermed blive gjort til et politisk eller diplomatisk spørgsmål.

2.2.1. Hvis virksomheder var afhængige af EU for at anlægge sager på mellemstatsligt niveau, ville kun meget få sager blive ført, og der ville være mindre sandsynlighed for, at små virksomheder ville blive hørt. Det er usandsynligt, at der ville være mange sager mellem to modne, demokratiske retssystemer, men hvis en procedure for mellemstatslig tvistsbilæggelse bliver normen, vil antallet af potentielle sager uden tvivl stige med store økonomiske konsekvenser for medlemsstaterne.

2.2.2. Som kommissær Malmström selv har påpeget ⁽¹⁾ i forbindelse med TTIP-forhandlingerne, kan international ret ikke påberåbes ved amerikanske domstole, og ingen amerikansk ret forbyder forskelsbehandling af udenlandske investorer. I andre lande kan nationale domstole være mindre pålidelige.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentet, 6. maj.

2.2.3. Investeringer er ikke lig med handel. I en handelstvist er det helt klart op til staten at tage føringen. Sådanne tvister vedrører ofte en gruppe af produkter såsom bananer, solpaneler eller tekstiler: dumping er et centralt område for WTO's Instans til Bilæggelse af Tvister.

3. Udviklingen af ISDS

3.1. Selv om det samlede antal ISDS-sager ⁽¹⁾, fortsat er lille, er anvendelsen heraf vokset betydeligt siden 2002. Dette står i forhold til stigningen i de samlede direkte udenlandske investeringer, som i 2013 globalt havde overskredet 25 billioner USD. Europæiske investorer har anlagt omkring 50 % af alle sager siden 2002. Et stort antal af disse er iværksat af mindre eller specialiserede virksomheder ⁽²⁾. Det er vigtigt, at enhver reform af ISDS procedure skal gøres lettere tilgængelig for SMV'er.

3.1.1. I de 356 kendte sager, der er afsluttet, fik investor medhold i 25 % af sagerne og staten i 37 %. Resten blev genstand for en mindelig løsning ⁽³⁾.

3.2. Som følge af spørgsmål, der — med rette eller ej — skyldes resultatet af en række ISDS-sager på verdensplan, herunder en række sager, der fortsat verserer, er en stor del af den offentlige mening i EU under ledelse af fagforeninger, NGO'er og andre organisationer, blevet bekymret over anvendelsen heraf, og en stadig større modstand tegner sig mod et kapitel om investering og ISDS i TTIP.

3.3. Ingen reform af ISDS, og medtagelsen af et kapitel om investering i TTIP får udvalget til at slå fast, at tidligere ordninger, såsom de 1 400 bilaterale investeringsaftaler, der er forhandlet af de enkelte medlemsstater (undtagen Irland), og navnlig dem, der tidligere blev indgået mellem ni medlemsstater og USA, naturligvis fortsat vil være gyldige.

Afstemningsresultat

For:	94
Imod:	191
Hverken for eller imod:	25

⁽¹⁾ 610 sager ved udgangen af 2014.

⁽²⁾ Ifølge Handelskammeret i Stockholm var 22 % af 100 sager, der blev afsluttet mellem 2006 og 2011, anlagt af SMV'er. BDI rapporterer, at 30 % af sager anlagt af tyske virksomheder blev anlagt af SMV'er.

⁽³⁾ Europa-Kommissionen — Faktablad om ISDS — 3. oktober 2013.

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

EØSU'S 508. PLENARFORSAMLING DEN 27. OG 28. MAJ 2015

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2011/16/EU for så vidt angår obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger på beskatningsområdet

(COM(2015) 135 final — 2015/0068 (CNS))

og forslag til Rådets direktiv om ophævelse af Rådets direktiv 2003/48/EF

*(COM(2015) 129 final — 2015/0065 (CNS))**(2015/C 332/07)***Hovedordfører: Petru Sorin DANDEA**

Rådet besluttede den 31. marts 2015 under henvisning til artikel 115 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2011/16/EU hvad angår obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger på beskatningsområdet«

(COM(2015) 135 final — 2015/0068 (CNS))

og

»Forslag til Rådets direktiv om ophævelse af Rådets direktiv 2003/48/EF«

(COM(2015) 129 final — 2015/0065 (CNS)).

Den 17. marts 2015 henviste Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs præsidium det forberedende arbejde til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed.

På grund af sagens hastende karakter udpegede EØSU på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj 2015, Petru Sorin Dandea til hovedordfører og vedtog følgende udtalelse med 148 stemmer for, 11 imod og 15 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU tager vel imod Kommissionens direktivforslag, hvorigennem denne fortsætter gennemførelsen af foranstaltningerne i handlingsplanen til bekæmpelse af skattesvig og skatteunddragelse ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(2012) 722 final — En handlingsplan til styrkelse af bekæmpelsen af skattesvig og skatteunddragelse.

1.2. EØSU går ind for, at oplysninger om forhåndsgodkendte grænseoverskridende afgørelser og forhåndsgodkendte prisfastsættelsesordninger skal indgå i mekanismen for obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger, som fastlagt i Rådets direktiv 2011/16/EU, da de i visse tilfælde anvendes af virksomheder, der udfører grænseoverskridende aktiviteter, til at indrette strukturer, der fører til, at skattegrundlaget i medlemsstaterne udhules, og det indre markeds effektivitet undergraves.

1.3. EØSU modsætter sig lovlig skatteunddragelse, der uden at være ulovlig ikke desto mindre er umoralsk, eftersom det betyder, at virksomheder, der benytter sig heraf, i absolutte tal betaler meget lavere skatter end privatpersoner eller små og mellemstore virksomheder.

1.4. EØSU mener, at foranstaltningerne i direktivforslaget kan føre til en væsentlig reduktion af medlemsstaternes indtægtstab, og udvalget anbefaler derfor, at de vedtages så hurtigt som muligt.

1.5. Oplysningerne om forhåndsgodkendte skatteafgørelser og forhåndsgodkendte prisfastsættelsesordninger er meget vigtige og kan hjælpe medlemsstaterne med at identificere kunstige transaktioner. EØSU påpeger imidlertid, at det i mange tilfælde vil kunne vise sig vanskeligt retligt at kvalificere en transaktion som kunstig. Derfor anbefaler EØSU medlemsstaterne at gøre en indsats for at overføre bestemmelserne i direktivet så korrekt som muligt.

1.6. EØSU anbefaler Kommissionen at intensivere sin forhandlingsindsats i OECD, så BEPS-standard (Base Erosion Profit Shifting — udhuling af skattegrundlaget og overførsel af overskud) vedtages og kommer til at omfatte bestemmelserne i direktivforslaget. BEPS-standard og OECD's standard for obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger udgør de mest anvendelige instrumenter i kampen mod skattesvig og skatteunddragelse på globalt plan.

1.7. EØSU glæder sig over Kommissionens forslag om at ophæve Rådets direktiv 2003/48/EF om beskatning af indtægter fra opsparing (»rentebeskatningsdirektivet«). Rådets direktiv 2014/107/EU om ændring af Rådets direktiv 2011/16/EU dækker alle finansielle produkter, herunder dem, der er omfattet af rentebeskatningsdirektivet. Dette forslag om ophævelse sigter mod at undgå, at der sideløbende anvendes to standarder, og gør en forenkling af bestemmelserne mulig.

2. Kommissionens forslag

2.1. Den 18. marts 2015 fremlagde Kommissionen tre dokumenter⁽²⁾, der sigter mod gennemførelsen af foranstaltningerne i handlingsplanen til styrkelse af bekæmpelsen af skattesvig og skatteunddragelse⁽³⁾. Det første dokument, COM(2015) 135 final, er et forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2011/16/EU om administrativt samarbejde på skatteområdet. Det andet er en meddelelse COM(2015) 136 final, hvori der redegøres for de fremskridt, der er gjort for så vidt angår gennemsigtigheden på skatteområdet, samt de foranstaltninger, Kommissionen har truffet for at forbedre den. Det tredje dokument COM(2015) 129 final er et forslag til Rådets direktiv om ophævelse af direktiv 2003/48/EF (direktivet om beskatning af indtægter fra opsparing, også kaldet »rentebeskatningsdirektivet«).

2.2. Med forslaget til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2011/16/EU vil Kommissionen sikre et effektivt, globalt administrativt samarbejde mellem skatteadministrationer ved at etablere en obligatorisk og automatisk udveksling af oplysninger om forhåndsgodkendte grænseoverskridende afgørelser og forhåndsgodkendte prisfastsættelsesordninger, der anvendes af virksomheder. Denne praksis kan i visse tilfælde føre til et lavt beskatningsniveau i den medlemsstat, der udsteder afgørelsen, og kan således kraftigt mindske den indkomst, som skal beskattes i andre berørte medlemsstater.

⁽²⁾ COM(2015) 135 final — Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2011/16/EU hvad angår obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger på beskatningsområdet.
COM(2015) 136 final — Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om gennemsigtighed på skatteområdet til bekæmpelse af skatteunddragelse og skatteundgåelse.

COM(2015) 129 final — Forslag til Rådets direktiv om ophævelse af Rådets direktiv 2003/48/EF.

⁽³⁾ COM(2012) 722 final — En handlingsplan til styrkelse af bekæmpelsen af skattesvig og skatteunddragelse.

2.3. Forslaget til Rådets direktiv om ophævelse af Rådets direktiv 2003/48/EF (direktiv om beskatning af indtægter fra opsparing, også kaldet »rentebeskatningsdirektivet«) er nødvendigt efter vedtagelsen den 9. december 2014 af Rådets direktiv 2014/107/EU om ændring af direktiv 2011/16/EU for så vidt angår obligatorisk automatisk udveksling af informationer på beskatningsområdet, som i EU-lovgivningen indfører den globale standard for automatisk udveksling af oplysninger om finansielle konti, da dette direktiv også vil gælde opsparinger udover andre former for indkomster. Derfor bør rentebeskatningsdirektivet ophæves for at undgå, at to standarder finder anvendelse samtidigt, hvilket også ville medføre en ekstra og uforholdsmæssig stor administrativ byrde for virksomhederne.

2.4. I meddelelsen fra Kommission til Europa-Parlamentet og Rådet om gennemsigtighed på skatteområdet for at bekæmpe skattesvig og skatteunddragelse redegøres for de fremskridt, der er gjort i forbindelse med gennemførelsen af bestemmelserne i handlingsplanen til bekæmpelse af skattesvig og skatteunddragelse. Kommissionen fremlægger her også foranstaltninger, som kunne iværksættes i fremtiden.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Med sit forslag til direktiv om ændring af direktiv 2011/16/EU om administrativt samarbejde på beskatningsområdet fortsætter Kommissionen gennemførelsen af foranstaltningerne i handlingsplanen til bekæmpelse af skattesvig og skatteunddragelse, som den fremlagde i slutningen af 2012 på opfordring af Det Europæiske Råd. I sin udtalelse herom ⁽⁴⁾ glædede EØSU sig over fremlæggelsen af denne plan og gav udtryk for sin støtte til Kommissionen i dens bestræbelser på at bekæmpe denne form for praksis, som har konsekvenser for det indre marked.

3.2. Direktivforslaget har til formål at sikre, at de kategorier af oplysninger, som er genstand for obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger, også kommer til at omfatte oplysninger om forhåndsgodkendte grænseoverskridende skatteafgørelser og forhåndsgodkendte prisfastsættelsesordninger. Virksomhederne beder ofte skatteforvaltningerne om sådanne afgørelser for at få bekræftet, at deres kommercielle aktiviteter er lovlige. Skatteafgørelserne udgør ikke et problem i sig selv, og de anvendes af en lang række medlemsstater. Imidlertid benytter virksomhederne dem ind imellem til at oprette strukturer, som gør, at de kan betale mindre i skat, hvilket betyder, at skattegrundlaget udhules i medlemsstaterne, og det indre marked bliver mindre effektivt. EØSU går ind for, at disse oplysninger skal omfattes af kravet om obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger, for så vidt som de er nødvendige for medlemsstaterne i forbindelse med disses indsats for at komme den aggressive skatteplanlægning til livs.

3.3. De af Kommissionen foreslåede ændringer giver også medlemsstaterne mulighed for at finde frem til de eventuelle strukturer, der er blevet oprettet af virksomhederne, og som fører til en udhuling af medlemsstaternes skattegrundlag, f.eks. ved at virksomhederne opererer med afregningspriser, som gør, at de kan nyde godt af en lav beskatning af indkomsten i andre lande end det medlemsland, hvor indkomsten er oppebåret. EØSU har ved flere lejligheder tilkendegivet sin modstand mod denne form for praksis, som, selv om den ikke er ulovlig, ikke desto mindre er umoralsk, for så vidt som den ansporer medlemsstaterne til at øge beskatningen af de små skatteydere, både virksomheder og personer, som i absolutte tal ender med at betale mere i skat end de store virksomheder.

3.4. Kommissionen erkender, at både skatteundgåelse, der er lovlig, og skattesvig og skatteunddragelse, der er ulovlig, har en betydelig grænseoverskridende dimension, da disse fænomener henter næring i globaliseringen og skatteydernes øgede mobilitet. EØSU mener, at foranstaltningerne i direktivforslaget kan føre til en væsentlig reduktion af medlemsstaternes indtægtstab, og udvalget anbefaler derfor, at de vedtages så hurtigt som muligt.

3.5. Det, at også opsparing indgår i de indtægtskategorier, der obligatorisk og automatisk skal udveksles oplysninger om, og som er omfattet af direktivet om administrativt samarbejde på skatteområdet, gør, at regelsættet forenkles, samtidig med at beskatningsproceduren bliver mere gennemsigtig. EØSU er positiv over for forslaget til direktiv om ophævelse af Rådets direktiv 2003/48/EF (direktiv om beskatning af indtægter fra opsparing i form af rentebetalinger, også kaldet »rentebeskatningsdirektivet«), hvis anvendelsesområde genanvendes og udvides i Rådets direktiv 2014/107/EU om ændring af direktiv 2011/16/EU for så vidt angår obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger på beskatningsområdet.

⁽⁴⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet — En handlingsplan til styrkelse af bekæmpelsen af skattesvig og skatteunddragelse« (EUT C 198 af 10.7.2013, s. 34).

4. Særlige bemærkninger

4.1. Den aggressive skatteplanlægning, som visse virksomheder, der udøver tværnationale aktiviteter, opmuntrer til, koster medlemsstaternes budgetter flere hundrede milliarder EUR om året. EØSU går ind for, at både de nationale forvaltnings forhåndsgodkendte skatteafgørelser og de forhåndsgodkendte prisfastsættelsesordninger kommer til at indgå i den kategori af oplysninger, hvor der kræves obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger, og som er omfattet af artikel 8, stk. 5, litra a), i direktiv 2011/16/EU. Udvalget mener i øvrigt, at denne ændring er et nødvendigt skridt på vejen til at øge gennemsigtigheden på skatteområdet og bekæmpe dette uheldige fænomen.

4.2. Selv om medlemsstaterne ifølge bestemmelserne i direktivforslaget kommer til at få adgang til oplysninger om de to typer af afgørelser, er det imidlertid ingen garanti for, at de strukturer, som anvendes af virksomhederne med henblik på at undgå at betale skat, bliver udryddet. I de fleste tilfælde udnytter disse strukturer huller i de nationale lovgivninger eller indbyrdes uoverensstemmelser mellem disse. EØSU anbefaler, at Kommissionen og medlemsstaterne fortsætter arbejdet med at forenkle og harmonisere den eksisterende lovramme, både på EU-niveau og nationalt niveau.

4.3. Oplysningerne om forhåndsgodkendte skatteafgørelser og forhåndsgodkendte prisfastsættelsesordninger er meget vigtige og kan hjælpe medlemsstaterne med at identificere kunstige transaktioner. Takket være indførelsen af den generelle regel om bekæmpelse af misbrug i medfør af direktiv 2011/96/EU (direktiv om en fælles beskatningsordning for moder- og datterselskaber fra forskellige medlemsstater) kan medlemsstaterne få dækket tabet af skatteindtægter som følge af en kunstig transaktion. EØSU påpeger imidlertid, at det i mange tilfælde vil kunne vise sig vanskeligt retligt at kvalificere en transaktion som kunstig.

4.4. EØSU gentager sit forslag fra en tidligere udtalelse, om at medlemsstaterne bør fastlægge en procedure med henblik på at forbyde adgangen til offentlige midler og EU-midler, når det gælder virksomheder, som opfordrer til lovlig skatteundgåelse eller udøver deres virksomhed via territorier, der anses for at være skattely.

4.5. Med tanke på den store mængde oplysninger, som vil blive underlagt obligatorisk automatisk udveksling, og i betragtning af, at nye typer af oplysninger vil blive føjet til de oplysninger, der allerede er dækket af direktivets artikel 8, anbefaler EØSU, at medlemsstaterne påtager sig at levere de nødvendige menneskelige ressourcer og informationsteknologier til at gennemføre bestemmelserne i direktivforslaget. Desuden mener EØSU, det er nødvendigt, at medarbejderne i de nationale skatteforvaltninger, som har ansvaret for den obligatoriske automatiske udveksling af oplysninger, uddannes både i den korrekte anvendelse af de formularer, som vil blive udformet i samarbejde med Kommissionen, og i indførelsen af oplysningerne i det kommende centralregister, som vil blive forvaltet af Kommissionen.

4.6. På baggrund af de ændringer, der blev foretaget i 2013, og de ændringer, der beskrives i direktivforslaget, skal der ifølge direktiv 2011/16/EU ske udveksling af oplysninger for alle de vigtigste indkomsttyper for fysiske personer og især juridiske personer. Det betyder, at medlemsstaterne får adgang til oplysninger om indtægter oppebåret på EU's territorium. Strukturer oprettet af virksomheder, som opmuntrer til aggressiv skatteplanlægning, indbefatter også i mange tilfælde stater eller områder uden for EU. Da Kommissionens forslag er mere ambitiøst end det udkast til BEPS-standard (udhuling af skattegrundlaget og overførsel af overskud), som i øjeblikket er til forhandling i OECD, anbefaler EØSU Kommissionen og medlemsstaterne at øge samarbejdsbestræbelserne, således at BEPS-standard og standarden for obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger bliver egentlige globale standarder.

4.7. EØSU glæder sig over Kommissionens forslag om at ophæve Rådets direktiv 2003/48/EF om beskatning af indtægter fra opsparing (»rentebeskatningsdirektivet«). Konkret dækker Rådets direktiv 2014/107/EU om ændring af Rådets direktiv 2011/16/EU som forklaret alle finansielle produkter, herunder dem, der er omfattet af rentebeskatningsdirektivet. Formålet med det her behandlede direktivforslag er at undgå, at der sideløbende anvendes to standarder for udveksling af oplysninger om finansielle konti. På den måde forenkles reglerne på skatteområdet, og gennemsigtigheden øges.

Bruxelles, den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets afgørelse om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker

(COM(2015) 98 final — 2015/0051 (NLE))

(2015/C 332/08)

Ordfører: Carlos Manuel TRINDADE

Medordfører: Vladimíra DRBALOVÁ

Rådet besluttede den 10. marts 2015 under henvisning til artikel 148 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Rådets afgørelse om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker«

(COM(2015) 98 final — 2015/0051 (NLE)).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, der vedtog sin udtalelse den 7. maj 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj 2015, følgende udtalelse med 109 stemmer for, 9 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Den langvarige og vedvarende økonomiske krise i EU har haft meget negative følger for beskæftigelsen — især i form af langtidsarbejdsløshed og en langsom og vanskelig overgang fra uddannelse til arbejdsmarked for de unge — og for fattigdomsniveauet i størstedelen af medlemsstaterne på trods af den indsats, der er gjort, og de truffene foranstaltninger. I stedet for den ønskede konvergens mellem økonomierne er forskellene mellem landene og mellem medlemsstaternes regioner blevet øget. EØSU mener, at denne situation er uacceptabel og anbefaler, at Kommissionen sammen med medlemsstaterne fastsætter detaljerede og kortsigtede mål og foranstaltninger for at rette op herpå.

1.2. EØSU noterer med tilfredshed, at Kommissionen har ændret beskæftigelsesretningslinjerne for 2015 for at afspejle den aktuelle situation og afhjælpe mange af de økonomiske og sociale svagheder.

1.3. Navnlig i bevidstheden om, at der er en stærk vekselvirkning mellem de overordnede retningslinjer for de økonomiske politikker og beskæftigelsesretningslinjerne, opfordrer EØSU Kommissionen og medlemsstaterne til øjeblikkeligt at foretage de nødvendige ændringer i de økonomiske, finansielle og sociale politikker med henblik på fuldstændig opfyldelse af målsætningerne i Europa 2020-strategien på grundlag af strukturreformer.

1.4. EØSU har taget vel imod den sociale investeringspakke⁽¹⁾ og glædet sig over lanceringen af ungdomsgarantien, hvortil det fremsatte forslag til forbedringer⁽²⁾. Disse bidrag fra EØSU er fortsat relevante og bør nyde passende opmærksomhed fra Kommissionens side under det europæiske semester. Medlemsstaternes rolle i forbindelse med styrkelsen af de offentlige investeringer med henblik på jobskabelse er afgørende, og beskæftigelsesaspektet bør være et vigtigt kriterium ved udvælgelse af forslagene.

1.5. Efter EØSU's mening bør de nye retningslinjer for beskæftigelsen overvinde svaghederne og bane vejen for en stærk mobilisering af alle de økonomiske og sociale aktører med udgangspunkt i passende og realistiske politikker, der øger væksten og konkurrenceevnen og fører til jobskabelse, med det formål at gennemføre Europa 2020-strategien (og den intelligente, bæredygtige og inklusive vækst, som den sigter mod) og opnå bedre levevilkår for de europæiske borgere samt en harmonisering af disse vilkår på et stadigt stigende niveau.

⁽¹⁾ EUT C 226 af 16.7.2014, s. 21.

⁽²⁾ SOC/522, 18.3.2015 — EØSU's udtalelse om Ungdomsbeskæftigelses-initiativet — forfinansiering (endnu ikke offentliggjort i EUT).

1.6. EØSU udtrykker dyb bekymring over den fortsatte sparepolitik i EU, som forhindrer gennemførelsen af målene om øget beskæftigelse og bekæmpelse af fattigdom. EØSU undrer sig i denne forbindelse over, at Kommissionen såvel i den fælles rapport om beskæftigelsen som i retningslinjerne for beskæftigelsen fuldstændig ignorerer risikoen for, at den lave inflation ender i deflation.. Visse grupper er blevet særligt hårdt ramt, såsom unge, lavtuddannede, langtidsledige, kvinder, personer med handicap, migranter, børn, romaer og enlige forsørgere. EØSU er af den opfattelse, at retningslinjerne for beskæftigelsen ikke i tilstrækkelig grad afspejler behovet for at gøre bekæmpelse af arbejdsløshed og fattigdom til centrale mål i EU's og medlemsstaternes politik.

1.6.1. EØSU mener, at EU er kommet til kort med hensyn til at skabe og tilbyde beskæftigelsesmuligheder, og at der stadig er mange udfordringer, som EU sammen med medlemsstaterne hurtigt skal finde et passende svar på:

- a) de fortsat høje arbejdsløshedstal i mange medlemsstater
- b) den uacceptabelt høje ungdomsarbejdsløshed
- c) den alarmerende langtidsledighed
- d) den stigende segmentering af arbejdsmarkedet og den fortsatte vækst i atypiske kontrakter
- e) de nye jobs lave kvalitet
- f) den høje risiko for social udstødelse og isolation, navnlig af børn, romaer, immigranter og hjemløse, som fører til manglende kontakt med arbejdsmarkedet og til øget fattigdom
- g) det stigende antal lavtlønnede og »fattige i arbejde«
- h) de voksende uligheder mellem medlemsstaterne og inden for disse
- i) arbejdskraftens lave mobilitet i EU
- j) den fortsatte ulighed mellem kønnene og kvinders højere risiko for fattigdom
- k) misforholdet mellem udbud og efterspørgsel af arbejdskraft på grund af kvalifikationskløften og den lave andel af personer, der overgår fra skole til arbejde
- l) arbejdsmarkedsparternes og civilsamfundets utilstrækkelige deltagelse i arbejdsmarkedspolitikkerne.

1.6.2. Retningslinjerne bør fastsætte kvantificerede mål for beskæftigelsen og fattigdomsbekæmpelsen, og disse mål bør suppleres af kvantificerbare målsætninger for de sårbare grupper. Medlemsstaternes mål bør, selv om der tages hensyn til specifikke forhold, være tilstrækkeligt ambitiøse til, at EU kan opfylde de fastsatte mål for EU som helhed.

1.6.3. Efter EØSU's mening udgør den manglende kvantificering på mellemlangt og kort sigt i retningslinjerne en svaghed ved den europæiske tilgang til beskæftigelse og fattigdom. Hvis det helt overlades til medlemsstaterne selv at fastsætte de generelle og specifikke mål, vil det svække deres engagement i beskæftigelsespolitikken og politikkerne til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse.

1.6.4. EØSU opfordrer Kommissionen til at fremme den sociale økonomi som et af midlerne til at øge de arbejdsløses og de sårbare gruppers muligheder på arbejdsmarkedet og anbefaler medlemsstaterne at bidrage med passende og bæredygtig finansiering.

1.6.5. EØSU er enig i Kommissionens konstatering af SMV'ernes begrænsede adgang til finansiering, hvilket er en stor hindring for jobskabelsen. Udvalget bemærker endvidere med bekymring, at udviklingen i ECB's politik ikke har givet realøkonomien bedre finansieringsvilkår, hvilket EU og medlemsstaterne bør være særligt opmærksomme på. SMV'ernes jobskabelsespotentiale bør udnyttes bedre ved at give bedre adgang til finansiering, til de nye informations- og kommunikationsteknologier (ikt) og til markedsmuligheder, og man må heller ikke glemme de mellemstore og store virksomheders rolle i denne proces.

1.6.6. EØSU er overbevist om, at en tilbagevenden til vækst med henblik på en forbedring af arbejdsmarkedet især bør ske gennem en styrkelse af den indenlandske efterspørgsel, navnlig gennem betydelige offentlige investeringer som katalysatorer for private investeringer. Det er vejen frem for at bringe Europa tættere på fuld beskæftigelse, hvilket stadig er et centralt mål for EØSU.

1.6.7. EØSU mener, at de sociale aspekter i offentlige kontrakter kan spille en vigtig rolle for en forbedring af arbejdsmarkedets kvalitet. Alle offentlige kontrakter bør indeholde bestemmelser, der forbyder kontrahenten og dennes underleverandører at anvende usikre ansættelsesforhold, tvungen selvstændig virksomhed eller meget lange betalingsfrister for fakturaer.

1.6.8. EØSU opfordrer medlemsstaterne til mere effektivt at inddrage arbejdsmarkedets parter i politikkerne om arbejdsmarkedsregulering, navnlig med hensyn til at fremme kollektive overenskomster, styrke aktive arbejdsmarkeds- politikker, reducere segmenteringen af arbejdsmarkedet og øge investeringerne i menneskelig kapital for at tackle de sociale risici og opnå større social inklusion.

1.6.9. EØSU opfordrer til en revision af forslaget til retningslinjer for beskæftigelsen med følgende ændringer:

- Retningslinje 5: I første sætning tilføjes »(...) mindske forhindringer for virksomheders ansættelse af folk, **fremme beskæftigelsens stabilitet og kvalitet** (...)», og i slutningen af denne sætning tilføjes »**og kræve en ambitiøs anvendelse af sociale investeringer med det formål at stimulere beskæftigelsen.**«.
- Retningslinje 6: Der tilføjes et **specifikt og målbart mål for bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden og en regelmæssig evaluering af, om midlerne bruges hensigtsmæssigt.**
- Retningslinje 7:
 - Arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet bør inddrages mere i udformningen og gennemførelsen af de relevante reformer, **men dette bør ske under hensyntagen til de nationale forhold og med respekt for de nationale arbejdsmarkedsparters autonomi.**
- Sidst i første afsnit tilføjes: »Offentlige institutioner skal give positive eksempler med hensyn til kvaliteten af ansættelsen, navnlig sociale aspekter i aftaler om offentlige indkøb, herunder rekruttering af langtidsledige og personer, der er udstødt fra arbejdsmarkedet«.
- Der tilføjes følgende definition af »beskæftigelse af høj kvalitet«: »Der bør sikres beskæftigelse af høj kvalitet i form af **rimelige/passende lønninger, stabile ansættelsesvilkår og arbejdstagerrepræsentation**, socioøkonomisk sikkerhed, (...)«, og retningslinjens titel ændres til: »Forbedre arbejdsmarkedernes måde at fungere på **for at skabe beskæftigelse af høj kvalitet**«.
- Retningslinje 8: **Forslaget om automatisk sammenkædning mellem medlemsstaternes lovbestemte pensionsalder og den forventede levealder fjernes**, og til gengæld tilføjes **nødvendigheden af at tilskynde til foranstaltninger, der tilnærmer den faktiske pensionsalder til den lovbestemte pensionsalder.**

2. Indledning

2.1. I den årlige vækstundersøgelse⁽³⁾, der indledte det femte europæiske semester, anbefaler Kommissionen tre grundpiller for EU's økonomiske og sociale politik i 2015: et koordineret boost til investeringerne, et fornyet engagement i strukturreformer og stræben efter finanspolitisk ansvarlighed.

⁽³⁾ COM(2014) 902 final.

2.2. Den fælles rapport om beskæftigelsen, der er en integreret del af pakken af dokumenter, der blev offentliggjort sammen med den årlige vækstundersøgelse ⁽⁴⁾, undersøger udviklingen i beskæftigelsen og den sociale situation i Europa med udgangspunkt i anvendelsen af retningslinjerne for beskæftigelsen, de nationale reformprogrammer og de nationale landespecifikke anbefalinger.

2.3. I 2014 lå væksten i BNP på 1,3 % i EU og på 0,8 % i euroområdet. I 2015 bliver væksten lidt højere (henholdsvis 1,5 % og 1,1 %), og i 2016 forventes en forbedring (henholdsvis 2,0 % og 1,7 %). Der findes interne faktorer, som forhindrer en højere vækst i EU. Den fortsatte risiko for lav vækst, tæt på »nulinfation«, og den store arbejdsløshed udgør de vigtigste bekymringer.

2.4. EØSU er helt enig i, at det lave investeringsniveau vanskeliggør genopretningen i Europa. Udvalget bifalder derfor Kommissionens hensigt om at styrke konkurrenceevnen og stimulere investeringerne med det formål at skabe beskæftigelse og bemærker, at »Investeringsplan for Europa« ⁽⁵⁾ er et skridt i den rigtige retning, men at planen er for begrænset, eftersom den ignorerer behovet for store offentlige investeringer og kun omfatter investeringer i infrastruktur, men ikke nævner noget om sociale investeringer ⁽⁶⁾. EØSU anbefaler, at de fremtidige offentlige investeringer ikke medregnes i beregningen af underskuddet i henhold til EU's budgetregler, og understreger behovet for nye tilgange til mobilisering af ressourcer og for at finde frem til en måde, hvorpå overskuddet af ressourcer i nogle medlemsstater kan afbalanceres med underskuddet i andre medlemsstater.

2.5. I denne udtalelse gentager EØSU sine anbefalinger fra tidligere udtalelser ⁽⁷⁾, som ikke er blevet fulgt op af Kommissionen.

3. Fortsat stor arbejdsløshed, herunder langtids- og ungdomsarbejdsløshed, fattigdom og social ulighed i Europa

3.1. I dette afsnit fremlægges de vigtigste aspekter i den fælles rapport om beskæftigelsen ⁽⁸⁾ vedrørende den aktuelle sociale situation i EU.

3.2. Europa befinder sig fortsat i en særdeles vanskelig situation for så vidt angår **arbejdsløsheden** ⁽⁹⁾ med store forskelle mellem medlemsstaterne. I dag er der i EU 24,1 mio. arbejdsløse, og arbejdsløshedsprocenten svinger fra 4,8 % i Tyskland og 4,9 % i Østrig til 23,7 % i Spanien og 25,8 % i Grækenland.

3.2.1. Fra de første kvartaler af 2008 til 2014 ⁽¹⁰⁾ faldt heltidsbeskæftigelsen med 8,1 mio. arbejdspladser, mens deltidsbeskæftigelsen voksede stabilt (mere end 4 mio. arbejdspladser). Det erkendes endvidere, at tilpasningerne især gik ud over de midlertidige arbejdspladser (kontrakter, der ikke blev forlænget).

3.2.2. Langtidsledigheden stiger fortsat og er i det seneste år steget fra 45 % til 49 % (udtrykt i procent af den samlede arbejdsløshed). Risikoen for marginalisering er øget i Europa, eftersom »hver femte langtidsledige i EU aldrig [har] arbejdet, og tre fjerdele er unge mennesker under 35 år« ⁽¹¹⁾.

3.2.3. De unge ⁽¹²⁾ og de lavtuddannede arbejdstagere er blevet hårdest ramt af den stigende arbejdsløshed, og arbejdsløshedsprocenten for disse grupper er næsten dobbelt så stor som den samlede arbejdsløshed. Ungdomsarbejdsløsheden svinger fra 7,6 % i Tyskland og 9,1 % i Østrig til 50,7 % i Grækenland og 53,7 % i Spanien.

⁽⁴⁾ COM(2014) 906 final.

⁽⁵⁾ COM(2014) 903 final.

⁽⁶⁾ ECO/374, 19.3.2015 — En investeringsplan for Europa (endnu ikke offentliggjort i EUT).

⁽⁷⁾ EUT C 133 af 9.5.2013, s. 77; EUT C 11 af 15.1.2013, s. 65; EUT C 143 af 22.5.2012, s. 94 og EUT C 21 af 21.1.2011, s. 66.

⁽⁸⁾ COM(2014) 906 final.

⁽⁹⁾ Selv om den var 0,3 procentpoint lavere end i december 2013, lå arbejdsløsheden i de 28 EU-medlemsstater i december 2014 på 9,9 % (11,4 % i euroområdet).

⁽¹⁰⁾ COM(2014) 906 final.

⁽¹¹⁾ Idem.

⁽¹²⁾ Selv om den var 1,7 procentpoint lavere end i december 2013, lå ungdomsarbejdsløsheden i de 28 EU-medlemsstater i december 2014 på 21,4 % (23 % i euroområdet).

3.3. Denne udvikling i arbejdsløsheden afspejler sig ligeledes i EU's **beskæftigelsesfrekvens**, der fortsat udvikler sig negativt⁽¹³⁾, hvilket gør det mål på 75 %, der blev fastsat for 2020, praktisk taget uopnåeligt. Der er endvidere store ubalancer i udviklingen af beskæftigelsen mellem arbejdsmarkedets forskellige segmenter, mellem de enkelte medlemsstater og mellem regionerne i medlemsstaterne.

3.3.1. I 2013 havde medlemsstaterne i det sydlige Europa de laveste beskæftigelsesfrekvenser. Mellem 2008 og 2013 oplevede mange medlemsstater mod syd et betydeligt fald i deres beskæftigelsesfrekvens, mens visse medlemsstater mod nord forbedrede eller fastholdt den.

3.3.2. Mellem 2008 og 2013 faldt beskæftigelsesfrekvensen for unge (15-24 år) fra 37 % til blot 32 %, et fald på fem procentpoint⁽¹⁴⁾. I otte medlemsstater faldt beskæftigelsesfrekvensen for unge med 12 procentpoint eller mere. Tyskland er det eneste land, hvor beskæftigelsesfrekvensen for unge ikke faldt (47 %).

3.4. Det bemærkes i meddelelsen, at **risikoen for fattigdom og social udstødelse** er øget betydeligt, og at forskellen mellem de forskellige medlemsstater forstærkes. Mellem 2008 og 2012 voksede antallet af europæere, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, med 9 mio., hvilket svarer til 25,1 % af befolkningen. For EØSU er det uacceptabelt, at risikoen for fattigdom og social udstødelse i mange europæiske lande fortsat er meget høj og er blevet forværret i de senere år⁽¹⁵⁾.

3.4.1. Der noteres et stigende antal husstande, hvor der ingen erhvervsaktivitet er, eller som er ramt af underbeskæftigelse, og fattigdom blandt personer i arbejde. I 2013 led næsten 32 mio. mennesker alvorlige materielle afsavn.

3.4.2. Risikoen for fattigdom eller social udstødelse blandt børn er steget, og enlige forsørgeres risiko for fattigdom er dobbelt så stor som for familier med to voksne⁽¹⁶⁾. Fattigdomsrisikoen for borgere fra tredjelande er også dobbelt så stor som for medlemsstaternes borgere (49 % mod 24 % i 2012). Næsten 31 % af alle familier med tre eller flere børn er truet af fattigdom eller social udstødelse.

3.4.3. Siden 2011 er de sociale udgifter faldet, hvilket har forværret de økonomiske og sociale vilkår⁽¹⁷⁾. I visse medlemsstater har personer, der befinder sig i en sårbar situation og har lave indtægter, fortsat vanskeligt ved at få adgang til sundhedspleje, navnlig i Finland, Portugal og Grækenland.

3.5. **Segmenteringen af arbejdsmarkedet** er fortsat betydelig i flere medlemsstater med en høj andel af midlertidig beskæftigelse (40 %) og deltidsbeskæftigelse (30 %) blandt de unge, og der er fortsat manglende ligeløn mellem mænd og kvinder og få personer, der overgår fra ansættelseskontrakter med en ringe grad af beskyttelse til kontrakter med en større grad af beskyttelse.

4. Generelle bemærkninger til de foreslåede retningslinjer

4.1. Resultaterne af den nylige offentlige høring om Europa 2020-strategien⁽¹⁸⁾ viser, at EU med hensyn til beskæftigelse, F&U og fattigdom er langt fra at nå de fastsatte mål. Dataene for 2013 viser en beskæftigelsesfrekvens på 68,4 % (meget langt fra målet på 75 %), et investeringsniveau i F&U på 2,0 % af BNP (ganske langt fra målet på 3 %) og 122 mio. mennesker, der trues af fattigdom og social udstødelse (temmelig langt fra målet på 97 mio. mennesker).

4.2. EØSU noterer sig de fremskridt, Kommissionen har gjort i disse retningslinjer i forhold til retningslinjerne fra 2010, og glæder sig over den mere positive tilgang i retningslinje 5.

4.3. I lyset af den langvarige økonomiske og finansielle krise og den fortsat meget svage genopretning bør bekæmpelse af arbejdsløshed og fattigdom være centrale mål i EU's og medlemsstaternes politik. EØSU er af den opfattelse, at initiativerne til overvågning af arbejdsmarkedet, af overgangen fra skole til job og af fattigdomsbekæmpelsen bør forbedres og omfatte specifikke mål og foranstaltninger for de mest sårbare grupper.

⁽¹³⁾ I 2013 var beskæftigelsesfrekvensen i EU på 68,4 % mod 70,3 % i 2008 (1,9 procentpoint lavere).

⁽¹⁴⁾ Mellem 2008 og 2013 var faldet i beskæftigelsesfrekvensen (20-64 år) i euroområdet på 2,5 procentpoint, nærmere bestemt et fald fra 70,2 % i 2008 til 67,7 % i 2013.

⁽¹⁵⁾ COM(2014) 906 final.

⁽¹⁶⁾ I 2012 var tallene i de 28 EU-medlemsstater henholdsvis 47,8 % og 24,4 %.

⁽¹⁷⁾ COM(2014) 906 final.

⁽¹⁸⁾ COM(2015) 100 final.

4.4. EØSU bemærker, at retningslinjerne for beskæftigelsen ikke indeholder kvantitative mål, hvilket formindsker medlemsstaternes forpligtelse til at gennemføre fælles mål for den europæiske beskæftigelse. EØSU har i flere af sine udtalelser fremlagt forslag om fastsættelse af målbare mål, navnlig vedrørende ligestilling, de unges beskæftigelse, bekæmpelse af ansættelsesforhold med utilstrækkelig social sikring, bekæmpelse af fattigdom (også blandt personer, der er i arbejde) og beskæftigelse for migranter og personer med handicap ⁽¹⁹⁾.

4.5. De sociale aspekter i forbindelse med offentlige kontrakter bør medtages som et af de vigtigste midler til at øge arbejdsmarkedets kvalitet og fremme efterspørgslen efter arbejdskraft.

4.6. Den europæiske beskæftigelsesstrategi bør indeholde klare mål om reduktion af ungdomsarbejdsløsheden, nedbringelse af antallet af langtidsledige, tilbud om beskæftigelse eller uddannelse til de unge inden for en meget kort frist, passende børnepasningsmuligheder med henblik på at forene arbejde og familieliv, reduktion af ulighederne mellem mænd og kvinder og bekæmpelse af fattigdom, og samtidig må der foretages en evaluering af de trufne foranstaltningers effektivitet. Retningslinjerne fra 2010 har ikke bidraget nævneværdigt til at forbedre beskæftigelsen og reducere fattigdommen, og de manglende fremskridt understreger behovet for, at Unionen og dens medlemsstater øjeblikkeligt finder nogle mere ambitiøse løsninger.

5. Særlige bemærkninger og forslag til ændring af de fire retningslinjer for beskæftigelsen

5.1. Retningslinje 5: Fremme af efterspørgslen efter arbejdskraft

5.1.1. EØSU støttede udtrykkeligt EU's målsætning om at øge beskæftigelsesfrekvensen til 75 % inden 2020. Udvalget finder imidlertid den negative tendens, der er konstateret i de seneste år, bekymrende, hvorfor der er behov for en ændring af politikkerne for fortsat at kunne nå dette mål.

5.1.2. EØSU anerkender, at staten og offentlige investeringer spiller en afgørende rolle for jobskabelsen. Udvalget kræver derfor en stor indsats med hensyn til offentlige investeringer og intelligente og ambitiøse beskæftigelsespolitikker med sigte på jobskabelse, ligesom beskæftigelsesaspektet bør være et vigtigt kriterium ved tildeling af offentlige kontrakter. »Teknologiske«, »grønne« og »hvide« job samt grupperne »unge« og »langtidsledige« bør prioriteres i retningslinjerne for beskæftigelsen.

5.1.3. EØSU glæder sig over de foranstaltninger, der sigter på at fremme jobskabelsen, navnlig støtten til SMV'er og iværksættere samt fremme af social økonomi og social innovation, og opfordrer derfor EU og medlemsstaterne til at satse på de nævnte foranstaltninger. Samtidig kræver det, at jobskabelsen sker på et bæredygtigt grundlag. Udvalget foreslår i denne forbindelse, at der i første sætning i retningslinje 5 tilføjes »(...) mindske forhindringer for virksomheders ansættelse af folk, fremme beskæftigelsens stabilitet og kvalitet (...)«.

5.1.4. EØSU har længe været af den opfattelse, at der bør sættes på F&U, uddannelse, infrastrukturer, sundhed og sociale ydelser med det sigte at skabe beskæftigelse og større økonomisk vækst. EØSU har i denne forbindelse påpeget de mange positive virkninger af sociale investeringer i beskæftigelse og har anbefalet, at fremme af investeringer bliver et centralt element ved revisionen af de integrerede retningslinjer ⁽²⁰⁾.

5.1.5. Hvad angår beskatning, anbefaler EØSU ændringer, der letter skatten på arbejde, forudsat at det ikke går ud over den sociale beskyttelse og andre sociale udgifter, der i øvrigt bør forbedres. Alle indkomster bør på passende vis bidrage til at finansiere de sociale sikringsordninger. Det er derfor nødvendigt at overveje andre indtægtskilder, der kan kompensere for denne reduktion (f.eks. EU's egne indtægter ⁽²¹⁾), beskatning af finansielle transaktioner og ejendoms- og virksomhedsskatter).

5.1.6. EØSU er enig med Kommissionen i, at der er behov for social dialog og kollektive overenskomster i henhold til de enkelte landes særlige forhold og med respekt for arbejdsmarkedsparternes autonomi. Fastsættelse af nationale mindstelønninger og forhøjelse af de laveste lønninger bidrager positivt til en stigning i den indenlandske efterspørgsel og til nedbringelse af fattigdommen.

⁽¹⁹⁾ EUT C 242 af 23.7.2015, s. 9, EUT C 12 af 15.1.2015, s. 16; EUT C 354 af 28.12.2010, s. 8; EUT C 318 af 23.12.2009, s. 52; EUT C 318 af 23.12.2009, s. 15 og EUT C 318 af 23.12.2009, s. 113.

⁽²⁰⁾ EUT C 226 af 16.7.2014, punkt 1.5 og 5.3.3.

⁽²¹⁾ Som beskrevet i udtalelse ECO/377 — En europæisk skat som en egen indtægt for EU (endnu ikke offentliggjort i EUT).

5.2. Retningslinje 6: Styrke udbuddet af arbejdskraft og kvalifikationer

5.2.1. Som påpeget af EØSU bidrager en politik, der tager sigte på beskæftigelse af høj kvalitet og fastsætter ambitiøse mål for uddannelse, erhvervsuddannelse og livslang læring, betydeligt til vækst og øget produktivitet. Udvalget glæder sig derfor over, at Kommissionen prioriterer bekæmpelse af skolefrafald og af misforholdet mellem udbuddet af kvalifikationer og arbejdsmarkedets behov.

5.2.2. Til trods for visse »positive udviklingstendenser vedrørende ungdomsarbejdsløsheden«⁽²²⁾ mener EØSU, at situationen fortsat er meget alvorlig i visse medlemsstater, navnlig i de sydeuropæiske lande, og at det er uacceptabelt, at disse forskelle mellem landene er så markante og vedholdende. EØSU har derfor flere gange krævet ambitiøse mål for bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, såvel inden for rammerne af Europa 2020-strategien som i retningslinjerne for beskæftigelsen, og det kræver derfor, at der, uanset revisionen af Europa 2020-strategien, fastsættes et kvantificeret mål om reduktion af ungdomsarbejdsløsheden i denne retningslinje.

5.2.3. EØSU finder det meget bekymrende, at antallet af unge, der hverken arbejder, studerer eller deltager i nogen form for uddannelse eller undervisning, er steget betydeligt i halvdelen af medlemsstaterne. Medlemsstaterne bør etablere systemer for livslang læring og videreuddannelse for alle aldersgrupper EØSU opfordrer EU og medlemsstaterne til hurtigst muligt at gennemføre de nationale planer vedrørende ungdomsgarantien og tildele de relevante institutioner de nødvendige midler. Samtidig bør de evaluere de nationale planers kvalitet og resultaterne af de finansielle midler, der allerede er anvendt.

5.2.4. På grund af det øgede antal langtidsledige anser EØSU det for meget vigtigt, at EU og medlemsstaterne udvikler nationale planer til bekæmpelse af langtidsledighed i stil med de nuværende planer vedrørende ungdomsgarantien, og at de fastsætter mål for reduktion af langtidsledigheden.

5.2.5. EØSU mener, at udvikling af de lavtuddannede arbejdstageres kvalifikationer og fremme af voksenuddannelse er essentielt, idet kvalifikationer bør forbedres, så de passer bedre til arbejdsmarkedets behov. Medlemsstaterne skal tilbyde uddannelsesmuligheder til alle arbejdsløse og beskæftigede. Der bør derfor i forbindelse med denne retningslinje overvejes og kræves foranstaltninger såsom fastsættelse af indikatorer for offentlige og private investeringer i erhvervsuddannelse og ret for arbejdstagerne til lønnet uddannelsesorlov. Fremme af lærlingeuddannelser og modernisering af uddannelsesprogrammerne er ligeledes vigtigt for at lette overgangen fra skole til arbejde, hvorfor virksomhederne bør gøres opmærksomme på vigtigheden af uddannelse.

5.3. Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes måde at fungere på

5.3.1. EØSU glæder sig over, at denne retningslinje understreger behovet for at sikre beskæftigelse af høj kvalitet i form af socioøkonomisk sikkerhed, uddannelse og uddannelsesmuligheder, arbejdsforhold (herunder sundhed og sikkerhed) og balance mellem arbejde og privatliv. EØSU kræver dog, at der medtages en definition af beskæftigelse af høj kvalitet, herunder rimelige/passende lønninger, stabile ansættelsesvilkår og arbejdstagerrepræsentation EØSU understreger behovet for at overvåge arbejdsmarkedet, navnlig med hensyn til opnåelse af et mindre segmenteret arbejdsmarked og de kvalitative aspekter ved de nye job, der skabes.

5.3.2. Som påpeget af EØSU er beskæftigelsens kvalitative dimension yderst vigtigt, eftersom jobskabelse for enhver pris uden anstændige/værdige økonomiske og sociale vilkår (lavtlønnede, usikre job uden sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen) ikke er nogen løsning. Det er derfor nødvendigt at vende denne tendens, der er konstateret i mange medlemsstater. For at understrege denne prioritet foreslår EØSU, at titlen på retningslinje 7 ændres til: »Forbedre arbejdsmarkedernes måde at fungere på **for at skabe beskæftigelse af høj kvalitet**«.

5.3.3. EØSU mener, at der bør følges systematisk op på de skabte job med udgangspunkt i kvalitative kriterier. Arbejdsmarkedsløvgivningen bør fremme langfristede kontrakter. Uanset kontraktens art skal ingen arbejdstager kunne berøves sin ret til passende arbejdstagerbeskyttelse. Atypiske kontrakter skal være undtagelsen fra reglen i stedet for at blive reglen. EØSU understreger behovet for, at medlemsstaterne fortsætter indsatsen for at integrere den uformelle økonomi i den formelle økonomi og udrydde sort arbejde.

⁽²²⁾ COM(2014) 906 final.

5.3.4. Efter EØSU's mening bør offentlige institutioner være rollemodeller med hensyn til beskæftigelse af høj kvalitet, for denne forpligtelse må ikke ignoreres i forbindelse med udlicitering og offentlige udbud. De offentlige institutioner bør derfor i forbindelse med offentlige udbud fuldt ud udnytte mulighederne for at tilgodese de sociale aspekter, der er fastsat i direktiv 2014/24/EU, for at sikre beskæftigelse af høj kvalitet, samtidig med at de undgår usikre kontrakter eller tvungen selvstændig virksomhed og pålægger underleverandører at indgå rimelige kontrakter.

5.3.5. EØSU er enig med Kommissionen i behovet for at styrke de aktive arbejdsmarkedspolitikker og sikre et bedre samspil med de passive politikker. De offentlige arbejdsformidlere bør være særligt opmærksomme på at lette overgangen fra arbejdsløshed til beskæftigelse med anstændige økonomiske vilkår i overgangsperioderne og yde individuel og rettidig støtte til de arbejdsløse. De aktive politikker bør styrkes og ikke svækkes. Det betyder, at der skal sikres et passende finansielt grundlag i krisetider, og når arbejdsmarkedet befinder sig i en alvorlig situation.

5.3.6. EØSU er enig i, at arbejdstagernes mobilitet inden for EU bør øges under forudsætning af, at mulighederne for overførsel af pensioner og anerkendelse af kvalifikationer sikres, og at arbejdstagerne behandles i overensstemmelse med de gældende arbejdsvilkår i modtagerlandet. Arbejdstagere fra tredjelande skal også behandles værdigt ved at sikre overholdelse af lovgivningen og afskaffe misbrug.

5.4. Retningslinje 8: Sikre retfærdighed, bekæmpe fattigdom og fremme lige muligheder

5.4.1. EØSU mener, at den voksende sociale ulighed i Europa nødvendiggør en forstærket bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse, hvilket kræver specifikke foranstaltninger rettet mod de sårbare grupper, navnlig børn og unge, enlige forsørgere, migranter, mindretal, personer med handicap, ældre, romaer og hjemløse. Som påpeget af EØSU burde denne retningslinje fokusere på nedbringelse af fattigdomsrisici og fastsætte konkrete mål ⁽²³⁾.

5.4.2. EØSU minder om, at en reduktion af fattigdomsrisikoen kræver fælles stabile og troværdige indikatorer med henblik på at overvåge de fremskridt, der er gjort. Selv om der har været en positiv udvikling, insisterer EØSU på behovet for at udvikle nye indikatorer, der navnlig gør det muligt at måle forholdet mellem indkomst og købekraft i de enkelte medlemsstater.

5.4.3. EØSU insisterer på behovet for at sikre en garanteret mindsteindkomst ⁽²⁴⁾ og imødegå situationer med lave lønninger ved hjælp af foranstaltninger, der forhindrer fattigdom blandt personer i arbejde og social udstødelse. Selv om der findes lovbestemte kontraktlige bestemmelser, er det nødvendigt i videst mulige omfang at begrænse usikre kontrakter og fremme stabile kontrakter med social sikring, investere i uddannelse og jobskabelse, bekæmpe ungdomsarbejdsløshed og fremme integrationen af udstødte personer samt sikre social beskyttelse i overgangen fra uddannelse til beskæftigelse.

5.4.4. EØSU opfordrer EU og medlemsstaterne til at styrke foranstaltningerne til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse ved at fokusere på de mest truede grupper og fastsætte specifikke mål for integrering af disse personer i samfundet og på arbejdsmarkedet.

5.4.5. EØSU minder om, at den bedste måde at bekæmpe fattigdommen på er at skaffe mennesker kvalitetsjob, styrke deres deltagelse i arbejdsmarkedet og i samfundet samt øge deres beskæftigelsesegnethed og tilpasningsevne.

5.4.6. I tidligere udtalelser ⁽²⁵⁾ har EØSU også fastholdt sin udtalte skepsis over for logikken i at forhøje den lovmæssige pensionsalder for at imødegå de demografiske udfordringer. Man bør hellere fokusere på at lade den faktiske pensionsalder nærme sig den lovbestemte pensionsalder. Det er vigtigt at tilnærme den faktiske pensionsalder mere til medlemsstaternes lovbestemte pensionsalder (hvilket først og fremmest skal ske ved at tilpasse arbejdsforholdene til arbejdstagernes alder ⁽²⁶⁾). Det er således nødvendigt at ændre teksten i retningslinje otte om pensionsreformen i overensstemmelse hermed.

Bruxelles den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²³⁾ EUT C 21 af 21.1.2011, s. 66.

⁽²⁴⁾ EUT C 170 af 5.6.2014, s. 23.

⁽²⁵⁾ EUT C 318 af 29.10.2011, s. 1, punkt 2.2.

⁽²⁶⁾ EUT C 318 af 29.10.2011, s. 1, afsnit 2 og 6.

BILAG

til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Følgende ændringsforslag blev forkastet, men opnåede mindst en fjerdedel af de afgivne stemmer:

Punkt 1.6

Tekst tilføjes:

»EØSU udtrykker ~~der~~ bekymring over den fortsatte sparepolitik i nogle EU-lande, som forhindrer gennemførelsen af målene om øget beskæftigelse og bekæmpelse af fattigdom. EØSU undrer sig i denne forbindelse over, at Kommissionen såvel i den fælles rapport om beskæftigelsen som i retningslinjerne for beskæftigelsen fuldstændig ignorerer risikoen for, at den lave inflation ender i deflation. Visse grupper er blevet særligt hårdt ramt, såsom unge, lavtuddannede, langtidsledige, kvinder, personer med handicap, migranter, børn, romaer og enlige forsørgere. EØSU er af den opfattelse, at retningslinjerne for beskæftigelsen ikke i tilstrækkelig grad afspejler behovet for at gøre bekæmpelse af arbejdsløshed og fattigdom samt bedre overensstemmelse mellem udbud og efterspørgsel på arbejdsmarkedet til centrale mål i EU's og medlemsstaternes politik.«

Afstemningsresultat

For:	32
Imod:	66
Hverken for eller imod:	9

Punkt 1.6.9

Tekst tilføjes:

»Retningslinje 8: ~~Forslaget om automatisk sammenkædning mellem medlemsstaternes lovbestemte pensionsalder og den forventede levealder fjernes, og til gengæld tilføjes~~ Frem for at henvise til forøgelsen af den faktiske pensionsalder bør man mere eksplicit omtale nødvendigheden af at tilskynde til foranstaltninger, der tilnærmer den faktiske pensionsalder til den lovbestemte pensionsalder.«

Afstemningsresultat

For:	36
Imod:	73
Hverken for eller imod:	11

Der tilføjes et nyt punkt efter punkt 5.3

»Medlemsstaterne bør reducere og forhindre segmentering af arbejdsmarkedet og støtte jobskabelse. Jobbeskyttelsesregler og -institutioner bør sikre passende rammer for ansættelse, blandt andet ved at give arbejdsmarkedet mulighed for at råde over forskellige aftalesystemer.«

Afstemningsresultat

For:	36
Imod:	63
Hverken for eller imod:	10

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1007/2009 om handel med sælprodukter

(COM(2015) 45 final — 2015/0028 (COD))

(2015/C 332/09)

Ordfører: Thomas McDONOGH

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 12. februar 2015 og den 20. februar 2015 under henvisning til artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1007/2009 om handel med sælprodukter«

COM(2015) 45 final — 2015/0028 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 5. maj 2015.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj 2015 følgende udtalelse med 161 stemmer for og 9 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Ændringen af EU-lovgivningen må vedtages for at sikre overensstemmelse med de henstillinger og afgørelser med hensyn til grundforordningen, der blev truffet den 18. juni 2014, da WTO's tvistbilæggesesinstans (DSB) vedtog panelets og appelinstansens rapporter.

1.2. Regler og forskrifter for humane slagtemetoder bør håndhæves strengt af de forskellige myndigheder, herunder EU. Der bør træffes alle fornødne foranstaltninger for at hindre, at sælerne lider unødvendigt. De drab med køller på sælunger, som foregår i Canada om foråret, kan således bedst beskrives som barbariske, og dyrerettighedsorganisationer overalt i verden kæmper utrætteligt mod denne form for drab. EØSU finder denne slagtemetode afskyelig.

1.3. Der må fastsættes realistiske og kontrollerbare kvoter, der tillige omfatter tilladelige aflivningsmetoder, for inuitsamfundenes traditionelle jagt med henblik på deres underhold. Samtidig skal dyrenes velfærd respekteres.

1.2. Der skal foregå en ordentlig overvågning af og kontrol med kvoter, jagtbegrænsninger og øvrige krav, der skal overholdes.

1.3. Mindstekravene til en sporingsordning kunne formuleres som et sæt af krav, som økonomiske operatører, der ønsker at importere til EU, skal opfylde omfattende bl.a. følgende tre centrale elementer ⁽¹⁾:

1. Identifikationskrav
2. Krav om registrering og opbevaring af optegnelser
3. Evne til at udarbejde rapporter om sporbarhed (verifikation).

2. Indledning

2.1. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1007/2009 af 16. september 2009 om handel med sælprodukter (»grundforordningen«) fastsætter et generelt forbud mod omsætning af disse produkter på EU's marked.

⁽¹⁾ Undersøgelse finansieret af Kommissionen om gennemførelse af foranstaltninger for handel med sælprodukter, gennemført af konsulentfirmaet COWI i samarbejde med ECORYS.

2.2. Grundforordningen indeholder en undtagelse fra det generelle forbud for så vidt angår sælprodukter, der hidrører fra inuitsamfundenes og andre oprindelige samfunds traditionelle jagt, og som bidrager til deres underhold (»IC-undtagelsen«).

2.3. Den indeholder også undtagelser for import af sælprodukter, der hidrører fra sæljagter, hvis eneste formål er at sikre en bæredygtig forvaltning af de marine ressourcer, og som ikke omsættes med fortjeneste for øje eller i erhvervsøjemed (»MRM-undtagelsen«), samt for lejlighedsvis import, som udelukkende består af varer bestemt til de rejsendes personlige brug eller til brug for deres familier.

2.4. En gennemførelsesforordning, Kommissionens forordning (EU) nr. 737/2010 af 10. august 2010, fastlægger de nærmere regler for gennemførelsen af grundforordningen.

2.5. Begge retsakter (»EU-sælordningen«) blev anfægtet af Canada og Norge i Verdenshandelsorganisationen (WTO) i tvisten om EC — Measures Prohibiting the Importation and Marketing of Seal Products (DS 400 og DS 401).

2.6. Selv om det i WTO's rapporter blev konkluderet, at forbud mod sælprodukter i princippet kan begrundes i moralske hensyn til sælers velfærd, blev de to undtagelser, IC-undtagelsen og MRM-undtagelsen, anfægtet.

2.7. MRM-undtagelsen blev fundet uberettiget, da den eventuelle forskel i den kommercielle dimension af erhvervsmæssig jagt og MRM-jagt (i lille målestok og uden fortjeneste) ikke var tilstrækkelig til at berettige sondringen.

2.8. Med hensyn til IC-undtagelsen fandt appelinstansen, at selv om den i princippet var udtryk for en berettiget sondring, udgjorde visse elementer i dens udformning og anvendelse »vilkårlig og uberettiget forskelsbehandling«.

2.9. Den 10. juli 2014 underrettede Den Europæiske Union tvistbilæggesinstansen om, at den har til hensigt at gennemføre instansens henstillinger og afgørelser i denne tvist, således at forpligtelserne under WTO opfyldes.

2.10. Den 5. september 2014 aftalte Den Europæiske Union, Norge og Canada, at 16 måneder ville være en rimelig frist til at gennemføre tvistbilæggesinstansens henstillinger og afgørelser. Følgelig vil den rimelige frist udløbe den 18. oktober 2015.

2.11. Formålet med dette lovgivningsforslag er at gennemføre tvistbilæggesinstansens henstillinger og afgørelser med hensyn til grundforordningen. Det skaber også retsgrundlaget for at bringe forordning (EU) nr. 737/2010 i overensstemmelse med de nævnte afgørelser.

2.12. Bekymringerne vedrørende MRM-undtagelsen er afhjulpel ved at fjerne MRM-undtagelsen fra grundforordningen. Bekymringerne vedrørende udformningen og anvendelsen af IC-undtagelsen er afhjulpel ved at ændre undtagelsen, især således at anvendelsen af den kædes sammen med respekt for dyrevelfærd, og ved at begrænse omsætningen af sælprodukter, hvis omfanget af jagten eller andre omstændigheder tyder på, at der primært jages i erhvervsøjemed.

2.13. Desuden arbejder eksperter fra Kommissionen sammen med eksperter fra Canada for at etablere det nødvendige attestingssystem, således at canadiske inuitter kan gøre brug af inuit-undtagelsen under EU-sælordningen.

2.14 De berørte regeringer bør etablere en afsætningsstruktur for inuitprodukter.

3. Generelle bemærkninger

3.1. Sæljagt er en integreret del af inuitsamfundenes og andre oprindelige samfunds kultur og identitet og bidrager væsentligt til deres underhold. Det fuldstændige forbud mod sæljagt, som blev indført for flere år siden efter pres fra offentligheden, kastede inuitsamfundet ud i en dyb krise af fattigdom og manglende evne til at sikre sin egen overlevelse. For øjeblikket er arbejdsløsheden blandt inuitter på 90 %, og mange af dem er fuldstændigt afhængige af sociale ydelser. Af disse årsager blev inuitternes og andre oprindelige samfunds traditionelle sæljagt igen tilladt for nylig, forudsat at den udføres til deres eget underhold.

3.2. EØSU foreslår, at inuitsamfundet inddrages i den proces, der foregår mellem Kommissionen og den canadiske regering, for at finde den bedste løsning på, hvordan man sikrer inuiternes fortsatte ret til underhold og samtidig beskytter sælerne mod international handel og udryddelse.

3.3. Det er ikke muligt konsekvent og effektivt at anvende en virkelig human aflivningsmetode under inuiternes og andre oprindelige samfunds jagt, heller ikke deres sæljagt. På baggrund af målet for forordning (EF) nr. 1007/2009 er det dog ikke desto mindre hensigtsmæssigt at gøre omsætning på EU-markedet af produkter, der stammer fra inuitsamfundenes og andre oprindelige samfunds traditionelle jagt, betinget af, at den udføres på en måde, der mindsker smerte, angst, frygt og andre former for lidelse for de nedlagte dyr mest muligt.

3.4. Forordning (EF) nr. 1007/2009 tillader også undtagelsesvis omsætning af sælprodukter, hvis jagtens eneste formål er at sikre en bæredygtig forvaltning af de marine ressourcer.

3.5. Det erkendes, at jagt er vigtig for at sikre en bæredygtig forvaltning af de marine ressourcer, men i praksis kan det være vanskeligt at sondre mellem denne form for jagt og større former for jagt, der primært udføres i erhvervsøjemed. Dette kan føre til en uberettiget forskelsbehandling mellem de pågældende sælprodukter. Derfor bør denne undtagelse ikke længere tillades.

3.6. Omsætning af sælprodukter bør kun være tilladt, hvis sælprodukterne stammer fra inuitsamfundenes eller andre oprindelige samfunds jagt, og alle følgende betingelser er opfyldt:

- a) jagten traditionelt er blevet udført af samfundet
- b) jagten bidrager til samfundets underhold og ikke primært udføres i erhvervsøjemed
- c) jagten udføres på en måde, der mindsker smerte, angst, frygt og andre former for lidelse for de nedlagte dyr mest muligt, under hensyntagen til samfundets traditionelle levevis og behov for underhold.

3.7. EØSU er enig i betingelserne for omsætning af sælprodukter, men henstiller, at Kommissionen finder en god balance mellem beskyttelse af sælerne og inuiternes behov for jagt som en forudsætning for deres overlevelse. En ikkepragmatisk fortolkning af ovennævnte betingelser vil i praksis kunne hindre inuitterne i at jage sæler.

3.8. EØSU mener, at det vil være hensigtsmæssigt:

- a) at indføre en særlig status for sælprodukter fremstillet af inuitter i overensstemmelse med traditionel jagtpraksis, f.eks. »traditionelt fanget af inuitter«. I så fald kunne det for at undgå flere internationale tvister være nyttigt klart at definere dette som »ikkeindustriel fangst«
- b) at etablere en sporings- og mærkningsordning og et særligt logo med det formål at føre tilsyn med inuiternes aktiviteter og beskytte og oplyse forbrugerne
- c) at overveje importkontingenter, hvis det viser sig, at ordningerne misbruges.

3.9. Det bør også være tilladt at importere sælprodukter, såfremt der er tale om lejlighedsvis import af varer, der udelukkende er bestemt til rejsendes personlige brug eller til brug for deres familie. Varerne må ikke være af en sådan art og foreligge i sådanne mængder, at dette indikerer, at de importeres i erhvervsøjemed

3.10. Hvordan sporbarheden i øvrigt tilrettelægges, afhænger af hvilken type ordning der etableres, og det ansvar de forskellige involverede parter tillægges. Når det gælder forordningen om handel med sælprodukter bør disse mindstekrav fortolkes som følger:

Identifikationskrav

Identifikationskravene består i princippet af tre elementer:

- jægeren (enten inuit/eller et medlem af et oprindeligt samfund eller en jæger, som har tilladelse til at jage af hensyn til ressourceforvaltningen), som har et unikt identifikationsnummer
- indsamlingsstationen (som betegner den territoriale/geografiske beliggenhed)
- produktet (som i bund og grund sporer transaktionen mellem jæger og indsamlingsstation).

Det kan være nødvendigt også eller i stedet at identificere »jagten«, hvis der ikke er en direkte forbindelse til jægeren, ikke findes en indsamlingsstation, eller hvis kun bestemte regioner og ikke det nationale niveau er omfattet.

3.11. Når WTO træffer sin afgørelse, som bliver endelig og bindende, skal det få indbyrdes modstridende formuleringer i næsten 70 år gamle internationale aftaler til at harmonere. En formulering forbyder således »vilkårlig eller uberettiget forskelsbehandling« mellem lande, mens det af en anden fremgår, at lande kan handle efter, hvad de finder »nødvendigt for at beskytte den offentlige moral« ⁽²⁾.

3.12. »En nations storhed og moralske udvikling kan måles ved den måde, hvorpå den behandler sine dyr« ⁽³⁾.

Bruxelles, den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁾ A. Butterworth and M. Richardson, Marine. Policy 38, 457–469; 2013.

⁽³⁾ Citat, der tilskrives Mahatma Gandhi.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1236/2010 om en kontrol- og håndhævelsesordning for det område, der er omfattet af konventionen om det fremtidige multilaterale samarbejde vedrørende fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav

(COM(2015) 121 final — 2015/0063 (COD))

(2015/C 332/10)

Europa-Parlamentet og Rådet besluttede henholdsvis den 25. marts 2015 og den 23. marts 2015 under henvisning til artikel 43, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1236/2010 om en kontrol- og håndhævelsesordning for det område, der er omfattet af konventionen om det fremtidige multilaterale samarbejde vedrørende fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav«

(COM(2015) 121 final — 2015/0063 (COD)).

Da EØSU allerede har behandlet dette emne i sin udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fastlæggelse af særlige betingelser for fiskeriet efter dybhavsbestande i det nordøstlige Atlanterhav og bestemmelser for fiskeriet i internationale farvande i det nordøstlige Atlanterhav og om ophævelse af forordning (EF) nr. 2347/2002«, vedtaget den 13. februar 2013 ⁽¹⁾, og i sin udtalelse om »Handlingsplan for en havstrategi for atlantehavsområdet — Grundlaget for intelligent og bæredygtig vækst for alle«, vedtaget den 18. september 2013 ⁽²⁾, besluttede det på sin 508. plenarforsamling den 27.—28. maj 2015, mødet den 27. maj, med 173 stemmer for, og 10 hverken for eller imod ikke at afgive en ny udtalelse om emnet, men at henvise til den holdning, det gav udtryk for i ovennævnte dokumenter.

Bruxelles, den 27. maj 2015.

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ EUT C 133 af 9.5.2013, s. 41.

⁽²⁾ EUT C 341 af 21.11.2013, s. 77.

ISSN 1977-0871 (elektronisk udgave)
ISSN 1725-2393 (papirudgave)

Den Europæiske Unions Publikationskontor
2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA